



**National Library
of Sweden**

Denna bok digitaliserades på Kungl. biblioteket år 2013



Statens
offentliga
utredningar
1969:7

Justitie-
departementet

A: 02af

Kungörelse- annonsering

SODS

Betänkande avgivet av informationsutredningen
Stockholm 1969

Statens offentliga utredningar 1969

Kronologisk förteckning

1. Faktisk brottslighet bland skolbarn. Esselte. Ju.
2. Om sexuallivet i Sverige. Esselte. U.
3. Ny sjöarbetstidslag. Esselte. K.
4. Bostadsrätt. Esselte. Ju.
5. Utsökringsrätt IX. Norstedt & Söner. Ju.
6. Offentliga tjänstemäns bisysslor. Esselte. C.
7. Kungöelseannonsering. Beckman. Ju.



Statens offentliga utredningar

1969:7

Justitiedepartementet

Kungörelse- annonsering

Betänkande avgivet av informationsutredningen
Stockholm 1969

Handwritten text, possibly a title or header, including the word "Kungörlse" and "Andromachia".

Kungörlse
Andromachia

Beckmans Tryckerier AB - Stockholm 0100739

Till Statsrådet och chefen för justitiedepartementet

Enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 25 maj 1967 har departementschefen för utredning av frågan om vidgad samhällsinformation m. m. tillkallat följande sakkunniga, nämligen landshövdingen Per Eckerberg, tillika ordförande, direktören Erik Braunerhielm, kanslirådet Bengt Dennis, kanslirådet Åke Fors, pressombudsmanen Manfred Nilsson och chefredaktören, numera ledamoten av riksdagens andra kammare, Olle Svensson. Den 29 mars 1968 utökades de sakkunniga med förste forskningssekreteraren Ursula Wallberg.

De sakkunniga har antagit namnet informationsutredningen.

Departementschefen har förordnat följande personer att såsom experter biträda utredningen, nämligen den 1 september 1967 byrådirektören Anders Bauer, den 8 januari 1968 f. d. överdirektören Erik Montell och den 6 juni 1968 informationschefen Lenart Edström.

Vidare förordnade departementschefen den 25 september 1967 direktören James Brade till huvudsekreterare och den 29 mars 1968 fil. kand. Carl-Johan Jargenius till biträdande sekreterare hos utredningen.

I direktiven för utredningen uttalas bl. a. att hinder inte bör möta att utredningsarbetet bedrivs etappvis med förslag till delreformer.

Informationsutredningen får härmed överlämna sitt första betänkande, vilket behandlar frågan om kungörelseannonsering. Betänkandet är väsentligen utarbetat av experten Montell.

Stockholm den 20 mars 1969.

Per Eckerberg
Erik Braunerhielm
Åke Fors
Olle Svensson

Bengt Dennis
Manfred Nilsson
Ursula Wallberg
/James Brade

The Standard Oil Company for the year 1907 has a record of achievement which is a source of pride to all who are interested in the progress of the petroleum industry. The company's operations have been marked by a steady and consistent growth, and its financial position has been strengthened by the successful completion of its various projects.

The company's production of oil and gas has increased significantly, and its refining capacity has been expanded to meet the growing demand for petroleum products. The company's sales have also shown a steady upward trend, and its profits have been substantial.

The company's success is due to its efficient management, its high quality products, and its commitment to innovation and research. The company's operations are conducted in a responsible and ethical manner, and it is committed to the well-being of the communities in which it operates.

The Standard Oil Company for the year 1907 has achieved a remarkable record of success, and its performance is a testament to the company's leadership and vision. The company's future is bright, and it is confident that it will continue to be a leader in the petroleum industry for many years to come.

Innehåll

Kapitel 1. Direktiven i denna del. Arbetsmetodiken	7	Ortstidningar	40
Kapitel 2. Begreppsbestämning. Ändamålet med kungörelseannonsering .	10	Utredningen	43
Kapitel 3. Utformningen av författningsbestämmelserna om kungörelseannonsering. Stickprovsundersökning	13	Kapitel 8. Åtgärder för effektivare tidningsannonsering	48
Utredningen	17	Utredningen	51
Kapitel 4. Tidigare ändringsförslag. Vägledande uttalanden av JO . . .	19	Kapitel 9. Uppslag och förslag till förändringar beträffande kungörelseannonsering	54
Utredningen	23	Utredningen	55
Kapitel 5. Aktuella målgrupper . . .	24	Kapitel 10. Sammanfattning	59
Utredningen	25	Bilagor	
Kapitel 6. Media för kungörelseannonsering	27	1. Frågor i informationsutredningens enkät 8 maj 1968 om kungörelseannonsering	62
Ändrade förutsättningar	27	2. Kungörelseannonsering i vissa andra länder	64
Nuvarande media	27	3. Stickprovsundersökning i fråga om kungörelseannonsering	68
Utredningens förslag	28	4. Informationsutredningens utlåtande 4 december 1968 över förslag till delgivningslag m. m.	82
Närmare agumentering för och kommentar till förslaget	30	5. Undersökning beträffande annonseringens effektivitet och kostnader i tre län	84
Sammanfattning	38	6. Rapport i fråga om utformning m. m. av kungörelseannonser i dagspressen	95
Kapitel 7. Närmare utformning av de föreslagna generella obligatoriska media	39		
Post- och Inrikes Tidningar . . .	39		

Kapitel 1. Die Natur der Sprache
 1.1 Die Sprache als System
 1.2 Die Sprache als Kultur
 1.3 Die Sprache als Werkzeug
 1.4 Die Sprache als Spiel
 1.5 Die Sprache als Kunst

Kapitel 2. Die Sprache und die Welt
 2.1 Die Sprache als Spiegel der Welt
 2.2 Die Sprache als Schöpfung der Welt
 2.3 Die Sprache als Vermittlung der Welt
 2.4 Die Sprache als Darstellung der Welt
 2.5 Die Sprache als Gestaltung der Welt

Kapitel 3. Die Sprache und der Mensch
 3.1 Die Sprache als Ausdruck des Menschen
 3.2 Die Sprache als Bildung des Menschen
 3.3 Die Sprache als Entwicklung des Menschen
 3.4 Die Sprache als Entfaltung des Menschen
 3.5 Die Sprache als Erhellung des Menschen

Kapitel 4. Die Sprache und die Gesellschaft
 4.1 Die Sprache als Ausdruck der Gesellschaft
 4.2 Die Sprache als Bildung der Gesellschaft
 4.3 Die Sprache als Entwicklung der Gesellschaft
 4.4 Die Sprache als Entfaltung der Gesellschaft
 4.5 Die Sprache als Erhellung der Gesellschaft

Kapitel 5. Die Sprache und die Kunst
 5.1 Die Sprache als Ausdruck der Kunst
 5.2 Die Sprache als Bildung der Kunst
 5.3 Die Sprache als Entwicklung der Kunst
 5.4 Die Sprache als Entfaltung der Kunst
 5.5 Die Sprache als Erhellung der Kunst

Informationsutredningens *direktiv* innefattas i ett yttrande till statsrådsprotokollet den 25 maj 1967 av chefen för justitiedepartementet. Denne ägnar större delen av yttrandet åt utredningens centrala uppdrag, nämligen frågan om vidgad information om samhällets verksamhet. Såsom ett specialuppdrag för utredningen anmäler departementschefen i direktiven frågan om den offentliga kungörelseannonseringen. I denna del anför departementschefen följande:

Den statliga annonsering som äger rum f. n. har — bortsett från affärsverkens kommersiellt inriktade annonser — ett mer eller mindre allmänt upplysningsändamål. Med annonser som rör t.ex. allmän hastighetsbegränsning, trafiksäkerhet, nykterhet och självdeklaration vill det allmänna nå så många medborgare som möjligt. Domstolars och myndigheters officiella kungörelseannonser har däremot ofta ett mera begränsat upplysnings syfte. I vissa fall torde det t.o.m. vara fråga om rena proformaåtgärder. Utredningen bör undersöka närmare på vilka områden och i vilka situationer annonsering lämpligen bör användas och vilka riktlinjer som skall gälla vid valet mellan annonsering och annan form för tillkännagivande.

Med domstolarnas och myndigheternas kungörelseannonsering sammanhänger vissa specialfrågor. Särskilt gäller det den lämpliga fördelningen av detta slags annonsering mellan olika ortstidningar och mellan orts- och rikstidningar. Några klara riktlinjer i det avseendet finns inte. Jag vill nämna att tidningsföretaget Svenska Dagbladet i skrivelse den 3 januari 1966 har hemställt om åt-

gärder som leder till en skälig fördelning av Stockholms rådhusrätts kungörelseannonser mellan tidningarna. Att problemet har aktualitet också för de administrativa myndigheterna visar skrivelser den 15 februari 1966 från överståthållarämbetet, den 27 maj 1966 från länsstyrelsen i Jönköpings län och den 19 september 1966 från länsstyrelsen i Kopparbergs län. Överståthållarämbetet har för sin del hemställt om Kungl. Maj:ts medgivande att få införa annonser av kungörelsekaraktär i två morgontidningar i Stockholm i de fall då kostnaden skall erläggas av ämbetet. Framställningen från länsstyrelsen i Jönköpings län avser motsvarande förhållanden rörande två dagstidningar i Jönköping. Länsstyrelsen i Kopparbergs län har hemställt att Kungl. Maj:ts genom ändring av författningsföreskrifter eller på annat sätt bereder länsstyrelsen möjlighet att i varje fall införa kungörelser om anmälningar till handels- och föreningsregistren i mer än en ortstidning. Också det spørsmål, som dessa framställningar exemplifierar, bör undersökas närmare till belysning av frågan om annonsering som informationsmedel.

Den statliga annonseringen drar redan betydande kostnader. Det utredningsarbete som nu är i fråga bör bedrivas med riktningen att, under beaktande av kostnaderna, skapa ändamålsenliga former och handlingsregler för det allmännas informationsverksamhet. Däremot är avsikten inte att man i detta sammanhang utreder de pressekonomiska följderna, om annonseringen som en form för det allmännas informationsverksamhet ökas, eller hur en ökad annonsering bör planeras för att tillgodose berättigade pressekonomiska synpunkter. Dessa frågor bör i stället ankomma på en utredning om dagspressens ekonomiska villkor i allmänhet. Jag ämnar i dag be-

gära bemyndigande att få tillkalla sakkunniga också för en sådan utredning. Mellan de båda utredningarna bör samråd äga rum beträffande de frågor som rör såväl det allmännas informationsverksamhet som pressens ekonomiska villkor.

En särskild publikationsfråga rör de s.k. författningspublikationerna. Behov föreligger av en allmän översyn av den gällande ordningen för publicering av författningar. Jag ämnar i dag begära bemyndigande att få tillkalla en sakkunnig också för en sådan utredning. Även med denna utredning bör den nu aktuella utredningen samråda.

Hinder bör inte möta att utredningsarbetet bedrivs etappvis med förslag till delreformer. Utredningen bör sålunda överväga om inte frågan om myndigheternas kungörelseannonsering lämpligen kan behandlas för sig på ett tidigt stadium i utredningsarbetet, så att mera påtagliga oformligheter därvidlag kan rätas till utan onödig tidsutdräkt.

Utredningen bör också vara oförhindrad att ta upp andra frågor om samhällsinformationen än dem som jag har nämnt i det föregående.

De i direktiven nämnda skrivelserna från tidningsföretaget Svenska Dagbladet, överståthållarämbetet samt länsstyrelserna i Jönköpings och Kopparbergs län har överlämnats till utredningen för att tas i beaktande i utredningsarbetet.

För samma ändamål har till utredningen överlämnats riksdagens skrivelse till Konungen den 28 maj 1963, nr 274, i anledning av riksdagens år 1962 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverket m.m. jämte i ämnet väckta motioner. Uppdraget i denna del är begränsat till punkten 24 i det utlåtande av statsutskottet (nr 124) som bifogats riksdagsskrivelsen. Punkten 24 har rubriken »Kungörelseannonseringen av lediga tjänster m.m.» och utskottsutlåtandet har i alltjämt relevanta delar följande lydelse:

I likhet med revisorerna och riksrevisionsverket finner utskottet välmotiverat att en översyn kommer till stånd av de författningsbestämmelser m.m. som reglerar kungörelseannonseringen över huvud taget, varvid såsom revisorerna framhållit bl.a. frågans rättsliga aspekter bör uppmärksammas. Detta utskot-

tets ställningstagande innebär även tillstyrkande av det i motionerna I:246 och II:291 väckta yrkandet. — — —

Åberopande det anförda hemställer utskottet, att riksdagen må, med bifall till revisorernas förslag samt motionerna I:246 och II:291, i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om en översyn av gällande bestämmelser rörande kungörelseförfarandet.

Vad angår informationsutredningens uppdrag beträffande kungörelseannonsering skall slutligen nämnas Kungl. Maj:ts beslut den 13 oktober 1967 (justitiedepartementet) angående viss utformning av Post- och Inrikes Tidningar m.m. Beslutet var föranlett av framställning från Svenska Akademin och AB P. A. Norstedt & Söner om tillstånd att höja priset på de legala annonserna i Post- och Inrikes Tidningar samt av statskontorets remissutlåtande den 16 juni 1966 i anledning av framställningen. I detta utlåtande anförde statskontoret, såvitt här är aktuellt, följande:

I sammanhanget synes (emellertid) viss uppmärksamhet böra ägnas åt tidningens format och typografiska utformning. Så exempelvis torde den nuvarande oenhetligheten i fråga om stilstorlek och radmellanslag inte vara rationell och sällan återfinnas i modern tidnings- eller tidskriftsproduktion. Särskilt synes den använda stilstorleken beträffande kungörelser om tjänstetillsättningar och lediga tjänster kunna ifrågasättas. Dessa frågor har viss ekonomisk betydelse — nämnas kan att årskostnaderna för ifrågavarande annonsering uppgår för närvarande till ca 2 milj. kr och efter den föreslagna höjningen till ca 2,5 milj. kr. Det synes inte osannolikt, att en modernisering av typografin skulle — vid oförändrade annonsintäkter — medföra kostnadsbesparingar vid tryckningen, som måhända helt eller till stor del kan motsvara den ekonomiska effekt, som ifrågavarande framställning avser att uppnå. I det fall anförda synpunkter anses böra närmare prövas är statskontoret berett att biträda härvid om så är önskvärt. Frågan om eventuell ändring av tidningens utformning torde emellertid inte kunna lösas före 1.7.1966 — den tidpunkt från vilken den föreslagna höjningen avses gälla.

I beslutet förordnar Kungl. Maj:t att statskontorets utlåtande såvitt avser frågan om Post- och Inrikes Tidningars for-

mat och typografiska utformning och därmed sammanhängande problem skall överlämnas till informationsutredningen att tagas under övervägande vid utredningens arbete.

Informationsutredningen har för att fullgöra sitt uppdrag beträffande kungörelseannonsering i huvudsak *gått tillväga* på följande sätt.

Systematisk genomgång har skett av kungörelseannonseringen i Post- och Inrikes Tidningar, Dagens Nyheter och sju ortstidningar för veckan 19—25 november 1967 samt i Post- och Inrikes Tidningar för veckan 13—18 maj 1968. De författningsbestämmelser enligt vilka den sålunda konstaterade annonseringen skett har därefter granskats.

Resultaten av angivna undersökning och vissa inom utredningens sekretariat gjorda reflexioner i ämnet bildade underlaget för en omfattande enkät från utredningens sida, riktad till producenter och konsumenter av kungörelseannonsering. Enkäten gjordes sommaren 1968. Enkätskrivelsen innehöll till en början vissa av en arbetsgrupp inom utredningen resp. av utredningens sekretariat utarbetade försök att fastställa målgrupperna för kungörelseannonseringen och förslag till media som framdeles kunde komma ifråga för sådan annonsering. Därefter ställdes de frågor som framgår av *bilaga 1* till detta betänkande.

Parallellt med denna enkät skedde genom utrikesdepartementets förmedling en undersökning av kungörelseannonseringens utformning i vissa andra länder. Eftersom det visade sig att undersökningen inte tillför översynen av motsvarande svenska institut något av positivt intresse, finner utredningen tillräckligt att undersökningen redovisas såsom bilaga till betänkandet (*Bilaga 2*).

Härutöver har informationsutredningen haft överläggningar med såväl statlig som privat expertis inom området för information och media härför.

Begreppsbestämning. Ändamålet med kungörelse- annonsering

I direktiven för informationsutredningen framhålls inledningsvis att det svenska samhället undergår en snabb utveckling och att såsom led däri det allmänna ökar sina insatser på ekonomiska, sociala, tekniska och många andra områden. Förutsättning för att dessa insatser skall ge avsett resultat är att medborgarna känner till såväl de förmåner och den service samhället erbjuder som de anspråk samhället ställer på den enskilde. En stark ökning sker alltså av behovet att orientera och informera medborgarna om det allmännas verksamhet och om de rättigheter och skyldigheter som tillkommer resp. åvilar medborgarna gentemot samhället. Utredningen använder beteckningen samhällsinformation för denna orienterande och informerande verksamhet.

Samhällsinformationen har ett generellt upplysningsändamål. Den kan vända sig till — åtminstone i princip — samtliga medborgare eller vara begränsad till vissa grupper av medborgare i hela landet eller inom det område (landstingsområde, kommun) som täcks av det ifrågavarande samhällsorganets verksamhet.

Vid sidan av denna samhällsinformation finns en av skilda statliga organ bedriven upplysningsverksamhet som har direkt samband med individuella åtgärder av rättsvårdande, reglerande eller kontrollerande natur vilka förekommer i en rätts-

stat. Det kan gälla underrättelser från domstol eller myndighet vilka möjliggör för en eller flera personer att bevaka sin rätt i en viss konkret situation. Även mera allmänt hållna bekantgöranden av betydelse för enskilda medborgare och dessas dispositioner omfattas av denna upplysningsverksamhet. Den har erhållit benämningen *kungörelseannonsering*.

I detta sammanhang bör begreppet annonsering behålla sin ursprungliga betydelse av tillkännagivande vare sig det sker i annonsens form eller på annat sätt.

Att ge en kort och helt entydig definition av begreppet kungörelseannonsering låter sig inte göra. Det syns heller inte nödvändigt eller särskilt meningsfullt. Eftersom både samhällsinformation och kungörelseannonsering avser bekantgörande och även kungörelseannonseringen kan vända sig till stora grupper av medborgare, exempelvis när den avser tid och plats för allmänna val, kan de båda begreppen — vardera med internt skiftande innehåll — betraktas såsom en räckva av aktiviteter med visst organiskt samband. Gränsen mellan de aktiviteter som hänförs till det ena och till det andra begreppet blir därför med nödvändighet något flytande. Härtill återkommer utredningen längre fram i betänkandet.

Ökad klarhet om begreppet kungörelseannonsering erhålls genom att man söker ange och utveckla *ändamålet* härmed. I

den mån man kan renodla detta ändamål är det ettdera av följande två slag:

1. Ersättning för personlig delgivning i vissa situationer.
2. S.k. allmängörande, varmed avses spridning av ett konkret beslut eller besked som aktuellt bör vara eller i en framtid kan bli av intresse för en större eller mindre grupp medborgare.

Ofta eller kanske oftast föreligger sammanblandning av de båda ändamålen.

Självfallet finns ingen effektivare form för *delgivning* av domstols eller myndighets beslut med den eller dem som direkt berörs av beslutet än den personliga delgivningen. Denna innebär antingen uppläsning av beslutet för den som berörs av detta eller också att beslutet i skriftlig form sätts i handen på den berörde. En förutsättning för verklig personlig delgivning i senare fallet är att den som fått beslutet i handen också läser det.

Andra former av personlig delgivning förutsätter något mer av personlig aktivitet av den berörda men kan vara fullt godtagbara ur effektivitetssynpunkt. Exempel härpå är att myndigheten eller domstolen muntligen eller skriftligen meddelar den som berörs av beslutet när och var han kan ta del av detta. Beslutet kan exempelvis sättas upp på domstolens (myndighetens) anslagstavla eller hållas tillgängligt på kansliet.

Men det finns många situationer där något som kan rubriceras som personlig delgivning är helt omöjligt eller där möjlighet visserligen föreligger men där kostnaderna för personlig delgivning inte står i god relation till objektets värde. Här får kungörelsedelgivning utgöra ett mer eller mindre gott surrogat för personlig delgivning.

Exempel på förstnämnda situationer är kallelse på okända arv- eller testaments-tagare eller okända borgenärer. Andra exempel är de fall då rättsägare av nyssnämnda slag visserligen är kända till namnet men inte har känd vistelseort.

Situationer där personlig delgivning är

möjlig men oekonomisk kan exemplifieras med delgivning med byalag som har fler än 10 delägare och dödande av inteckning i mark som är samfälld för fler än 10 fastigheter.

Intressekretsen när det gäller *allmängörande* genom kungörelseannonsering kan svänga mellan en enda person och dem som för visst ändamål kan komma i kontakt med honom, å ena sidan, och mycket stora medborgargrupper å den andra. Exempel på först avsedda situationer är omyndigförklaring och på sist avsedda kungörande om tid och plats för allmänna val och om tid och plats för sammanträden med olika kommunala korporationer.

Såsom ovan antytts har emellertid det stora flertalet situationer då kungörelseannonsering ifrågakommer *inslag både av delgivning och av allmängörande*. Framförallt på det företagsekonomiska området är detta påfallande. Exempel härpå är aktie- och annan bolagslagstiftning, lagstiftning om ekonomiska föreningar, konkurslagstiftning och patentlagstiftning. Vid sidan av syftet med allmängörande finns i registrerings- och kungörelseförfarandet inbyggda vissa juridiska presumtioner samt besvär- och andra fataliteter. Vad sist anförts må belysas med några exempel hämtade från olika rättsområden.

I aktiebolagslagen (204 §) sägs sålunda å ena sidan att vad som införts i aktiebolagsregistret och kungjorts i allmänna tidningarna skall anses ha kommit till tredje mans känedom, där ej av omständigheterna framgår att han varken ägde eller bort äga vetskap därom, och å andra sidan att före kungörandet förhållande som blivit eller bort bli infört i registret inte kan med laga verkan åberopas mot annan än den som visas ha ägt vetskap därom. Detta innebär en ur både juridisk och praktisk synpunkt så väsentlig sak som att registreringen och kungörandet därav är i vissa situationer avgörande för vilken av parterna i en rättegång som har

bevisbördan. I lagen om ekonomiska föreningar (105 §) och i lagen om handelsregister m.m. (7 §) anges ändamålet med kungörelseannonseringen på samma sätt som i aktiebolagslagen, dock att kungörandet i ortstidning här är bestämmande.

Om vidare part i en rättegång vill överklaga underrätts dom skall han göra detta inom viss tid från den dag då domen gavs. Eljest har han förlorat sin möjlighet att få domen ändrad. Här är det alltså mycket betydelsefullt att parten blir informerad om när domen avkunnades och vad den innehåller. I rättegångsmålen är det väl sörjt härför (17 kap. 9 § RB). Delgivning genom kungörelseannonsering kan dock ske i sådana situationer där den som söks för delgivning inte har känt hemvist eller där delgivning sker antingen med byalag med flera än 10 delägare eller med härad eller tingslag (33 kap. 12, 16 och 19 §§ RB).

I förvaltningsförfarandet gör sig behovet av delgivning genom kungörelseannonsering starkare gällande än i rättegång, eftersom man i nämnda förfarande ofta måste vända sig till obestämda eller stora personkretsar. Exempelvis skall enligt 18 § butikstängningslagen delgivning av vissa tillståndsbeslut anses ha skett genom att anslag härom uppsatts i tillståndsgivande myndighets lokal och besvärstiden räknas från anslagsdagen. Motsvarande är förhållandet vad gäller tillstånd till yrkesmässig biltrafik. — Beslut om eller förslag till tillsättning av statliga tjänster anslås ofta på myndighetens egen anslagstavla (10, 12 och 13 §§ statstjänstemannastadgan) och besvärstiden räknas från den dag då anslaget skedde (18 § allmän verksstadga).

Vad slutligen angår andra fatalietider än besvärstid kan nämnas att enligt 16 kap. 1—3 §§ ärvdabalken i sådana situationer då arv- eller testamentstagare är okänd eller vistas på okänd ort arvfall (testamentsförordnande) ofördröjligen skall kungöras i allmänna tidningarna med anmaning att göra rätten till arv (testamente) gällande inom fem år från dag då kungörelsen var införd. Sker inte detta upphör nämnda rätt.

Såsom ytterligare exempel på fatalietider som är bestämda av kungörelseannonsering kan nämnas kallelse av okända borgenärer (§ 11 KF härom 4 mars 1862). Uraktlåter nämligen okänd borgenär att ange sin fordran inom den i kungörelsen angivna tiden, »have sin talan förlorat mot gäldenär som ej visas ha före inställeldagen erhållit vetskap om fordringens tillvaro» (§ 12).

Av de anförda exemplen och av framställningen i övrigt i detta kapitel framgår att *kungörelseannonseringen är av stor betydelse ur rättssäkerhetens synpunkt*. För att fylla sitt ändamål måste den därför vara *effektiv* i den meningen att den sker på ett sådant sätt att de meddelanden den innehåller så långt det är möjligt verkligen når de personer som behöver få del av dessa meddelanden. Samtidigt måste de *kostnader* som föranleds av kungörelseannonseringen vara rimliga. Effektivitets- och kostnadskraven på kungörelseannonseringen kan vara i viss mån motstridiga varandra. Till dessa frågor återkommer utredningen senare i betänkandet.

Kungörelseannonsering sker dels enligt föreskrifter i ett mycket stort antal författningar, dels utan att grundas på någon uttalad författningsbestämmelse. I sistnämnda avseende anför länsstyrelsen i Stockholms län i sitt svar på utredningens enkät, att länsstyrelsen »självfallet kommer att ombesörja kungörelseannonsering där sådan anses behövlig även om sådan inte är föreskriven». Utredningen delar denna uppfattning.

Den avgjort övervägande delen av kungörelseannonseringen sker dock med stöd av författningsbestämmelser som är mer eller mindre detaljerat utformade. Såvitt utredningen känner till har någon annan mera omfattande undersökning av institutet kungörelseannonsering inte verkställts i vårt land än genom Erik Fahlbecks uppsats »Om formerna för offentligrättsligt tillkännagivande» i »Förvaltningsrättsliga studier», Stockholm 1938, sid. 175—272. Eftersom denna uppsats dels är relativt gammal, dels inte ger tillräckligt primärmaterial för utredningens bedömning, har utredningen verkställt den *genomgång av kungörelseannonseringen* i Post- och Inrikes Tidningar, Dagens Nyheter och sju ortstidningar veckan 19—25 november 1967 samt i Posttidningen veckan 13—18 maj 1968 som omnämns i 1 kap. Utredningen har därefter sökt uppspära de författningsbestämmelser enligt vilka annonseringen skett.

Självfallet har den sålunda gjorda un-

dersökningen sina brister. Den ger ingen anvisning på sådana bestämmelser där andra media för kungörelseannonsering än tidningsannonsering är anbefallda, exempelvis enbart anslag på domstolens (myndighetens) anslagstavla eller kungörande i kyrkan eller i länskungörelserna eller kombinationer av dessa media. Sist angivna media utan samtidig användning av tidningsannonsering är emellertid endast föreskrivna i ett relativt fåtal äldre författningar, vilkas tillämpning numera har obetydlig frekvens. Exempel härpå är 1845 års KF om lösöre köp, där kungörelseannonseringen skall ske genom uppläsning i kyrkan och anslag på domstolens tavla.

Man kan vidare invända att genomgången av Posttidningen och angivna andra tidningar avsåg mycket kort tid, nämligen en enda vecka. Det skall då till en början påpekas att denna vecka var en vanlig arbetsvecka i november månad, d.v.s. en vecka utan helgdagar och med en särskilt livlig samhällsverksamhet. Väl medveten om det berättigade i en invändning av detta slag lät utredningen vidare göra en genomgång av Posttidningen för en motsvarande vecka i maj månad. Genomgången begränsades dock i detta sammanhang till enbart Posttidningen.

Resultatet av genomgången för majveckan visade både beträffande innehåll och frekvens mycket god överensstämmelse med resultatet från novemberveckan. Endast ett

högst obetydligt antal nya författningsbestämmelser som föreskriver kungörelseannonsering framkom vid kontrollgenomgången i maj. Härav får dock inte den slutsatsen dragas att vad som framkommit vid genomgångarna för de båda veckorna i stort sett täcker de författningsbestämmelser av detta slag som f.n. gäller. Utöver de framtagna finns säkert ett antal, sannolikt ett stort antal sådana författningsbestämmelser som alltjämt har giltighet. De tillämpas emellertid sällan och därför finns de inte med i resultaten från undersökningsveckorna.

Utredningen vågar utgå från att de författningsbestämmelser som framkommit vid undersökningarna är i hög grad representativa för den mera frekventa kungörelseannonseringens grundläggande bestämmelser. Härtill skall emellertid läggas föreskrifterna om kungörande av allmänna val och om kungörande i samband med dödande av förkommen handling. Kungörelser av sistnämnda slag sammanförs till det första numret av Posttidningen för varje kvartal.

Eftersom undersökningsresultaten är av stort intresse såväl i detta som i andra sammanhang för utredningens arbete med kungörelseannonseringen, fogas en sammanfattning av dessa resultat såsom *bilaga 3* till detta betänkande.

Av bilaga 3, särskilt underbilaga 3:2 framgår att i det begränsade utredningsmaterial som informationsutredningen framtagit antalet kombinationer av media för kungörelseannonsering är mycket stort. Redan härav vågar utredningen dra den slutsatsen att vid utformningen av detta institut i författningsbestämmelserna lagstiftarna *knappast gått systematiskt tillväga*.

Detta bekräftas ytterligare av att i skilda författningar annonsering i ortstidning såsom medium för bekantgörande beskrivs på mycket olika sätt.

De sinsemellan skiljaktiga beskrivningarna avser ofta exakt samma sak, såsom »ortstidning», »tidning i orten», »tidning inom orten», »på förhand bestämd tid-

ning» (9 § yrkestrafikförordningen, där ortstidning uppenbarligen menas) och »annan tidning än allmänna tidningarna» (RB 33:12). Om i samtliga, vissa eller något av de många lagrum där någon av dessa beskrivningar förekommer därmed avses att annonsering får ske endast i *en* tidning framgår inte direkt av beskrivningen utan blir beroende av domstolens (myndighetens) bedömning av den individuella situationen. Helt allmänt kan sägas att beskrivningen i och för sig inte hindrar kungörelsens införande i mer än en tidning. Alldeles klart är att sådant hinder inte föreligger när någon av följande sinsemellan likvärdiga formuleringar används: »en eller flera ortstidningar», »en eller flera av ortens tidningar», »en eller flera tidningar inom orten» och enbart »ortstidningar».

Helt annan formulering används i den gamla lagen den 13 juli 1887 angående handelsregister, firma och prokura när i 4 § sägs, att kungörandet skall ske »om anmälan avser rörelse i stad, i tidning som utgives i den staden eller, om flera tidningar där utgivas, i den av dessa, där allmänna påbud för staden vanligen meddelas. Utgives ej tidning i staden eller avser anmälan rörelse å landet skall kungörelsen införas i den tidning i länets residensstad, där allmänna påbud för denna stad vanligen meddelas.» I den relativt färska lagen den 1 juni 1951 om ekonomiska föreningar är motsvarande bestämmelse i 104 § formulerad sålunda: »Vad i registret införes — — — skall genom länsstyrelsens försorg ofördrojligen kungöras såväl i allmänna tidningarna som ock i tidning utgiven i den stad där länsstyrelsen har sitt säte eller, om flera tidningar där utgivas, i den av dessa där allmänna påbud för staden vanligen meddelas.» Utredningen, som återkommer till förarbetena till sistnämnda stadgande, kan inte finna annat än att citerade formuleringar i 1887 och 1951 års lagar begränsar kungörandet till en enda tidning.

Vidare har i vissa författningar beskrivits hur urval av ortstidning(ar) skall ske eller närmare anvisning lämnats för urvalet.

Sålunda sägs i 225 § aktiebolagslagen: »Skall på grund av stadgande i denna lag eller föreskrift i bolagsordning kungörelse äga rum i tidning inom viss ort, bör sådant tidning väljas som genom sin spridning är ägnad att bringa kungörelsen till allmän kännedom.» I 17 och 24 §§ byggnadsstadgan sägs, att viss kungörelse skall ske »i den eller de tidningar, i vilka kommunala meddelanden för orten införas (intagas)».

Bestämmelserna om kungörelseannonsering återfinns i författningar (bestämmelser) från olika tider. Såsom exempel kan nämnas K. Brev den 5 januari 1808 om utslag som angår menigheter, vari stadgas uppläsning från predikstol, numera sedan 1942 ersatt med anslag i vapenhuset e.d., förordningen den 20 november 1845 om lösöreköp, där kungörelsemedia är sådan uppläsning och anslag på domstolens tavla, samt lagen den 9 juni 1967 om flyttning av fordon i vissa fall, som stadgar personlig delgivning och kungörelse »i tidning inom orten eller på annat lämpligt sätt».

För att uttröna den teknik som lagstiftarna i någorlunda modern tid haft och alltjämt har när det gäller att utforma bestämmelserna om kungörelseannonsering hade det varit värdefullt redogöra för *förarbetena till konkreta sådana bestämmelser* i ett större antal fall. Av utrymmesskäl har emellertid utredningen begränsat sig till tre på måfå utvalda författningar. Dessa är sist angivna lag den 9 juni 1967 (nr 420) om flyttning av fordon i vissa fall, lagen den 30 mars 1962 (nr 71) om ändring av bl.a. 41 och 56 §§ lagen den 26 november 1920 om val till riksdagen och den i det föregående berörda lagen den 1 juni 1951 (nr 308) om ekonomiska föreningar.

Vad angår lagstiftningen om flyttning av fordon vill utredningen i fråga om det väsentliga innehållet i lagstiftningen hänvisa till vad härom sagts i underbilaga 3:1 under rubriken »1. Allmän ordning.» Sedan frågekomplexet behandlats av två ut-

redningskommittéer, hade en promemoria i ämnet utarbetats inom kommunikationsdepartementet. I denna promemoria föreslogs bl.a. följande författningsföreskrift: »Ägare till fordon som flyttas skall snarast under rättas om det kan ske. Flyttas annat fordon än bilvrak till särskilt anordnad uppställningsplats skall, om ägaren ej anträffas, flyttningen utan dröjsmål kungöras genom meddelande i tidning inom orten eller på annat lämpligt sätt.» Någon närmare motivering till den i föreskriften ingående bestämmelsen om kungörelseannonsering presterades inte i promemorian, såvitt framgår av innehållet i prop. nr 107/1967 varigenom lagstiftningen anmäldes för riksdagen. Det uttalades endast, att det inte ansetts nödvändigt att innefatta korta förflyttningar och flyttning av bilvrak i föreskriften att, om ägaren inte anträffas, flyttning utan dröjsmål skall kungöras på lämpligt sätt. Närmare bestämmelser om underrättelser och kungörande borde vidare inflyta i tillämpningsföreskrifterna (sid. 24). — — — I remissyttrandena över promemorian (sid. 34—35) fann JK, RÅ, statens naturvårdsnämnd och ett par hörda lokala instanser att underrättelse till fordonsägare är onödig vid flyttning sådan kort sträcka som avses i förslaget 3 §. Rikspolisstyrelsen ansåg det föreslagna kungörelseförfarandet när ägare ej anträffas kunna slopas, eftersom ägarna kan väntas vända sig till polisen med förfrågan och polisen också bör kunna lämna besked om alla flyttade fordon. Liknande synpunkter anfördes i ett par andra yttranden. Länsstyrelsen i Norrbottens län menade att kungörelse i tidning är överflödigt om anslag uppsätts hos de berörda myndigheterna och Motororganisationernas Samarbetsdelegation fann det tillräckligt om det anges att kungörelse skall ske på lämpligt sätt. Länsstyrelsen i Västmanlands län och ett par lokala instanser ansåg att polismyndigheterna alltid bör ombesörja underrättelserna och att detta bör utsägas i lagen. — — — I propositionsförslaget till lag har 6 § följande lydelse, vilken blev den slutgiltiga: »När beslut om flyttning meddelats, skall

polismyndigheten underrätta ägaren så snart det kan ske. — Har fordon ställts upp till förvaring på särskild uppställningsplats och har ägaren ej kunnat anträffas, skall polismyndigheten utan dröjsmål kungöra flyttningen i tidning inom orten eller på annat lämpligt sätt samt vidtaga de fortsatta undersökningar och åtgärder som kan anses påkallade för att göra underrättelse möjlig». — — — Härom anförde departementschefen följande (sid. 52—53):

Bestämmelsen i första stycket innebär att underrättelseskyligheten står kvar, även om den undersökning av äganderättsförhållandena som uppenbart måste ske i anslutning till ett flyttningsbeslut meddelas ger ett negativt resultat. Eftersom den i andra stycket föreskrivna skyldigheten att bedriva fortsatta efterforskningar inte omfattar fordonsvraken eller de korta förflyttningarna, torde det endast i undantagsfall bli aktuellt med någon underrättelse i dessa fall, när ägarens namn inte kunnat utrönas omedelbart.

Kungörelse enligt andra stycket skall utfärdas utan dröjsmål. Detta hindrar inte att det bl.a. i kostnadsbesparande syfte kan visa sig rationellt att kungöra flyttningar viss eller vissa dagar i veckan. Omfattningen av den fortsatta utredningen om äganderätten till fordon som förvaras på uppställningsplats bör givetvis anpassas till omständigheterna i varje särskilt fall med hänsyn inte minst till fordonets värde. Arbetet och kostnaderna för utredningen måste stå i rimlig proportion till ägarintresset och det intresse myndigheten kan ha att utröna äganderätten med hänsyn till sin rätt att kräva ersättning för flyttningskostnader.

Bevislig underrättelse blir nödvändig för beräkningen av de respittider som anges i 7 §. Det krävs vidare för att polismyndigheten skall kunna fullgöra sina skyldigheter i fråga om underrättelse, kungörande och utredning särskilda bestämmelser om skyndsamma meddelanden och uppgifter till polismyndigheten från andra myndigheter som beslutar eller verkställer flyttning. Sådana meddelanden är nödvändiga också med hänsyn till det register jag förordat hos polismyndigheten angående alla flyttningar. Regler i dessa hänseenden torde kunna ges i tillämpningsföreskrifterna.

Det andra exemplet i fråga om tekniken för att utforma föreskrifter om kungörelseannonsering kan återges betydligt kortare

än det första. Skälet härtill är att förarbetena, såvitt framgår av riksdagstrycket, är mycket summariska. Exemplet avser den ändring av 1920 års lag om val till riksdagen som gjordes genom SFS 71/1962 och som innebär att kungörelse om tid och ställe för framläggande av röstlängd (41 §) och kungörelse om förestående val till andra kammaren (56 § 5 mom.) skall anslås på kommunens tavla i stället för att uppläsa i kyrkan. Någon ändring gjordes däremot inte av föreskrifterna om viss tidsannonsering av kungörelserna. I prop. nr 53/1962 varigenom lagändringen föreslogs riksdagen sägs endast (sid. 74) att valutredningen föreslagit ändringen och att vid bifall till förslaget vad gäller 56 § 5 mom. likhet skulle erhållas med vad som redan gällde enligt 20 § 1 mom. kommunala vallagen den 6 juni 1930 vid val av landstingsmän samt kommunal- och stadsfullmäktige. Sedan departementschefen noterat att förslaget godtagits eller lämnats utan erinran av alla remissorganen, uttalade han att han kunde ansluta sig till förslaget.

Även det tredje exemplet kan relateras ganska kort. Redan i 1911 års lag om ekonomiska föreningar återfanns bestämmelser om kungörelseannonsering (78 § första stycket) som i sak helt överensstämmer med de tidigare i detta kapitel återgivna bestämmelserna i 104 § i nu gällande lag av 1951. Ur prop. nr 34/1951 inhämtas beträffande förarbetena följande (sid. 191—2). Utredningen för revidering av lagstiftningen om ekonomiska föreningar hade föreslagit att ifrågavarande bestämmelser i 1911 års lag skulle överföras till den nya lagen i sakligt oförändrat skick. — — — I yttranden av tre länsstyrelser förordades att slopa kungörandet i ortstidning. Det framhölls därvid bl.a. att kostnaderna härför vore ganska betydande samt att ett ringa antal personer torde ta del av dessa kungörelser. Å andra sidan föreslog en länsstyrelse att kungörandet borde ske i tidning som utgör ortstidning för den ort där föreningens styrelse har sitt säte. En annan länsstyrelse förordade att

kungörandet borde ske i den tidning i vilken kommunala meddelanden för residensstaden intas eller, om dessa meddelanden intas i mer än en tidning, i den av dessa som länsstyrelsen med hänsyn till spridningen inom länet bestämde. — — — Departementschefen fann ej anledning frånga utredningens förslag. Spörsmålet om förenklat kungörelseförfarande synes — tillade departementschefen — endast böra upptas i ett vidare sammanhang när anledning därtill må anses vara för handen. — — — Första lagutskottet slutligen framhöll i sitt utlåtande nr 25 (sid. 46) följande: Om i annat sammanhang spörsmålet om en förenkling av författningsföreskrifter rörande kungörande i tidningar skulle komma att upptagas, synes därvid böra övervägas, huruvida kravet på ett kungörande i såväl allmänna tidningarna som ortstidning bör upprätthållas, särskilt med hänsyn till kostnaderna för kungörelseförfarandet.

Utredningen

Vilka slutsatser i fråga om tekniken för utformningen av föreskrifterna om kungörelseannonsering anser sig utredningen kunna dra av de anförda exemplen och av vad utredningen i övrigt har erfårit?

Först skall fastslås att föreskrifterna tillkommit inte bara för juridiskt och praktiskt mycket olika situationer utan även vid skilda tidpunkter inom ramen av 100—150 år eller mera. Självklart är att samhällssituationen och därmed i detta sammanhang främst de tillgängliga media och deras användbarhet skiftat starkt under denna tidrymd.

I viss mån har detta beaktats av lagstiftarna. Sålunda har den för sin tid säkerligen mycket ändamålsenliga uppläsningen av kungörelser från predikstolen successivt förändrats och moderniserats, senast genom lag den 13 mars 1942 enligt vilken sådan uppläsning ersatts med anslag i vapenhuset eller på annan lämplig plats. I en del författningar har vidare på senare tid detta medium utbytt mot anslag på kommunens anslagstavla. I propositionen

nr 151/1968, vilken antagits av riksdagen (1:a lagutsk.utlåt. nr 52, riksdagens skr. nr 385/1968), har föreslagits att kyrkokungörande som gäller världsliga angelägenheter ersätts med anslag på sätt och plats som Kungl. Maj:t bestämmer. I enlighet härmed har lag om ändring i nämnda 1942 års lag utfärdats den 13 december 1968 (nr 687). Denna träder i kraft den dag Konungen förordnar. Vidare har en arbetsgrupp inom justitiedepartementet i september 1968 avgivit en promemoria med förslag till delgivningslag och till följändringar i rättegångsbalken m.m. (stencil Ju 1968:15). Därtill anmodad har informationsutredningen den 4 december 1968 avgivit utlåtande över promemorian, vilket såsom *bilaga 4* fogas till betänkandet.

I ett flertal äldre författningar där kungörelseannonsering är föreskriven kvarstår emellertid alltjämt den ursprungliga utformningen av dessa föreskrifter. Exempel härpå är 1845 års förordning om lösöreköp och 1887 års lag om handelsregister m.m. Såsom framgår av den tidigare i detta kapitel lämnade redogörelsen överfördes t.o.m. vid en fullständig omarbetning år 1951 av lagstiftningen om ekonomiska föreningar de i 1911 års lag i ämnet givna föreskrifterna om kungörelseannonsering oförändrade till den nya lagstiftningen. Detta skedde utan egentlig diskussion om deras ändamålsenlighet.

Det sistnämnda är endast ett tecken bland många på det förströdda intresse lagstiftarna ofta ägnar åt detta institut. Det kan naturligt nog inte räknas till de juridiska kärnspörsmålen. Å andra sidan säger man med fog att det är betydelsefullt för rättssäkerheten att kungörelseannonseringen blir effektiv. Vid närmare granskning av den behandling som institutet vederfarits får man emellertid den uppfattningen att det emellanåt varit minst lika angeläget för författningsskrivaren att få en formell utgångspunkt för beräkning av besvärstid o.dyl. som att tillkännagivandet verkligen skall nå den som behöver ha kännedom om det för att kunna bevaka sin rätt.

Eftersom någon systematisk genomgång av institutet inte skett föreligger inget referensmaterial när författningsskrivaren skall utforma föreskrifterna om kungörelseannonsering för en konkret situation. Den ideala behandlingen f. n. måste därför vara ungefär följande.

Författningsskrivaren som känner väl till den juridiska och faktiska situation i vilken kungörelseannonseringen skall inkomponeras tänker sig in i frågeställningen, vilka som bör nås med tillkännagivandet och vilka tjänliga medel härför som är tillgängliga. Han söker erinra sig liknande situationer och undersöker författningsregleringen för dessa. Med detta material som grund utformar han sina egna föreskrifter. Att produkten skall bli en fullgod komponent i ett stort systematiskt sammanhang syns emellertid osannolikt redan av den anledningen att något sådant sammanhang inte existerar.

En seriös behandling i stil med den sist angivna har uppenbarligen frågan om kungörelseannonsering blivit föremål för vid tillkomsten av 1967 års lag om flyttning av fordon i vissa fall. Detta är ganska naturligt eftersom denna lagstiftning är kortfattad och frågan om ägarens rätt till fordonet är mycket framträdande. De två andra exemplen — ändringen 1962 av lagen om val till riksdagen och omarbetningen 1951 av lagen om ekonomiska föreningar — visar däremot att i dessa sammanhang spörsmålet om kungörelseannonsering kommit i skymundan.

För att kungörelseannonseringen skall bli utformad på ett sätt som är både enkelt och så adekvat som möjligt finner utredningen nödvändigt att en systematisering sker med hänsyn till dem som man vill nå med bekantgörandet (målgrupperna), å ena sidan, och ett begränsat antal lämpliga media å den andra.

Trots den kritik som i föregående kapitel riktats mot utformningen av författningsbestämmelserna om kungörelseannonsering är utredningen väl medveten om att utvecklingen av denna annonsering i relation till samhällsutvecklingen från tid till annan varit föremål för uppmärksamhet.

Särskilt har detta gällt den s.a.s. klas-siska, flera hundra år gamla form för offentligt tillkännagivande som *kungö-randet i kyrka* utgör. Under ett eller annat århundrade har prästerskapet arbetat på att få bort detta. Från att ursprungligen ha inneburit uppläsning från predikstolen har det successivt förändrats till det förfarande som beskrivs i lagen den 13 mars 1942 med vissa bestämmelser om kungö-rande i kyrka. Där föreskrivs att uppläsning i kyrka normalt skall ersättas med anslag i vapenhuset eller på annan lämplig plats i eller invid kyrkan av kungörelsens rubrik eller kort uppgift om dess innehåll jämte tillkännagivande att kungörelsen finns tillgänglig på viss angiven plats. I ett flertal fall har mediet totalt förändrats och ofta har det utbytt mot anslag på den världsliga eller kyrkliga kommunens anslagstavla. Såsom i 3 kap. anges förbereds f.n. fortsatt utbyte av »uppläsning i kyrkan» mot annat medium. — — — För den som är intresserad av att mera i detalj studera denna kungörelseforms historiska utveckling torde hänvisning få ske till framställningen härom i Fahlbecks

»Förvaltningsrättsliga studier», 1938, sid. 242—251.

Punktvisa moderniseringar av regler om kungörelseannonsering har förekommit vid ett flertal tillfällen, normalt i samband med att de materiella bestämmelserna förändrats. För att belysa detta vill utredningen välja följande färskta exempel.

I den omfattande propositionen nr 145/1966 föreslogs ändringar i bl.a. sjölagen. Härvid förordades viss modernisering av de bestämmelser om kungörelseförfarandet vid haveri och dispasch i samband därmed som varit oförändrade sedan sjölagens tillkomst år 1891. De nya kungörelsereglerna återfinns i 217 § SFS nr 48/1967 och är återgivna i underbilaga 3:1 till detta betänkande under rubriken »5. Näringsrätt». Departementschefen yttrade såsom motivering till dessa regler följande (prop. 145/1966, sid. 90—91):

Handelns och sjöfartens utveckling har medfört en spridning från det lokala till det nationella och internationella planet av det övervägande antalet ärenden som handläggs av dispaschör. Det i sjölagen föreskrivna kungörelseförfarandet har bl.a. som följd härav blivit alltmer ineffektivt vid sidan av den dispaschörspraxis som utvecklats. Denna praxis innebär, att dispaschören underrättar inhem-ska och utländska försäkringsföretag och liknande organisationer samt, i den mån det är behövt, direkt meddelar sig med kända haveridelägare som inte låtit höra av sig. Kungörelseförfarandet har enligt sjölagskom-

mittén visat sig tämligen betydelseöst vid sidan härav och kommittéförslaget upptar därför inga bestämmelser om kungörelse. Jag delar visserligen uppfattningen att kungörelseförandet knappast svarar mot ett praktiskt behov. I gemensamt haveri är lastintressenterna — bl.a. som en följd av praxis att utlämna last mot haveriförbindelse — som regel kända och i fråga om andra haveridelägare torde vanligtvis identifikationssvårigheter inte föreligga. Emellertid måste också beaktas, att dispassch som inte klandras vinner rättskraft samt att klandertalan kan föras utan att alla haveridelägare i verkligheten får kännedom om processen och tillfälle att delta däri. Ett kungörelseförfarande är således motiverat för att en inledd dispasschering och en eventuell därpå följande dispasschprocess skall kunna presumeras vara kända. En ordning som tillgodoser behovet av underlag för en sådan presumtion bör enligt min mening bibehållas.

I anslutning till kommittéförslaget och med beaktande av synpunkter som framförts av dispasschören i Stockholm under remissbehandlingen föreslås till en början, att dispasschören när dispassch begärs, skall så snart det kan ske på ändamålsenligt sätt och i den omfattning han anser behövlig anmana haveridelägarna att skriftligen framställa sina yrkanden samt anföra de skäl och inge de handlingar som de vill åberopa. Härtill fogas i departementsförslaget en bestämmelse av innebörd att den nämnda anmaningen skall kungöras i allmänna tidningarna, om det ej är uppenbart att okända haveridelägare inte finns. Publicering i ortstidning torde däremot inte behövas.

I stark kontrast till den aktivitet som sålunda visats när det gällt att bringa nämnda kungörelsebestämmelser i sjölagen i överensstämmelse med utvecklingen på området står den behandling kungörelseinstitutet fick, när lagstiftningen om ekonomiska föreningar reviderades år 1951. Såsom i det föregående omtalats (sid. 16) överfördes nämligen härvid bestämmelserna om kungörelseannonsering i 1911 års lag om ekonomiska föreningar i sakligt oförändrat skick till den nya lagen. Detta skedde trots att dessa bestämmelser får anses ha varit otidsenliga redan 1951.

Bestämmelserna om kungörelseannonsering har emellertid inte bara upptagits till omprövning från fall till fall. Även *mera generella överväganden* av institutet har fö-

rekommit. En del framställningar i denna riktning har — såsom angivits i 1 kap. — överlämnats till utredningen för att beaktas i utredningsarbetet.

Av intresse är också den aktivitet som utlöstes av § 31 i riksdagens år 1957 församlade revisores berättelse och som i viss mån fortfarande är på gång. Under nämnda § har riksdagsrevisorerna berört vissa förslag för att förbilliga den statliga annonseringen. Förslagen avser väsentligen dels det sätt varpå annonseringen bör vara anordnad, dels spörsmålet om utverkande av rabatter. På hemställan av statsutskottet som biträdde revisorernas uppfattning (utl. nr B 34/1958, p. 30) anhöll riksdagen i skrivelse den 18 juli 1958, nr B 56, till Kungl. Maj:t om åtgärder i det av utskottet angivna syftet.

Genom beslut den 28 juli 1958 uppdrog Kungl. Maj:t åt *dåvarande statens sakrevision* att — under beaktande av vad statsutskottet sålunda anfört — verkställa utredning rörande statsverkets annonsering och till Kungl. Maj:t inkomma med de förslag vartill utredningen kunde föranleda. Den 25 april 1960 överlämnade sakrevisionen utredning i ämnet.

Sakrevisionen, som gjort utredningen i samråd med statens upplysningsbyrå, sammanfattade utredningsresultaten sålunda:

Utredningen har givit vid handen, att det icke varit möjligt att genom förhandlingar med vederbörande intresseorganisationer eller på annat sätt ernå fördelaktigare rabattvillkor för statsverkets annonsering än de för marknaden i övrigt gällande. Å andra sidan har ej heller kunnat konstateras, att statsverket missgynnas i rabatt hänseende i förhållande till enskilda annonsörer av motsvarande storleksordning. Som ett led i utredningen har annonsförmedlingen, där så av praktiska skäl kunnat ske, efter överenskommelse med vederbörande myndigheter överlämnats till auktoriserade annonsbyråer. Härigenom erhålles — förutom en betydelsefull service i annonseringsfrågor — en redovisning av annonsbeloppens fördelning på tidningar, kontroll över att rabatter i förekommande fall gottskrivits annonsörerna m.m. Det med byråerna inledda samarbetet synes därför böra fortsätta. Utredningen har även bekräftat, att förutsättningar saknas för en statlig annons-

byrå, liksom att anslutning till den av annonsbyråerna och tidningsutgivareföreningen ägda expeditionscentralen (Annonsdistribution AB) icke kan bedömas medföra några ekonomiska fördelar. Det har kunnat konstateras att de i samband med utredningen utarbetade anvisningarna (broschyr om statlig annonsering) fyllt ett behov. Slutligen förordas en allmän övervakning av den statliga annonseringen ävensom en översyn av de bestämmelser som reglera kungörelseannonseringen i syfte att om möjligt ernå en begränsning av densamma.

Vad angår frågan om begränsning av kungörelseannonseringen gör sakrevisionen följande starkt koncentrerade uttalande:

En mera betydande begränsning av kostnaderna måste (emellertid) bygga på en inskränkning av annonseringens omfattning. Sakrevisionen håller det icke för uteslutet att en översyn av de författnings- m.fl. bestämmelser, som reglera kungörelseannonseringen, skulle ge till resultat att ifrågavarande annonsering numera kan begränsas. I vissa fall torde offentliggörande kunna ske på andra både billigare och mera effektiva vägar än genom annonsering. Sakrevisionen förordar för sin del att en översyn av antytt slag kommer till stånd. Med hänsyn till bl.a. frågans framträdande rättsliga aspekter har revisionen icke ansett sig böra taga upp den till närmare behandling. En i och för sig önskvärd begränsning av nu åsyftade annonsering förutsätter ändringar i lagar och författningar.

Vid underhandskontakt som informationsutredningen haft med föredraganden av ärendet hos sakrevisionen har annan upplysning inte kunnat erhållas om vad revisionen avsett med uttalandet »I vissa fall torde offentliggörande kunna ske på andra både billigare och mera effektiva vägar än genom annonsering» än att härmed främst torde ha åsyftats offentliggörande av tid och plats för allmänna val och möjligen även att Radio/TV skulle kunna bli ett för producenten av kungörelseannonsering prisbilligt medium. Denna osäkerhet i fråga om innebörden av uttalandet är så mycket mera beklaglig som i statssekreterarskrivelse från finansdepartementet den 4 oktober 1960 mot bakgrunden av detta och andra uttalanden i utredning-

en framhölls angelägenheten av att åtgärder vidtas för att genom en begränsning av annonseringen för statsverkets räkning vinna besparingar på förevarande område. Departementen kommer därför att i samband med den fortlöpande översynen av lagar och författningar tillvarata alla möjligheter att åstadkomma de av sakrevisionen antydda besparingarna. För att vinna angivna syfte — fortsätter skrivelsen — är det också nödvändigt att myndigheterna aktivt medverkar genom att, i den utsträckning så är möjligt och lämpligt, minska annonseringens omfattning och i förekommande fall inkomma med förslag till åtgärder i angivet syfte.

I likartad skrivelse den 10 oktober 1960 från statssekreteraren i inrikesdepartementet till samtliga länsstyrelser och övriga myndigheter under detta departement uttalades bl.a. att departementet ville fästa uppmärksamheten på angelägenheten av att alla möjligheter till besparingar vid annonsering tillvaratogs. Därest myndighet i sin verksamhet uppmärksammade sådana möjligheter att nedbringa annonskostnaderna, vilka förutsätter författningsändringar, borde myndigheten inkomma med förslag härom.

Genom beslut den 30 juni 1960 uppdrog Kungl. Maj:t åt statens sakrevision, numera riksrevisionsverket, att i samråd med statens upplysningsbyrå följa utvecklingen på annonsmarknaden i vad avser statsverkets annonsering, att på begäran tillhandagå andra myndigheter med de upplysningar och det biträde som den kan lämna i hit hörande frågor och att underrätta myndigheterna om denna möjlighet till biträde. Sådant biträde har enligt vad utredningen inhämtat lämnats dels genom en folder »Om statlig annonsering» (senaste upplaga 1967), dels — i begränsad omfattning — genom rådgivning i särskilda fall.

Under denna kapitelrubrik torde också få anföras vissa uttalanden av justitieombudsmannen i fråga om kungörelseannonsering, vilka får anses vara vägledande för domstolar och myndigheter. Uttalandena

är hämtade ur JO:s ämbetsberättelser för de senaste 25 åren och skall här i korthet återges.

I 1944 års berättelse behandlar JO några *ekonomiska aspekter* på ämnet under rubriken »Olämplig avfattning av kungörelser» (sid. 131—2). Sedan JO nämnt vissa exempel på möjligheten att nedbringa kostnaderna för kungörelseannonsering, vartill utredningen återkommer i ett senare kapitel, gör JO följande mera principiella uttalande: »I ett stort antal fall under det gångna året har jag på grund av gjorda iakttagelser fäst vederbörande domares uppmärksamhet på angelägenheten av att vid uppsättande av kungörelser kostnadsynpunkten beaktas. Ehuru det är av vikt, att så sker, får dock givetvis ej nämnda synpunkt leda till att kungörelsernas innehåll blir så knapphändigt, att kungörelset till följd därav ej helt fyller sin uppgift».

Beträffande *fördelningen av kungörelseannonser mellan skilda ortstidningar* fann JO i 1958 års berättelse, sid. 46 ff, uppenbart, att dylik annonsering principiellt bör ske i den i orten mest spridda tidningen. Det kan därför inom många domsagor vara påkallat att anlita olika tidningar för olika delar av domsagan. Fördelen av att en kungörelse når så många som möjligt av dem som är intresserade därav finner JO böra tillmätas väsentligt större vikt än önskvärdheten av att alla kungörelser från en domsaga återfinns i en och samma ortstidning. — Om beträffande mål och ärenden vilka härrör från visst område kungörelser regelmässigt under en längre tid brukat införas i viss ortstidning, bör enligt JO:s uppfattning övergång till annan tidning icke ske, såvida icke den senare tidningen inom området vunnit en spridning som är väsentligt större än den för ändamålet förut anlitate tidningens. Detta är av betydelse, eftersom allmänheten bör kunna räkna med att återfinna kungörelserna i den tidning där den vant sig vid att de brukar införas.

I sin ämbetsberättelse 1959, s. 287 ff, behandlar JO innebörden av regeln i 4 §

tredje stycket expropriationslagen den 12 maj 1917 om att *tillfälle skall lämnas bl.a. fastighetens ägare att yttra sig* över ansökning om expropriation. Lagen innehåller inte några detaljerade regler betr. formerna för fastighetsägarens hörande. Detta har överlåtits åt myndigheternas bedömning i det särskilda fallet.

I visst expropriationsärendande var de två ägarna till expropriationsfastigheten kända. Om ansökningen utfärdade vederbörande länsstyrelse kungörelse som infördes i två ortstidningar och i länskungörelserna och anslogs i kyrkan. Personlig underrättelse till fastighetsägarna förekom däremot inte.

Sedan JO redogjort för förarbetena till expropriationslagen i denna del fann han därav tydligt framgå att det från lagstiftarnas sida förutsatts, att i ett fall sådant som det förevarande med endast två kända sakägare personlig delgivning av ansökningshandlingarna med sakägarna skolat ske. Det av länsstyrelsen valda delgivningsförfarandet fann JO uppenbart otillfredsställande ur rättssäkerhetssynpunkt. Följande brottstycke ur JO:s långa anförande förtjänar att återges, nämligen att uttalandet i den resolution, varigenom expropriation medgavs, »om att tillfälle beretts ägarna att yttra sig framstår — då det icke utan vidare kan förutsättas att personer, bosatta i Avesta och Chicago, läsa kungörelser i norrbottenstidningar — såsom ett så inadekvat uttryck för de verkligen vidtagna åtgärderna — — —»

I samma berättelse 1959, s. 379 ff, redovisar JO en av honom den 19 april 1958 gjord framställning till Kungl. Maj:t om ändrade bestämmelser för *tillkännagivande av beslut om tjänstetillsättning*. I slutet av framställningen (s. 390) uttalar JO följande: »Enligt min mening bör sålunda sådan ändring av hithörande bestämmelser övervägas, att myndigheterna i princip åläggas att, bortsett från tillsättning av tjänst inom reglerad befordringsgång, genom anslag tillkännagiva samtliga av dem meddelade beslut om tjänstetillsättning».

Vidare behandlar JO i sin ämbetsbe-

rättelse 1966, s. 438 ff, frågan om det sätt på vilket länsstyrelse i visst fall *underrättat allmänheten om beslut* betr. civilförsvarets organisationsplaner. Han finner det i och för sig förtjänstfullt att länsstyrelsen — ehuru skyldighet härtill enligt nuvarande bestämmelser inte föreligger — föranstaltat om beslutens allmängörande jämväl genom anslag på de kommunala anslagstavlorna och genom kungörelsens införande i länsstidningar. JO gör emellertid anmärkning mot kungörelsens innehåll i följande avseenden:

1. Sammanfattning av beslut som anslås i kyrka — vilket även skett i detta fall — skall författningsenligt också innehålla tillkännagivande att beslutet finns i viss ordning tillgängligt för allmänheten. Så var icke förhållandet betr. denna kungörelse. Härvid framhåller JO att det för den, som överväger att föra talan mot sådant beslut och i detta syfte önskar ta del därav, är ett befogat intresse att i samband med beslutets kungörande få uppgift om tid och plats för beslutets tillhandahållande.
2. Genom kungörelsen allmängjordades också vissa beslut av civilförsvarsstyrelsen. Dessa berörde särskilt viktiga förhållanden. Länsstyrelsen lämnade emellertid i kungörelsen endast uppgift om hur talan skulle föras mot länsstyrelsens eget beslut men däremot inte betr. civilförsvarsstyrelsens beslut. Vidare uttalades i kungörelsen att organisationsplanerna »härigenom» vore gällande. Beslut enligt civilförsvarslagen länder emellertid i princip inte till efterrättelse förrän det vunnit laga kraft eller efter besvär blivit fastställt.

Som kommentar till de båda anmärkningarna under 2. anför JO: »Med hänsyn till organisationsplanernas rättsverkningar och deras betydelse för civilförsvarets verksamhet är det av vikt att kungörande av beslut rörande organisationsplan sker i sådan ordning att tvekan icke behöver uppkomma huruvida planen är gällande mot dem, som därigenom åläggas förpliktelser eller eljest beröras därav».

Utredningen

De i det föregående refererade åtgärder och uttalandena har lett till vissa förbättringar både ur kostnads- och effektivitetssynpunkt.

Vad först angår den av statens sakrevision 1958—1960 verkställda utredningen och den rådgivningsverksamhet som numera riksrevisionsverket bedriver har dessa fått till följd att de myndigheter som har mera omfattande annonsering för sådant ändamål anlitar auktoriserade annonsbyråer med de fördelar i fråga om service och rabatter som detta innebär. Myndigheternas platsannonsering har vidare kvalitativt förbättrats. Däremot synes den i finans- och inrikesdepartementens statssekreterarskrivelser såsom önskvärd uttalade aktiviteten från myndigheternas sida att föreslå författningsändringar i syfte att nedbringa annonskostnaderna ha uteblivit.

JO:s uttalanden i ämnet vilka är av både praktisk-ekonomisk och formellt-juridisk art har uppenbarligen stor betydelse för rättstillämpningen. De är även av värde ur den synpunkten att de fäster domstolarnas och myndigheternas uppmärksamhet på frågan om kungörelseannonsering, en fråga som domstols- och förvaltningsjurister ofta har en benägenhet att ta ganska lätt på. Bortsett från framställningen den 19 april 1958 om att myndigheternas beslut om tjänstetillsättning regelmässigt skulle tillkännages genom anslag, vilket också föreskrivits i 1965 års statstjänstemannastadga, har emellertid JO inte under den senaste 25-årsperioden föreslagit några författningsändringar i ämnet eller — såvitt framgår av ämbetsberättelserna — övervägt generell översyn av kungörelseinstitutet.

Den principiella bestämningen av ändamålet med kungörelseannonseringen har oftast inte stått klar för lagstiftaren när han utformat de regler för sådan annonsering som införts i de skilda författningssammanhangen. Någon förutgående systematisering har inte förekommit och någon garanti för att kungörelseannonseringen utformats enhetligt för principiellt likartade situationer har därför inte varit möjlig. Den individuella författningsskrivaren har slumpmässigt gjort vissa jämförelser och utformat de aktuella bestämmelserna mera »på känn».

När informationsutredningen funnit sin uppgift vara att åstadkomma ett mera enhetligt system för kungörelseannonseringen, har utredningen sökt uppdelat avnämarna av denna information i vissa s.k. målgrupper. För att få en målgruppering som skulle kunna läggas till grund för ett system för kungörelseannonsering har det varit angeläget att låta kriterierna på målgrupperna peka fram mot de media som sannolikt bör komma till användning för att nå de olika grupperna.

I den enkät beträffande kungörelseannonsering som utredningen gjorde sommaren 1968 upplyste utredningen att en arbetsgrupp inom utredningen sökt fastställa de huvudsakliga målgrupperna och därvid kommit till följande resultat:

I. De medborgare som har ekonomiskt intresse av domstolars och myndigheters individuella beslut eller besked. Inom denna mål-

grupp kan följande undergrupper urskiljas:

- a) Sådana fall som har lokalt begränsade ändamål.
- b) Sådana fall där ändamålet uppenbart är riksomfattande.
- c) Sådana fall där ändamålet har såväl lokalsom rikskaraktär.
- d) Sådana fall där intressenterna är en »exklusiv» grupp vars information kan tillgodoses över specialpublikationer.

II. De medborgare som behöver få del av myndighets besked eller beslut för att kunna utöva resp. fullgöra vissa medborgerliga rättigheter och skyldigheter.

III. De medborgare som i andra fall än de under II avsedda har något s. a. s. ideellt intresse att bevaka.

Flertalet myndigheter, korporationer och institutioner som besvarat enkäten förklarade att de inte hade någon erinran mot förslaget till målgruppsbestämning. Föga överraskande för utredningen framställdes emellertid ett antal remissinstanser mer eller mindre långtgående invändningar mot grupperingen. Från flera håll påpekades att de högfrekventa tillkännagivandena om lediga tjänster endast med svårighet kan inordnas i någon av de angivna grupperna. Enligt ett flertal domstolar förhåller det sig på samma sätt när det gäller delgivning med enskild person i tviste- eller brottmål (33 kap. RB). Från andra håll uttalas att det inte är meningsfullt att skapa särskilda grupper av de måttligt frekventa situationer som utgör grupperna II och III i utredningens förslag.

I några enkätsvar görs försök till helt nya målgrupperingar. En av hovrätterna finner det sålunda lämpligt att göra en indelning efter adressatens uppehållsort och »sakens» lokala anknytning enligt följande uppställning:

- I. Annonser som skall nå en eller flera adressater i hela riket och vars föremål saknar lokal anknytning.
- II. Annonser som skall nå adressater i hela riket och vars föremål har lokal anknytning.
- III. Annonser som skall nå adressater i hela riket i och för deras verksamhet (pågående eller tilltänkta) inom lokalt begränsat område.
- IV. Annonser som skall nå en »exklusiv» grupp av adressater.

Några myndigheter (två länsstyrelser och en underrätt) föreslår indelning i endast två målgrupper. Förslagen är sinsemellan likartade. De kan exemplifieras med den ena länsstyrelsens förslag om två grupper, nämligen den grupp som genom egen aktivitet och av egna individuella önskemål söker information eller som bör nås genom delgivning (fiktivt eller ej) och en annan grupp som myndigheterna vill nå för att uppnå viss aktivitet (eller passivitet).

Utredningen

Målgrupperingen kan ske enligt olika metoder. Sålunda kan

- A. adressaternas geografiska spridning få vara avgörande,
- B. sakens geografiska anknytning få avgöra,
- C. sakens natur i övrigt (ekonomiskt eller ideellt intresse; meddelande som rör enskild persons rätt resp. avses komma till allmän kännedom) ges inflytande på målgrupperingen.

Eftersom kungörelseannonseringen syftar till att göra domstolars och myndigheters beslut kända för ett antal personer — från en enda exempelvis vid delgivning enligt 33 kap. 12 § RB och till ett mycket stort antal exempelvis i fråga om tid och plats för allmänna val — syns den

med A betecknade metoden böra väsentligen tillämpas för bestämning av målgrupperna. Från metod C torde i detta sammanhang kunna bortses. Metod B kan i viss mån komplettera metod A. Såsom tidigare nämnts bör vidare för den målgruppering det här gäller hänsyn tas till de media för kungörelseannonsering som kan vara tillgängliga och lämpliga.

Utredningen finner med hänsyn till det anförda att målgrupperna för kungörelseannonsering kan bestämmas på följande sätt:

1. Sådana grupper som med hänsyn till det ämne beslutet avser eller eljest har en i allt väsentligt lokal anknytning.
2. Sådana grupper vars medlemmar sannolikt har en relativt jämn spridning över landet. Hit räknas också enstaka personer som domstol eller myndighet genom kungörelseannonsering vill nå kontakt med.
3. Sådana grupper där sannolikheten talar för att ett relativt stort antal medlemmar är lokaliserade till viss ort eller visst område men där ett antal kan återfinnas var som helst i landet.
4. De »exklusiva» grupper vilkas information kan tillgodoses över specialpublikationer.

Som exempel på målgrupperna under 1., vilka torde få benämnas lokala målgrupper, kan anföras intressenterna i kommunala planfrågor och i frågor om fiskevårdsområden och yrkestrafik med bil samt personer som har intresse av tid och plats för domstolars sammanträden. Uppenbarligen kan bland intressenterna i viss kommunal planfråga finnas personer som är bosatta på annan ort. Man får emellertid då utgå från att de håller sådan kontakt med utvecklingen på den ort till vilken frågan är lokaliserad att lokalt bekantgörande är tillräckligt.

Målgrupperna under 2., i det följande benämnda nationella målgrupper, kan exemplifieras med personer som kan ha konkret intresse av ärenden om omyndig-

förklaring, fordringspreskription eller kallelse på okända borgenärer. Självfallet kan det invändas att ett enskilt ärende om omyndigförklaring kan ha enbart lokalt intresse nämligen för det fall att det gäller — såsom en domstol som besvarat enkäten uttrycker det — en person i »små ekonomiska förhållanden». Ur kungörelseannonseringens synpunkt kan emellertid skillnad inte göras mellan olika individuella situationer inom ramen för en och samma målgrupp.

Målgrupperna under 3., vilka kan betecknas blandade, är utan tvekan de mest frekventa. Som exempel kan nämnas grupper som är intresserade av ärenden om aktiebolag, handelsbolag och ekonomiska föreningar, av andra ärenden enligt vattenlagen än sådana som har rent lokalt intresse, av ärenden om vissa äktenskapsförord och om boskillnad samt av konkursärenden.

Det mest typiska exemplet på målgrupper under 4., de s.k. exklusiva målgrupperna, är intressenter i patentärenden.

Gränsen mellan grupperna 3 och 4 är emellertid flytande. I regel torde exempelvis registreringar i handels- och föreningsregistren vara av intresse huvudsakligen för vissa avgränsade kategorier inom en ort eller region, såsom advokater, banker och företag, vilka har speciell anledning att bevaka förändringar i fråga om juridiska personers eller andra näringsidkares rättsförhållanden. I dylika fall är det inte utan vidare givet att kungörelsen måste nå en majoritet eller ens ett stort antal av ortens invånare. Intressenterna kan tvärtom vara vana att själva söka upplysning i ett bestämt lokalt eller regionalt pressorgan. Såsom framgår av vad som senare sägs i 9 kap. har dock grunden för en sådan bestämning varit mycket omdiskuterad och ofta framstått som godtycklig.

Ändrade förutsättningar

I 2 kap. har framhållits att två krav ställs på kungörelseannonseringen, nämligen att den skall vara effektiv och att den skall kunna genomföras till rimliga kostnader. Kravet på effektivitet innebär — såsom redan angivits i 2 kap. — att innehållet i kungörelseannonseringen verkligen når de fysiska och juridiska personer som har behov av att känna till detta. Ur rättssäkerhetens synpunkt är effektiviteten hos kungörelseannonseringen av väsentlig betydelse.

Under de ganska okomplicerade förhållanden som rådde i vårt samhälle ända till för ungefär 100 år sedan beredde det inga större svårigheter att förena de båda kraven effektivitet och kostnadsbillighet. För lokalt tillkännagivande var då uppläsning i kyrkan och anslag på domstolens/myndighetens anslagstavla fullgoda medier. I fråga om landsomfattande tillkännagivanden gällde detsamma annonsering i Post- och Inrikes Tidningar, som på den tiden hade relativt stor spridning, uppbyren såsom denna var av intresseväckande artiklar i kulturella och politiska ämnen. För de ganska väl avpassade regionala områden som länen då alltjämt utgjorde skedde tillkännagivandena med fördel genom att de infördes i länskungörelserna.

Under de senaste 100 åren har *avsevärda förändringar* skett i de förhållanden

som är av betydelse för kungörelseannonseringen. Post- och Inrikes Tidningar har blivit nästan uteslutande ett organ för legala annonser med ringa spridning. Dagspress och annan periodisk press har ökat starkt i omfattning och betydelse. Radio/TV och andra för kungörelseannonsering möjliga media har tillkommit. Även människornas egna attityder, vanor och beteendemönster har förändrats.

Kommunikationsbehovet också i form av kungörelseannonsering har under denna period starkt ökat. Eftersom tillgodoseendet av detta behov skett utan egentlig systematisering har floran av media blivit vildvuxen.

Nuvarande media

För att en person som behöver få kännedom om visst domstols- eller myndighetsbeslut verkligen skall få sådan kännedom är givetvis den *personliga delgivningen* med honom av beslutet den mest effektiva formen och den måste därför vara den primära.

Såsom substitut för denna form av delgivning och för att åstadkomma ett allmängörande av den innebörd som anges i 2 kap. är — såvitt framgår av den i bilaga 3 redovisade undersökningen — följande *media* särskilt angivna i författning, nämligen

A. för landsomfattande kungörelseannonsering:

1. Post- och Inrikes Tidningar.
2. Specialpublikationer, t.ex. i fråga om patent, släktnamn, sjöfynd.
3. Centrala register, exempelvis äktenskapsregistret.
4. Anslag på centralmyndighets anslagstavla.

B. för regional och lokal kungörelseannonsering:

1. Ortstidning.
2. Kungörande i kyrka.
3. Anslag på domstols/myndighets anslagstavla.
4. Länskungörelserna.
5. Anslag på kommuns anslagstavla.
6. Anslag på annan lämplig plats i kommunen.
7. Kungörelse »på lämpligt sätt», »på ändamålsenligt sätt» o.dyl.

Av nämnda media är mera sällan bara ett enda anbefallt. Oftast föreskrivs i de särskilda författningsbestämmelserna användning av kombination av media. Såsom framgår av underbilaga 3:2 är kombinationerna talrika och — tillkomna som de är för olika situationer, vid vitt skilda tidpunkter och utan mera påfallande systematisering — påtagligt skiljaktiga sinsemellan.

Utöver de sålunda vid undersökningen konstaterade mediaslagen är även *Radio/TV* i begränsad omfattning ett medium för kungörelseannonsering. Detta är författningsbestämt i vissa för landet ytterst allvarliga situationer. Sålunda föreskrivs i 1 § första stycket beredskapskungörelsen den 3 juni 1960 (nr 515) att Kungl. Maj:ts kungörelse om förordnande om beredskaps-tillstånd skall »bringas till allmän kännedom genom rundradio (ljudradio och television) och på annat lämpligt sätt». Enligt 2 § andra stycket samma kungörelse skall vidare meddelande om beredskaps-larm lämnas — utöver på civilförsvarets alarmeringsanläggningar — i »rundradio och på annat lämpligt sätt».

Under normala förhållanden skall — enligt gällande avtal mellan svenska staten och Sveriges Radio AB om programverksamheten — bolaget på begäran av statlig myndighet låta sända meddelanden som är av vikt för allmänheten. Den aktuella kungörelseannonseringen i *Radio/TV* sker huvudsakligen dels i varningssyfte, exempelvis vid förändring av fyrjtjänsten, utmärkning av vrak, drivande minor (detta sammanfattas i begreppet »lotsmeddelanden»), vid tjällossning eller andra trafiksvårigheter på väg samt »skjutvarningar», dels i vissa mer eller mindre accentuerade nödsituationer av enskild eller allmän art, såsom polisefterlysningar, Sjöräddningens meddelanden om försvunna båtar o.dyl. samt meddelanden om större skogsbränder och andra naturkatastrofer. — Lokala meddelanden av nämnda slag skall i första hand läsas i regionalradion. En del lokala meddelanden, t.ex. olika slags varningsmeddelanden med lokal räckvidd, läses både i regionalradion och över riksnätet.

Utredningens förslag

Innan utredningen ger sig på uppgiften att söka röja upp i denna djungel av media och mediakombinationer och att föreslå en systematisering av föreskrifterna om kungörelseannonsering har utredningen funnit angeläget undersöka om i relativt sen tid *uppslag till nya media* framkommit och i så fall om något av dessa bör med fördel kunna infogas i arsenalen.

Sådana uppslag har förekommit.

I radions barndom på 1930-talet fästes sålunda stora förhoppningar vid det medium som numera representeras av *Radio/TV* även för ifrågavarande ändamål (se Fahlbeck, Förvaltningsrättsliga studier, 1938, sid. 259 ff). Tanken att *Radio/TV* skulle få användas för kungörelseannonsering var väl inte helt ny ens när uppslaget gavs men väl idén om frekvensen av en möjlig sådan användning. Numera kan sägas att hur stor användning man än kan ha och få av dessa massmedia för sam-

hällsinformation i vidsträckt bemärkelse de likväl endast sparsamt kommer att få utnyttjas för kungörelseannonsering.

Ett nytt uppslag lämnades otvivelaktigt av besvärssakkunniga när dessa i sitt betänkande »Lag om förvaltningsförfarandet» (SOU 1964:27) föreslog att s.k. anslagsdelgivning av handling i förvaltningsärenden skulle ske genom att »handlingarna — — — anslås å lämplig postanstalts anslagstavla». Mot detta förslag riktades stark kritik av ett flertal remissinstanser. Förslaget har inte föranlett någon åtgärd från Kungl. Maj:ts sida.

Inte heller i övrigt har några användbara alternativ till eller kompletteringar av nuvarande media för kungörelseannonsering föreslagits. Utredningen anser också att anledning saknas att ytterligare söka efter alternativ och komplement som alla måste vara mindre närliggande i förhållande till ändamålet än de media som redan nu är föreskrivna.

En huvuduppgift för utredningen blir då att åstadkomma en *genomgång av befintliga media*. Utgångspunkten härför måste vara de s.k. målgrupperna för kungörelseannonsering, vilka enligt utredningens uppfattning bör beskrivas på det sätt som skett i närmast föregående kapitel. För att tillgodose de behov av kungörelsedelgivning och allmängörande — för innebörden av dessa begrepp hänvisas till 2 kap. — som finns hos dessa målgrupper är katalogen över befintliga media inte bara tillräcklig. Den innehåller också en del media som antingen är överflödiga eller av utvecklingen gjorts mindre ägnade för ändamålet. Det gäller att väga dessa mot de samhällseliga kostnader de förorsakar. Men inte bara detta. Man måste även uppmärksamma de risker ur rättssäkerhetssynpunkt det innebär att för vissa rättsinstitut kungörelseannonseringen sker på *ett* sätt och för andra institut på helt andra sätt i en mycket rik och föga rationell variation.

Detta resonemang leder fram till ett försök att bland befintliga media välja ut ett litet antal som vart för sig eller i vissa

kombinationer täcker de särskilda målgruppernas behov på ett för normalfallet tillfredsställande sätt. Dessa media skall vara författningsbestämda. Härutöver kan finnas media som är lämpliga såsom komplement i vissa individuella situationer. Det skall framgent som hittills vara domstolen/myndigheten obetaget att använda sådant medium när särskilda skäl finns härför. Detta skall emellertid vara inte endast en rättighet utan också en skyldighet om kostnaderna kan betraktas som rimliga. Dessa media skall dock inte vara bestämda i författning.

Utifrån angivna synpunkter har utredningen granskat den nuvarande uppsättningen av media och sökt åstadkomma ett system för mediavalet för framtiden. Detta bygger självfallet på behovet med hänsyn till de i 5 kap. redovisade målgrupperna av media med landsomfattande resp. lokal räckvidd. Det syftar även till att minska antalet särskilda media som är föreskrivna i författning och därmed är obligatoriska. För varje kungörelsesituation bör ett eller flera sådana obligatoriska media vara bestämda. De media som domstol/myndighet skall skönmässigt utan författningsföreskrift kunna använda såsom komplement till obligatoriska media benämner utredningen »stödande».

Utredningen har härvid kommit fram till följande

System när det gäller media för kungörelseannonsering:

I. Obligatoriska media

A. med generell användning:

- 1) Post- och Inrikes Tidningar för s.k. nationella och — jämte medium A. 2) — blandade målgrupper
- 2) ortstidningar för s.k. lokala och — jämte medium A. 1) — blandade målgrupper

B. för speciella situationer:

- 1) specialpublikationer för s.k. exklusiva målgrupper, exempelvis vid patentärenden

- 2) domstols/myndighets anslagstavla för kungörande av tjänst och andra »inre förvaltningsärenden»
- 3) kommuns anslagstavla för vissa kungörelser enligt vallagarna, kommunallagen, lagen om församlingsstyrelse och landstingslagen
- 4) Radio/TV för exceptionella situationer, exempelvis försvarsberedskap
- 5) vissa centrala och regionala register, exempelvis äktenskapsregistret

II. Stödande media:

- | | | |
|---|---|---|
| <ol style="list-style-type: none"> 1) domstols/myndighets anslagstavla 2) kommuns anslagstavla 3) Radio/TV 4) »annat lämpligt sätt» | } | <p>i andra fall än under I. B. nämnda</p> |
|---|---|---|

Närmare argumentering för och kommentar till förslaget

Utredningen skall i det närmast följande mera i detalj motivera den värdering av befintliga media som innefattas i eller berörs av utredningens förslag till system.

Granskning av förslaget visar till en början att *två slag av media uteslutits*. Detta gäller kungörande i kyrka och länskungörelserna.

Skälet till uteslutningen av kyrkokungörandet är att det numera är helt otidsenligt och att det — såsom tidigare vid flera tillfällen omnämnts — inom justitiedepartementet pågår ett arbete som innebär att detta kungörande generellt skall ersättas med annat medium.

Förslaget att utesluta länskungörelserna kräver däremot en ganska utförlig motivering. Utgivningen av dessa kungörelser regleras genom Kungl. Maj:ts kungörelse i ämnet den 23 oktober 1915 (nr 421; ändr. 425/1928, 232/1935 och 316/1942). Denna författning hade föregåtts av en sakkunnigutredning (tryckt betänkande 17 oktober 1914). Utredningen var föranledd av de starkt stigande kostnaderna för länskungörelserna. Den resulterade i förslag att tillkännagivanden i ett flertal angivna äm-

nen skulle uteslutas ur länskungörelserna, eftersom intagande där var obehövligt eller ändamålslost. Utredningsresultatet som remissbehandlades lades till grund för nämnda författning. En genomgång av författningen i nu gällande lydelse och av 1967 års länskungörelser för en större länsstyrelse ger, närmast ur kungörelseannonseringens synpunkt, följande erfarenheter:

Länskungörelserna utges av länsstyrelserna och är en kombination av författningssamling för länen och medium för regional och lokal kungörelseannonsering. Landskanslierna står för de avgjort flesta kungörelserna, medan landskontoren endast har ett begränsat antal.

Kungörelserna delas upp på en A- och en B-serie beroende på om kostnaderna skall bestridas av länsstyrelserna (anslaget till publikationstryck) eller av kommun, bolag, förening eller enskild person som föranlett kungörelsens införande. Till varje årgång upprättas ett alfabetiskt register.

Typiska kungörelser i landskansliets A-serie är sådana om civilförsvaret, fiske- och jaktstadgor, naturvård, vägväsendet, biltrafiktaxor, hyresreglering, fastighetsredovisning, indelning i valdistrikt, kommunala styrelser och nämnders sammansättning m.m.

Bland B-kungörelser vilkas kostnader bestrids av kommuner märks lokala ordnings- och hälsovårdsföreskrifter och sotningstaxor.

Av föreningar bekostade länskungörelser är t.ex. ändring i styrelser för vägföreningar och vägsamfälligheter.

En av de mera frekventa grupperna i länskungörelserna avser exekutiva auktioner. Kostnaden bestrids av medel som inflyter vid auktionen. Kungörelser om försäljningstillstånd för utlänningar betalas av tillståndssökanden.

Landskontorets A-serie innehåller bl.a. taxeringsärenden och B-serien kungörelser om åbo rätt.

Totalt kostade länskungörelserna för hela landet under budgetåret 1967/68 staten nära en halv miljon kronor. För kommunerna uppgick motsvarande siffra till drygt 30 000 kronor, för bolag och föreningar ca 10 000 kronor och för enskilda personer ca 40 000 kronor.

Länskungörelserna trycks i några hundra exemplar och distribueras kostnadsfritt till domstolar, polischefer, vissa kommunala styrelser och nämnder och pastorsämbeten samt de myndigheter och tjänstemän i övrigt som länsstyrelsen bestämmer.

För andra finns möjligheten att prenume-

rera men detta sker i mycket liten utsträckning, ett eller annat 10-tal per län.

I de handlingar som bifogades utredningens enkät sommaren 1968 fanns ett uttalande av utredningens sekretariat att länskungörelserna syntes föga användbara för kungörelseannonsering och därför borde utmönstras för detta ändamål. Fem länsstyrelser och två hovrätter anmälde avvikande mening, åtminstone någon med den felaktiga uppfattningen att fullständig nedläggning ifrågasatts. En av länsstyrelserna hade en längre argumentering för sin uppfattning. Den gick ut på att »en till innehållet omarbetad och nydanad länskungörelse» borde på länsplanet vara en motsvarighet till Posttidningen på riksplanet. I motsats till berörda länsstyrelser och hovrätter anser en annan länsstyrelse att i länskungörelserna bara bör intas kungörelser av mera generell natur såsom »stadgar, ordningar och taxor» m.m. däremot inte kungörelser om exekutiva auktioner o.dyl.

Vid vägning för och emot bibehållande av länskungörelserna i detta sammanhang har utredningen fäst särskilt avseende vid att sådana beslut eller besked som blir föremål för kungörelseannonsering numera når allmänheten betydligt effektivare genom annonsering i ortstidning än genom införande i länskungörelserna. Man bör vidare i förenklingssyfte sträva efter att minska mediaslagen. Med hänsyn härtill har utredningen stannat för att föreslå att kungörelseannonsering — vartill utredningen efter samråd med utredningen om författningspublicering inte räknar kommunala generella bestämmelser som fastställs av länsstyrelsen, t.ex. lokala livsmedelsföreskrifter — inte skall obligatoriskt ske i länskungörelserna. Om länsstyrelse i något fall skulle finna särskilt angeläget att för ändamålet använda länskungörelserna bör detta vara länsstyrelsen obetaget enligt punkt II. 4) förslaget till system.

Utredningen angrep härefter mediakomplexet utifrån frågeställningen *vilka media*

måste med nödvändighet bibehållas för att syftet med kungörelseannonseringen skall uppnås. De i 5 kap. av utredningen under 1—3 slutligt angivna målgrupperna, de s.k. nationella, lokala och blandade målgrupperna — alltså det alldeles övervägande antalet målgrupper med också den ojämförligt största frekvensen — förutsätter media som ger godtagbar spridning av kunskapen om beslutet (beskedet), antingen riksomfattande eller lokalt-regionalt eller bådadera.

Det enda *centrala mediet* för sist angivna ändamål, för s.a.s. generell kungörelseannonsering är för närvarande Post- och Inrikes Tidningar. Flerfaldiga gånger har ifrågasatts att Posttidningen bör försvinna. Av de härför anförda skälen må i första hand nämnas tidningens obetydliga upplaga. I juni 1968 var abonnenternas antal 3 100, varav nära 3/4 var myndigheter, institutioner och företag. Samma månad såldes något 100-tal lösnummer. Till den negativa inställningen till tidningen från många håll har säkert också bidragit dess föga tidsenliga typografiska utformning och dess ohanterliga format. Vid närmare eftertanke syns dock de anförda skälen för nedläggning inte bärkraftiga.

Med hänsyn till den bestämning av målgrupperna för kungörelseannonsering som skett i 5 kap. är ett riksomfattande medium ofrånkomligt. Valet måste härvid stå mellan annonsering i tidning som är spridd över hela landet och Radio/TV. Sistnämnda medium är varken särskilt ägnat eller tillgängligt för s.k. generell kungörelseannonsering. Då återstår endast annonsering i dagstidning och annonseringen bör normalt begränsas till en enda sådan tidning. Om annan tidning än Posttidningen skulle ifrågakomma bör valet stå mellan det fåtal tidningar av morgontidningarnas karaktär som har betydande spridning i hela riket.

Vid sin vägning av skälen för och emot de olika möjliga lösningarna har utredningen stannat för att det för den centrala generella kungörelseannonseringen alltjämt

behövs en officiell tidning. Endast härigenom skapas garanti för att så långt det står i mänsklig förmåga alla tillkännagivanden som författningsenligt skall införas i tidningen verkligen blir fullständigt och korrekt införda där.

Att under sådana förhållanden lägga ner Post- och Inrikes Tidningar och samtidigt skapa en ny officiell tidning syns föga genomtänkt. Post- och Inrikes Tidningar är med sina 324 år på nacken sannolikt världens äldsta levande tidning. Detta bör vara en fin PR-sak för vår urgamla rättstradition och därför bör tidningen få behålla sitt namn, i dagligt tal framgent som hittills förkortat till Posttidningen. Däremot bör Post- och Inrikes Tidningar omgestaltas för att kunna bättre tjäna kungörelseannonseringens ändamål. Till denna fråga återkommer utredningen i nästa kapitel.

För regional och lokal, generell kungörelseannonsering är ortstidning det ojämförligt bästa mediet. Detta är så självklart att varje argumentering är överflödigt. Med den utveckling ortspresen numera fått kan genom annonsering i en enda ortstidning eller i en kombination av ortstidningar en kungörelse »bringas till allmän kännedom», d.v.s. nå en uppenbar majoritet av medborgare i alla samhällsgrupper. Utredningen har därför stannat vid att föreslå ortstidningar såsom enda mediet för generell kungörelseannonsering på regional-lokal nivå.

I nästa kapitel kommer utredningen att utveckla detta förslag i syfte att genom annonsering i ortstidningar nå angivna effekt.

Vad härefter angår det medium som benämns *specialpublikationer* i det tidigare föreslagna systemet av media för kungörelseannonsering skall det enligt förslaget vara obligatoriskt. Det korresponderar med målgrupperna under 4. i utredningens slutliga förslag i 5 kap. vilka målgrupper där beskrivs som de »exklusiva» grupper vilkas information kan tillgodoses över specialpublikationer. Detta kan förefalla som en beskrivning i cirkel och fordrar en närmare utläggning.

Publikationer av detta slag finns i synnerhet inom patent- och registreringsverkets ämbetsområde. Patentverket har hittills utgett eller kostnadsmissigt bidragit till utgivning av följande publikationer:

1. Beträffande patent
 - a) De s.k. patentskrifterna, varmed avses beskrivningar till meddelade patent jämte erforderliga bilagor
 - b) »Svensk tidskrift för industriellt rättsskydd», vilken utkommer som bilaga till en del av tidskriftens »Industriell teknik» upplaga
 - c) »Register till patent meddelade av Kungl. patent- och registreringsverket» (jämte namnregister 583 sid. år 1965)
2. »Samling av anmälningar till aktiebolagsregistret och andra företagsregister» vilken publiceras
 - a) såsom veckobilaga till Posttidningen (nr 52 år 1967 nära 50 sid., nr 20 år 1968 drygt 75 sid.)
 - b) såsom en månatlig utgåva, vilken erhålls genom sammanhäftning av de fyra eller fem veckopublikationerna med tillägg av ett alfabetiskt register (oktobernumret 1967 har 76 sid. alfabetiskt register + 391 sid. text)
3. »Registreringstidning för varumärken» (stencilerad)
4. »Tidning för kungörelser om släktnamn» (stencilerad)

Den 1 jan. 1968 då den gamla *patentlagstiftningen* ersattes med en helt ny, i inter-nordiskt samarbete tillkommen lagstiftning skedde också betydelsefulla förändringar beträffande kungörelseannonseringen. Tidigare publicering i Posttidningen upphörde helt och »Svensk tidskrift för industriellt rättsskydd» och »Register till patent» slopades. Allt kungörande beträffande patent sker hädanefter i en enda av patentverket utgiven publikation, vilken i stället blir betydligt fullständigare och därmed omfångsrikare än de tidigare. Äldre kungörelseförfarande tillämpas dock övergångsvis beträffande ansökningar som gjorts före den 1 jan. 1968.

Veckohäftet beträffande anmälningar till *aktiebolagsregistret m.m.* är av stor betydelse för affärsbankernas notariatavdelningar och andra kreditupplysningsföretag. Månadshäftet däremot förefaller värdelöst. Utarbetandet av alfabetiska registret är dyrbart och så tidsödande att häftet kan distribueras först fyra månader efter kungörandet i Posttidningen. Det är därför inaktuellt redan vid mottagandet. Firmsutredningen uttalar i sitt betänkande »Firmaskydd» (SOU 1967:35) att detta häfte numera saknar egentlig betydelse (sid. 300). Patentverket har i sitt svar med anledning av remiss av betänkandet uttalat samma uppfattning.

Beträffande *varumärken* skedde tidigare kungörande även i Posttidningen. Detta slopades emellertid därför att intressenterna är en så begränsad krets att de ansågs kunna på ett betryggande sätt nås genom varumärkestidningen. Utvecklingen här är alltså densamma som den aktuella förändringen beträffande kungörande i patentärenden.

I fråga om *mönster* (design) sker f.n. publiceringen endast genom korta kungörelser i Posttidningen om beviljade mönsterregistreringar. Mönsterskyddsutredningen anför i sitt betänkande »Mönsterskydd» (SOU 1965:61) att kungörandet av ansökningar m.m. bör ske i en särskild av registreringsmyndigheten utgiven periodisk tidskrift, helst en separat sådan (sid. 274). Den nya lagstiftningen om patent har i många avseenden varit normgivande för förslaget till ny lag om mönster. Betänkandet har ännu inte lagts till grund för proposition.

Vad angår *släktnamnsärendena* förekom tidigare ingen offentlig kungörelseannonsering. Det bekantgörande som då skedde ombesörjdes formlöst av dagspressen med hjälp av TT. Nuvarande ordning tillkom genom 1963 års namnlag och namnkungörelse och innebär att släktnamnsansökningarna kungörs i Posttidningen i regel varannan fredag och att samtidigt patentverkets tidning för kungörelser om släktnamn utkommer. Den sistnämnda tidningen når inte någon större krets. Antalet exemplar är

begränsat och tillställs endast ett mindre antal personer som direkt berörs av namnansökningarna. Kungörandet i Posttidningen utgör grunden för det invändningsförfarande i namnärenden som införts i och med namnlagen från den 1 jan. 1964.

En annan specialpublikation som i någon mån används för kungörelseannonsering är den av sjöfartsstyrelsen utgivna »*Under rättelser för sjöfarande*». Huvudsyftet med denna är information om faktiska förhållanden och aktuella bestämmelser i nautiska frågor. Enligt underbilaga 3:1 skall sjöfynd kungöras i denna publikation men inte endast där utan också i Posttidningen och ortstidning.

När informationsutredningen skall ta ställning till nämnda specialpublikationer såsom media för kungörelseannonsering bör skillnad göras mellan följande tre slag av publikationer, nämligen 1) det där publikationen utgör exklusivt medium, 2) det där publikationen närmast är en sådan teknisk utbyggnad av mediet annonsering i Posttidningen att detta blir praktiskt mera användbart och 3) det där publikationen kompletterar annat medium.

Den första gruppen exemplifieras främst — och sannolikt enbart — med befintliga publikationer om patent och om varumärken och med den tilltänkta publikationen om mönster. Målgrupperna för information om förfaranden enligt författningarna om patent, varumärken och mönster har det gemensamt att de normalt anlitar serviceorgan på respektive områden (patentbyråer m.fl.) för att göra ansökningar och i övrigt bevaka deras rätt. Dessa målgrupper är numerärt begränsade men återfinns ofta på en internationell marknad. De värden vilka är beroende av fullgod information har ofta avsevärd storlek och betydelsefullt är att informationen är uttömmande. Allt detta sammantaget gör att specialpublikationer av detta slag är både ett lämpligt och ett tillräckligt medium.

Den nyssnämnda gruppen 2) avser inte specialpublikationer i verklig mening. Skol-exemplet är dels den veckobilaga till Post-

tidningen varigenom kungörelse sker om de anteckningar som under den sista veckan gjorts i en rad olika bolags- och föreningsregister, dels det sammanfattande månadsheftet i samma ämnen. Såsom redan tidigare uttalats är veckobilagan av stor praktisk betydelse och bör bibehållas såsom en form av annonsering i Posttidningen. Månadsheftet däremot saknar betydelse och bör försvinna.

Av exemplen på grupp 3), d.v.s. sådana specialpublikationer som kompletterar obligatoriska media, syns släktnamstidningen på intet sätt ha motsvarat förväntningarna vid sin tillkomst 1964. Den har obetydlig spridning och någon anledning anta att en specialpublikation på detta område skulle fylla någon uppgift finns enligt utredningens uppfattning inte. Släktnamstidningen bör därför upphöra. — »Underrättelser för sjöfarande» och andra liknande publikationer, tillkomna för väsentligen andra ändamål än kungörelseannonsering, bör inte vara något obligatoriskt medium för sådan annonsering. Om vederbörande myndighet skulle finna särskilda skäl föreligga för viss kungörelseannonsering i angiven publikation bör den få anlitas såsom »stöd-jande» medium enligt punkt II. 4) i förslaget till mediasystem.

Vad härefter angår kungörelseannonsering genom anslag på *domstols/myndighets anslagstavla* eller på *kommuns anslagstavla* vill utredningen anföra följande.

Förstnämnda grupp av anslag är ett sedan mycket länge använt medium. Anslag på kommuntavla däremot är av ganska sent datum. De domstolar, myndigheter, organisationer m.fl. till vilka utredningen riktade sin tidigare omtalade enkät sommaren 1968 har i sina svar livligt debatterat denna fråga. Ett skäl härtill är att det från utredningskansliets sida i enkäten uttalats att anslag på domstols-/myndighetstavla borde kunna borttagas som medium i andra än s.k. inre förvaltningsärenden och eventuellt ersättas med ökad användning av kommuntavla.

Några tillfrågade domstolar delar visser-

ligen den i enkäten uttalade uppfattningen att anslag på rättens tavla numera är ett medium för kungörelseannonsering med mycket begränsad räckvidd. Flera domstolar kan dock inte godta förslaget att mediet skall nästan helt avskaffas. Skånska hovrätten formulerar skälen för bibehållande trots den ringa effekten sålunda:

Utvecklingen går alltmer mot att särskilda tingsställen dras in och att samtliga förhandlingar hålls i anslutning till kanslilokalerna. Härigenom får anslag på kanslitalvlar räckvidd till alla de enskilda som på grund av förhandling inför rätten besöker lokalerna. Kanslitalvorna är vidare ägnade att lämna information till vissa specialistgrupper, t.ex. advokater, som i sin yrkesverksamhet kan verka för att informationen når vederbörlig intressent. Med hänsyn till denna grundläggande informationsverkan, till de förhållandevis obetydliga kostnader som är förenade med detta informationsmedium och till det naturliga i att domstolskungörelser finns anbragta hos domstolen, där ytterligare upplysningar i saken kan inhämtas, ställer sig hovrätten avvisande till tanken att generellt avskaffa kanslitalvorna som informationsmedium för individuella tillkännagivanden. Kanslitalvorna torde dock huvudsakligen böra användas som komplement till annonsering i lokalpress.

Från några håll tilläggs att anslag på rättens/myndighetens tavla är lämpligt när tillkännagivandet har aktualitet under längre tid.

Nedre norrländska hovrätten uttalar att om man strävar efter ett verkligt allmänt bekantgörande kungörelse genom anslag torde vara en föga ändamålsenlig publiceringsmetod och ha ett ringa värde. Att helt undvara publicering genom anslag lär dock — fortsätter hovrätten — inte låta sig göra. I vissa fall måste nämligen vissa rättsverkningar knytas till delgivningen eller kungörandet av myndighets beslut eller åtgärd. Det är då av vikt att en sådan delgivningsform väljs som kan utgöra en säker och lätt fastställbar utgångspunkt för beräkning av besvär- och andra fataliteter. — Några länsstyrelser har samma uppfattning.

I enkäten ifrågasatt ökad användning av anslag på kommuntavla avvisas eller i

varje fall kritiseras i många enkätsvar, främst sådana från domstolar. De instanser som ägnar uppslaget positivt intresse anser att ökad användning av kommuntavla bör kunna ifrågakomma i följande fall, nämligen dels när det beslut som skall beaktgöras har stort kommunalt intresse, exempelvis avser större fastighetsregleringsföretag eller större förrättning enligt lagen om enskilda vägar, dels när det eljest är behövt fästa allmänhetens särskilda uppmärksamhet på innehållet i viss kungörelse, dels när en kungörelse är särskilt omfattande och dess fullständiga annonsering därför är särskilt kostsam, dels ock när tillkännagivandet har aktualitet under längre tidrymd.

Av de skäl som anförs *mot* en ökad användning av kommuntavlan må följande återges. Utredningskansliet hade i sina uttalanden i enkäten fäst alltför stort avseende vid de formellt-juridiska aspekterna, enligt vilka kungörelseannonseringen oftast vore ett surrogat för personlig delgivning och emellanåt rent av en juridisk fiktion. Vidare skulle även med en stark systematisering av kungörelseannonseringen genom anslag på kommuntavla dessa tavlor inte räcka till. Denna otillräcklighet skulle bli mera påtaglig ju större kommunen är och ju livligare den ekonomiska aktiviteten är i kommunen. Med ökande kommunstorlek skulle anslag på kommuntavlan nå en relativt sett allt mindre del av allmänheten. En riktig hantering av kommuntavlorna skulle också medföra betydande kostnader och besvär. — Svenska kommunförbundet finner att kommunens anslagstavla bör vara förbehållen kommunala kungörelser och meddelanden. En utvidgning av kommuntavlans användning till bekantgöranden av annan än individuell natur i sådan verksamhet för vilken kommunen har ansvar borde dock i princip kunna medges. Man finge dock ha klart för sig att ett sådant utvidgat kungörelseförfarande endast har en begränsad effekt och därför är från kungörandesynpunkt av mindre intresse. Enligt förbundets mening vore det bäst om kommunerna själva får bestäm-

ma i vilken utsträckning kommunens anslagstavla skall användas för annonsering utöver vad som redan är lagligen föreskrivet. — Svenska landstingsförbundet anser att de kommunala anslagstavlor inte bör användas för andra meddelanden än dem intressentkretsen väntar sig att finna där, d.v.s. så gott som undantagslöst endast de i lag föreskrivna. Om frekvensen av tavlornas funktion som forum för annonser av även andra slag skulle öka, torde enligt förbundets uppfattning syftet bakom lagbestämmelserna om anslag av vissa grupper av meddelanden motverkas.

Det i enkäten skisserade möjliga utbytet av domstols-/myndighetstavla mot kommuntavla vann ingen större anslutning från de tillfrågades sida. Ganska belysande för den negativa inställningen är följande uttalande av Svea hovrätt:

I flertalet domsagor torde anslag på rättens anslagstavla läsas endast av ett ringa antal därav direkt intresserade personer. Den effekt som uppnås med sådana anslag torde därför som regel vara obetydlig. Emellertid kan det knappast förväntas att man genom att ersätta anslag på rättens anslagstavla med sådant anslag på kommuns anslagstavla skulle nå en bättre effekt. I de fall anslag av kungörelse närmast har karaktären av juridisk fiktion — t.ex. av delgivning enligt 33 kap. 12 § rättegångsbalken — synes en form av anslag böra ersättas av en annan av samma natur endast om särskilda skäl talar därför.

Informationsutredningen finner inte tillräckligt starka skäl föreligga för att bibehålla domstols/myndighets anslagstavla såsom obligatoriskt medium i andra fall än i ärenden om tjänstetillsättning och för att bekantgöra expeditionstider, domstolars sammanträden o.dyl., s.k. inre förvaltningsärenden. Skälen till denna uppfattning är den bristande effektiviteten hos detta medium och strävan att minska antalet obligatoriska media.

Från några enkätsinstansers sida har som skäl för att bibehålla denna publiceringsform framhållits att man därmed har en säker och lätt fastställbar utgångspunkt för beräkning av besvär- och andra fatalieti-

der. Liknande uppfattning anförs av den ovan i 3 kap. omtalade arbetsgrupp inom justitiedepartementet som i september 1968 avgivit en promemoria med förslag till delgivningslag m.m., varöver utredningen avgivit yttrande den 4 december 1968 (bilaga 4 till betänkandet). Arbetsgruppen finner i promemorian sålunda (sid. 22) att man vid kungörelsedelgivning har att välja mellan delgivning genom anslag — enligt gruppens förslag anslag på kommuntavla — och delgivning genom annonsering i pressen. Med hänsyn bl.a. till att delgivning så ofta bildar utgångspunkt för beräkning av fatalietider torde man — fortsätter arbetsgruppen — låta uppsättandet av anslag bli det konstitutiva elementet i delgivningen i nu avsedda fall.

Informationsutredningen har i denna fråga den uppfattning som i det följande anges.

Båda de angivna formerna av kungörelsedelgivning förutsätter aktivitet. Denna innefattar vid delgivning genom anslag uppsättning av anslaget, noggrann notering av dagen härför och nedtagning när ifrågakommande fatalietid gått till ända. Dessa åtgärder verkställs vid anslag på rättens/myndighetens tavla av den tjänsteman som handlägger målet (ärendet) och vid anslag på kommuntavla av nämnda tjänsteman och den kommunala s.k. anslagsför rättaren i visst samspel. Kungörelsedelgivning genom annonsering i pressen förutsätter också ett samspel, nämligen mellan handläggande tjänstemannen och vederbörligt pressorgan.

Det sammanhållande ansvaret för att kungörelsedelgivningen sker i laga ordning och för fastställandet av utgångspunkten för beräkning av besvär- och andra fatalietider tillkommer i båda fallen den handläggande tjänstemannen. Utgångspunkten är i ena fallet dagen för anslaget, i det andra dagen för annonseringen. Möjligen bereder annonseringsformen emellanåt något mera bestyr för tjänstemannen men skillnaden är i varje fall obetydlig. Ur säkerhetssynpunkt finner utredningen de båda kungörelseformerna fullt likvärdiga. Besvär- och andra fatalietider är alltså enligt utred-

ningens mening inget skäl för att bibehålla anslag på rättens, myndighetens eller kommuns anslagstavla såsom mera generellt obligatoriskt medium.

Om domstolen/myndigheten för särskilt fall, exempelvis med hänsyn till angelägenheten av att tillkännagivandet är aktuellt under längre tid, finner att anslag på rättens/myndighetens tavla bör ske, är detta möjligt enligt punkt II. 1) i utredningsförslaget.

Vad angår primärkommuns (församlings) anslagstavla skall anslag på denna ske om framläggande av röstlängd för granskning och om allmänna val enligt bestämmelser i vallagarna samt om fullmäktigesammanträde m.m. enligt bestämmelser i kommunallagen (lagen om församlingstyrelse). På kommuntavlan skall också anslås kungörelse om fastställelse av lokal hälsovårdsordning, lokal ordningsstadga och kommunal brandordning samt av skyddsområde för grundvattentillgång. Enligt landstingslagen skall anslag om landstingsmöte och protokolljustering ske på landstingskommunens anslagstavla.

Med utredningen om författningspublicering har — såsom nämnts förut i detta kapitel — informationsutredningen överenskommit att kommunala, av länsstyrelsen fastställda bestämmelser av generell natur, exempelvis nyssnämnda lokala hälsovårdsordningar m.fl., inte skall räknas till kungörelseannonsering. Informationsutredningen tar därför ingen ställning till om kungörelse i sådana ämnen även framdeles bör anslås på kommuntavla.

Beträffande de olika kommuntavloras användning såsom medium för kungörelseannonsering enligt de relativt sent meddelade bestämmelserna härom i vallagarna, kommunallagen, lagen om församlingstyrelse och landstingslagen har utredningen inte funnit anledning föreslå ändring. Med hänsyn till vad skilda enkätinstanser anfört i ämnet föreslår utredningen däremot ingen utökning av kommuntavloras användning såsom obligatoriska media. Om domstol/myndighet för visst fall skulle

finna särskilt angeläget få använda kom-
muntavla för kungörelseannonsering bör
detta vara möjligt enligt punkt II. 2) i ut-
redningsförslaget, om vederbörlig kommun
lämnar medgivande härtill.

Nuvarande användning av *Radio/TV*
såsom medium för kungörelseannonsering
har utförligt redovisats i det föregående.
Den enda situation då *Radio/TV* är för-
fattningsbestämt obligatoriskt medium är
vid beredskapstillstånd och beredskapslarm.
Utredningen ifrågasätter givetvis ingen änd-
ring i denna del.

Värdet av *Radio/TV* för kungörelsean-
nonsering ligger främst i den snabbhet var-
med meddelanden med dess hjälp når all-
mänheten. För normala förhållanden är
detta särskilt betydelsefullt när meddelan-
det har varningskaraktär och i vissa nödsi-
tuationer. Utredningen har vid granskning
av *Radio/TV*:s insatser ur denna synpunkt
funnit att de motsvarat de anspråk man
rimligen kan ställa, också med hänsyn ta-
gen till *Radio/TV*:s centrala uppgifter. Ef-
tersom *Radio/TV* i sitt agerande på detta
område smidigt anpassat sin service till
ändrade förutsättningar både i fråga om
skiftningar på behovssidan och beträffande
sina egna ökade resurser, vågar utredning-
en förutsätta att *Radio/TV* även framgent
skall stå till förfogande såsom värdefullt
stödande medium för kungörelseannonse-
ring utan att detta behöver inskrivas i för-
fattning.

För fullständighetens skull har utredning-
en såsom obligatoriska media för speciella
situationer i sitt förslag upptagit vissa re-
gionala och centrala *register*. Såsom exem-
pel har utredningen härvid angivit äkten-
skapsregistret. Andra exempel är centralt
aktiebolagsregister, regionalt förenings- och
handelsregister. Till belysning av vad det
här gäller vill utredningen ge följande
summariska beskrivning av det av statistiska
centralbyrån förda äktenskapsregistret:

I samband med att nya giftermålsbalken år
1921 sattes i kraft bestämdes att detta regis-
ter skulle uppläggas för anteckning om äk-

tenskapsförord (6—7 000 per år, ökande ten-
dens), boskillnad (5—600), hemskillnad (ca
12 000) och äktenskapskillnad (mindre årligt
antal än hemskillnad) samt om ingivna bodel-
ningshandlingar. Äktenskapsregistret tjänar fle-
ra syften. Det är dels underlag för viss statis-
tik och detta är skälet till att det ligger kvar i
centralbyrån även sedan denna blivit ett renod-
lat statistikproducerande verk, dels källa för en
omfattande informations- och serviceverksam-
het. Dessutom sköter äktenskapsregistret avi-
sering av pastorsämbetena vid äktenskaps-
skillnad och av försäkringskassorna vid hem-
skillnad. Informationssökande är både kre-
ditupplysningsföretag och privatpersoner.

Beträffande äktenskapsförord som avser gåva
mellan trolovade eller makar och i fråga om
boskillnad och ingivna bodelningshandlingar
skall utöver anteckning i äktenskapsregistret
kungörelse också ske i Posttidningen och
ortstidning. I fråga om övriga äktenskaps-
förord samt hem- och äktenskapskillnad sker
tillkännagivande enbart genom anteckning i
äktenskapsregistret.

Uppläggning och ajourhållande av dessa
register och tillhandahållande av upplys-
ningar från dem är inte kungörelseannonse-
ring i egentlig mening. Användningen av
denna servicemöjlighet förutsätter känne-
dom om dess existens och aktivitet från den
fysiska eller juridiska persons sida som be-
höver upplysning. Men om dessa förutsätt-
ningar är uppfyllda är registren både lättill-
gängliga och värdefulla upplysningskällor,
ettvart på sitt rättsområde. Ur de synpunk-
ter utredningen i detta sammanhang har
att bevaka finner utredningen därför att
de bör bibehållas.

Vad slutligen angår de s.k. *stödjande*
media under huvudpunkt II. i förslaget
har argumentering för och kommentar till
förslaget i dessa delar lämnats i olika sam-
manhang i det föregående.

Förslaget innebär att det när särskilda
skäl föreligger skall finnas inte bara möj-
lighet utan även skyldighet för domstolen/
myndigheten att ta ställning till frågan
om komplettering av ett eller flera obliga-
toriska media med »stödjande» media. Här-
vid skall avvägning ske mellan effektivitets-
och kostnadsaspekterna.

I detta sammanhang torde den kungö-
relseannonsering som har den ojämförligt

största omfattningen, nämligen annonseringen för rekrytering till och för tillsättning av *befattningar i offentlig tjänst*, få i kort-het beröras. Den obligatoriska kungörelseformen, fastställd i statstjänstemannastad-gan m.fl. författningar, är som regel annonsering i Posttidningen. Även om Tidningarnas Telegrambyrå tillhandahåller dagstidningarna ett material i fråga om lediga statliga och kommunala tjänster som helt grundar sig på platsannonseringen i Posttidningen och dagstidningarna ofta utnyttjar detta material för notiser i ämnet, är detta uppenbarligen inte ett tillräckligt effektivt hjälpmedel för en progressiv personalpolitik. Särskilt när det gäller tillsättning av tjänster som hos innehavaren förutsätter speciell kompetens måste även andra åtgärder vidtagas.

Det väsentliga vid tillkännagivande av förevarande slag är inte att det når största möjliga antal odifferentierade samhällsmedlemmar utan att det når så många presumtiva sökande med erforderlig kompetens som möjligt. Den offentliga arbetsförmedlingen skall utnyttjas för ändamålet. Denna i förening med en vidgad annonsering anlitas redan nu och dessa båda media kommer säkerligen i framtiden att få ytterligare ökad användning.

Vad gäller annonsering i syfte att nå största möjliga antal lämpliga och intresserade sökande sker sådan i de dagstidningar av rikskaraktär och större ortstidningar som man vet platssökande läser, i facktidskrifter, i föreningspress, i särskilda platstidskrifter o.dyl. Ur saklig synpunkt ställs den fordran på sådan annonsering att den skall vara välplanerad och rationell. Annonseringen i Posttidningen bör bibehållas eftersom den konstituerar utgångspunkten för ansökningstiden. Annan tidningsannonsering bör såsom hittills inte vara författningsreglerad. Den är klart hänförlig till de stödjande media som betecknas »annat lämpligt sätt» i utredningens förslag.

En annan sak är att medelsanvisningen för sådan kungörelseannonsering som är ett betydelsefullt led i en rationell och

progressiv personalpolitik ofta är otillräcklig för de särskilda myndigheterna. Informationsutredningen finner viss medelsförstärkning för ändamålet erforderlig och återkommer härtill i 7 kap.

Sammanfattning

Utredningen sammanfattar sina förslag i mediafrågan sålunda.

Utredningen förutsätter såsom självklart att delgivning av domstols/myndighets beslut skall så långt detta är praktiskt möjligt vara personlig. Denna delgivningsform bör alltså fortfarande vara primär och grundläggande.

Såsom substitut för personlig delgivning och när det gäller s.k. allmängörande föreslår utredningen att för generell användning endast två obligatoriska media skall finnas, nämligen Posttidningen och ortstidningar. Vidare föreslår utredningen att för speciella situationer vissa obligatoriska media alltjämt skall finnas, antingen såsom enda medium eller såsom komplement till de obligatoriska med generell användning.

Slutligen föreslår utredningen rätt och skyldighet för domstolar/myndigheter att överväga användning av s.k. stödjande media.

Närmare utformning av de föreslagna generella obligatoriska media

I närmast föregående kapitel har informationsutredningen föreslagit att för generell användning i framtiden endast två obligatoriska media för kungörelseannonsering skall finnas, nämligen centralt Post- och Inrikes Tidningar och regionalt-lokalt ortstidningar. Utredningen vill nu närmare utveckla sina synpunkter på dessa båda media.

Post- och Inrikes Tidningar

I 6 kap. har den fullständiga argumenteringen redovisats för utredningens förslag att Post- och Inrikes Tidningar bör fortsätta att fungera som landets officiella tidning för central kungörelseannonsering och att den bör behålla sitt namn. Däremot fann utredningen att tidningen borde omgestaltas för att kunna bättre tjäna kungörelseannonseringens ändamål. Utredningen återkommer nu till denna fråga.

I 1 kap. har omnämnts det särskilda uppdrag som Kungl. Maj:t genom beslut den 13 oktober 1967 gav utredningen och som avser frågan om Post- och Inrikes Tidningars format och typografiska utformning och därmed sammanhängande problem.

I sitt remissyttrande den 9 augusti 1968 över promemoria om statsliggare och regleringsbrev anförde utredningen följande: För att åstadkomma en större spridning av denna tidning (Posttidningen) och även för att utnyttja den som ett av medierna för samhällsinformation har utredningen

preliminärt övervägt om inte tidningen borde tillföras sammanfattande översikter beträffande det aktuella läget och den sannolika utvecklingen inom betydelsefulla samhällsavsnitt.

Med hänsyn till det anförda har utredningen funnit nödvändigt att genom utomstående konsult separat undersökning kan verkställas angående

a. *tidningens nuvarande funktion inkl. eventuella önskemål* om moderniseringar i fråga om typografi, bättre annonsutformning, utökning med redaktionella översikter och informationsmaterial; denna undersökning sker genom informella intervjuer med ett begränsat antal personer bland nuvarande och andra tänkta abonnentkategorier;

b. *vilka andra tidningar* av samma karaktär som den moderniserade Posttidningen, som möjligen redan nu existerar, och i så fall skillnader i innehåll och syfte samt slutligen synpunkter på behovet av en utvecklad och förbättrad Posttidning i relation härtill;

c. *förslag till marknadsföring* av en moderniserad tidning i gamla och nya abonnentkategorier;

d. *förslag till innehållsdummy* med avseende på annonsavdelning och redaktionellt material;

e. *förslag till typografisk utformning* (layout);

f. förslag till företagskalkyl för Post- och Inrikes tidningar i dess nya utformning.

Resultatet av undersökningen under punkterna a. och b. måste först redovisas och bedömas innan ställning tas till den fortsatta undersökningen, skisserad under punkterna c.—f.

Sedan chefen för justitiedepartementet genom beslut den 30 december 1968 på framställning av utredningen anvisat medel för undersökningen under a. och b. har denna påbörjats. Eftersom den kommer att kräva ytterligare tid har utredningen inte ansett att dess resultat bör avvaktas innan utredningens betänkande om kungörelseannonsering avges.

Frågan om huvudmannskapet för och därmed utgivaren av Post- och Inrikes Tidningar i omformat skick är inte betydelselös. Man kan tänka sig Svenska akademien såsom hittills eller överflyttning till annat organ. Enligt en delundersökning om Post- och Inrikes Tidningars juridiska status som utredningen verkställt är sådan överflyttning ur juridisk synpunkt möjlig.

Utredningen återkommer till denna fråga liksom till frågan om Post- och Inrikes Tidningars utformning i ett senare betänkande.

Ortstidningar

I 6 kap. föreslår utredningen att ortstidningar i framtiden skall vara det enda obligatoriska mediet för generell kungörelseannonsering på regional-lokal nivå. Som skäl härför har utredningen anfört att med den utveckling ortspressen numera fått kan genom annonsering i en enda ortstidning eller i en kombination av ortstidningar en kungörelse »bringas till allmän käedom», dvs. nå en uppenbar majoritet av medborgare i alla samhällsgrupper. Frågan om den lokala dagspressens (ortspressens) roll vid kungörelseannonseringen är emellertid inte alldeles enkel. Den har flera aspekter.

Den första är antydd i den angivna korta argumenteringen för utredningens förslag och gäller i vilken omfattning ortspressen bör utnyttjas för att man skall nå det syfte

som kungörelseannonseringen skall tjäna aktuellt och för överblickbar framtid. Nära förbunden härmed är frågan om författningsbestämmelserna är så utformade att de möjliggör att nämnda reella syfte uppnås. Detta frågekomplex avser *effektivitetsspekten* på kungörelseannonseringen.

Utredningen har i sin enkät ställt följande fråga:

Anser Ni att kungörelseannonseringen i lokal dagspress (ortspress) bör i princip vara så utlagd på aktuella tidningar att man genom sådan annonsering når en klar majoritet av ortens eller regionens invånare? Om icke, var vänlig ange skälen för Er ståndpunkt.

Denna fråga har av majoriteten instanser besvarats med »Självklart», »Ja» eller annan kort instämmande formulering.

Vad gäller annonsering av lediga tjänster har en statlig centralmyndighet påpekat att man härvid måste söka nå kategorier som är lämpliga för och intresserade av tjänsterna, inte en majoritet av invånarna i visst geografiskt område. Annonseringen måste därför i dessa fall ske i sådana organ som nämnda kategorier kan förutsättas läsa. Detta kan gälla dagstidningar av rikskarakter, andra större dagstidningar, fack- och föreningspress och särskilda platstidskrifter.

Ett antal instanser förklarar att den i frågan angivna principen redan nu tillämpas i praktiken. Detta gäller några länsstyrelser, några landsting och en underrätt.

Ett betydligt större antal instanser framhåller emellertid att denna i och för sig önskvärda princip inte kunnat genomföras. Ibland lägger författningsbestämmelsernas utformning hinder i vägen. Det mera allmänt angivna skälet för att principens användning måste begränsas är emellertid kostnadshänsyn.

Härmed är vi inne på den andra dominerande aspekten på tidningsannonseringen, nämligen *kostnadssynpunkten*.

Kostnaderna måste givetvis ägnas tillbörlig uppmärksamhet vare sig de skall bestri- das av enskilda sökande o. dyl. eller kostnaderna faller på det allmänna — staten, landsting eller primärkommun. Men av na-

turliga skäl är kostnadsfrågan betydligt känsligare i det förra fallet än i det senare. I mycket grova drag *fördelar sig kostnaderna* mellan enskilda intressenter och det allmänna hos de skilda grupperna av producenter av kungörelseannonsering på följande sätt:

1. Hos *länsstyrelserna* är kungörelseannonsering av registreringar i handels- och föreningsregistren en tungt vägande post. För budgetåret 1967/68 uppgick kostnaderna för detta ändamål till 1 015 000 kronor, varav 240 000 kronor avsåg annonsering i Posttidningen och 775 000 kronor annonsering i ortspress. För ändamålet finns under X ht upptaget ett förslagsanslag till Särskilda kostnader för förenings- m. fl. register. I princip skall emellertid statens kostnader helt täckas av sökandena. Detta sker genom att avgift för registreringen uttas samtidigt med att registrering söks. Avgifterna tillförs viss inkomsttittel under rubriken Uppbörd i statens verksamhet och uppgick för budgetåret 1967/68 till 985 000 kronor.

Av övrig kungörelseannonsering som ombesörjes av länsstyrelserna bekostas huvuddelen av staten, antingen från anslagsposten till övriga expenser för eget behov under länsstyrelsernas expensanslag (främst platsannonser) eller från länsstyrelsernas anslag till publikationstryck (avser den s. k. A-serien i länskungörelserna). Nämnda båda slag av kostnader uppgick 1967/68 till ca 535 000 resp. 480 000 kronor. Trots utredningens försök att beträffande länskungörelserna avgränsa kostnaderna för kungörelseannonsering från kostnader för andra tillkännagivanden är det sannolikt att sistnämnda belopp delvis avser sådana tillkännagivanden.

Av länsstyrelser vidtagen men av kommuner, av bolag och ekonomiska föreningar samt av enskilda personer bekostad kungörelseannonsering i tidningar betingade för 1967/68 sammanlagda kostnader av resp. 7 000, 30 000 och drygt 200 000 kronor. Av dessa belopp avsåg resp. 6 000, 28 000 och 175 000 kronor ortspress och återstoderna Posttidningen. Motsvarande kostnader för B-serien i länskungörelserna var resp. 35 000, 10 000 och 40 000 kronor.

2. Hos *landstingen* är kungörelseannonseringen väsentligen av två slag. Det ena avser tillsättning av tjänster och det andra tid och plats för landstingssammanträden, justering av protokoll o. dyl. Det förstnämnda slaget av annonsering är det ur kostnadssynpunkt dominerande.

3. Vad gäller *primärkommunerna* är förhållandena likartade med vad nyss sagts i fråga om landstingen. Kanske kan annonseringen av sammanträden o. dyl. väga relativt sett något tyngre hos primärkommunerna än hos landstingen.

4. De *centrala statsmyndigheternas* annonsering avser väsentligen rekrytering av personal och tillsättning av tjänster. Ett mindre antal sådana myndigheter har viss annan kungörelseannonsering i lokala dagstidningar men omfattningen härav är som regel mycket blygsam.

Undantag härifrån är i första hand patent- och registreringsverket med sin omfattande annonsering i Posttidningen av registreringar i aktiebolagsregistret och av patentärenden (sistnämnda bortfaller successivt). Ett annat undantag är lantmäteristyrelsen, som för hela lantmäteristaten för år 1967 redovisar en sammanlagd annonseringskostnad i ortspress av 100 000 kronor. Alla dessa kostnader bestrids ytterst av annan än staten.

5. *Underdomstolarna* slutligen har en relativt omfattande kungörelseannonsering. Till den del annonseringen inte avser personalrekrytering och tjänstetillsättning bekostas den i allt väsentligt av enskilda sökande och parter. För år 1967 uppgick dessa kostnader hos den största underrätten till 100 000 kronor och hos en medelstor till 5—6 000 kronor av vilka belopp ungefär $\frac{2}{3}$ avsåg annonsering i ortspress.

I sin enkät har utredningen anhållit att de tillfrågade instanserna skulle *uppskatta kostnaderna* för sin kungörelseannonsering i lokal dagspress under 1967 under förutsättning att annonseringen skett enligt de principer som angivits i svaret på den fråga som refererats i början av detta kapitelavsnitt. Eftersom upplysning om de faktiska kostnaderna för 1967 begärts i en tidigare fråga var avsikten att en direkt jämförelse skulle kunna göras.

Tyvärr har den aktuella frågan blivit mycket ofullständigt besvarad. De instanser som rätt uppfattat frågan och sökt ge utredningen ett vägledande svar kan indelas i två grupper. Den ena utgörs av de instanser som redan nu tillämpar principen och för vilka någon ny kostnadssiffra inte skall anges. Den andra gruppen för vilken principens tillämpning skulle innebära en mer

eller mindre kraftig ökning av den lokala annonseringen uppger ökningen till lägst några 1 000-tal kronor, högst 350 000 kronor (den största länsstyrelsen).

Utredningen har varit angelägen få en mera konkret uppfattning om effektiviteten av länsstyrelsernas nuvarande kungörelseannonsering i ortstidningar. Om det härvid skulle visa sig att brister föreligger har utredningen vidare velat undersöka vilka åtgärder i form av bl. a. utökad annonsering som skulle behövas för att det syfte som avses med kungörelseannonseringen skall bli uppfyllt. På grund härav har utredningen gjort en *undersökning* i nämnda båda avseenden beträffande tre länsstyrelser, nämligen länsstyrelserna i Jönköpings, Blekinge och Kopparbergs län.

En utförlig beskrivning av undersökningens uppläggning, genomförande och resultat lämnas i *bilaga 5*. Här vill utredningen begränsa sig till följande sammanfattning av undersökningsresultaten.

Till en början kan konstateras att man är mer återhållsam dvs. annonserar i färre tidningar då kostnaderna för införandet skall bestridas av enskilda eller föreningar, företag e. d. än om kostnaderna slutligt faller på staten. Så till exempel införs i allmänhet överexekutorsärenden och trafikärenden (tillstånd till beställningstrafik med bil) endast i en tidning i respektive kommun. I Kopparbergs län annonseras trafikärendena i en och samma tidning för hela länet, emedan denna tidning erbjuder ett specialpris för dessa annonser, betydligt under marknadspris.

I de fall då annonserna införs i endast en tidning, blir den maximalt möjliga spridningen densamma som den mest spridda tidningens på orten, dvs. i allmänhet mellan 50 och 80 exemplar per 100 hushåll. Förvånansvärt ofta utnyttjas dock inte den spridningsmässigt fördelaktigaste tidningen. Orsakerna till detta kan vara flera. Tidningarnas upplagor ändras. Vissa tidningar försvinner, vilket orsakar kraftiga variationer för de kvarvarande. Kommunsammanslagningar och strukturförändringar kan även orsaka ändringar i läsarnas tidningsval.

Annonsen som avser anmälningar till förenings- och handelsregistren och omfattar orter i hela länet införes nu av de flesta länsstyrelser i endast en dagstidning, utkommande i residensstaden oavsett den är spridd över

hela länet eller inte. Spridningen i utgivningsorten (residensstaden) blir då ofta mellan hälften och tre fjärdedelar av hushållen. Den minskar successivt, normalt i förhållande till ökningen av avståndet från utgivningsorten. I vissa kommuner i länet kan förhållandet vara det att tidningen överhuvudtaget inte distribueras eftersom annan ortspress utges där.

I de fall då flera tidningar används som kungörelseorgan, t. ex. vid planfrågor, blir givetvis spridningstalen högre. Även här finns många exempel på val av tidningar vilkas spridning inom det aktuella området vida överträffas av andra. I några fall annonseras i tidningar vilka helt saknar spridning inom den kommun vilken annonserna berör. I åtskilliga fall uppnår man dock spridningstal på mellan 80 och 100 per 100 hushåll och även däröver. Exempel finns där ända upp till sex tidningar används och att dessa ger en spridning på över 130 exemplar per 100 hushåll.

Bristerna i tidningsvalet vid kungörelseannonsering har många orsaker. Författningsbestämmelser försvårar emellanåt tidningsvalet. Ekonomiska skäl är givetvis en annan betydelsefull orsak till att spridningen blir otillräcklig i många fall. Den heterogena tidningsstrukturen i olika kommuner och de ständiga förändringarna gör tidningsvalet komplicerat. I vissa ärenden använder sig länsstyrelserna av samma tidningar som kommunerna. Nu används ofta införingsplaner som är 10-tals år gamla. Detta orsakar tidningsval som eljest skulle vara oförklarliga. Med samma ekonomiska förutsättningar som för närvarande skulle åtskilligt kunna vinnas, om samtliga föreskrifter om tidningsval sågs över och anpassades till nu rådande förhållanden.

Vidare bör observeras att vissa specialavtal mellan tidningar och statliga myndigheter förekommer. I samband med utredningens arbete har ett flertal olika typer påträffats. Det är icke ovanligt att statliga och kommunala kungörelser har ett lägre pris än annonser i övrigt. En variant är att ett fast pris betydligt under marknadspriset enligt annonstaxan åsätts en viss typ av kungörelseannonser oavsett annonsens storlek. Ett annat är att flera tidningar inför annonsen, medan myndigheten endast betalar för införandet i en tidning. Intäkten fördelas sedan mellan tidningarna. Påminnande om detta är då tidningar, vilka helt förbigås vid kungörelseannonsering, utan ersättning inför kungörelseannonser vilka varit införda i andra tidningar.

Till belysning av vilket avseende man måste fästa vid en stegring av de kostnader som skall bestridas av enskilda sökande må en *redogörelse* lämnas för behand-

lingen av ärendet om den senaste höjningen år 1967 av avgifterna för registreringar i handels- och föreningsregistren.

Enligt Kungl. Maj:ts uppdrag hade riksrevisionsverket gjort en utredning av frågan och presenterat resultaten i en promemoria i ämnet den 28 mars 1967. I promemorian konstateras att då gällande avgifter fastställdes av Kungl. Maj:t 1963. Dessa utgjorde när det gällde handelsregistret 25 kr vid förstagsångs-anmälan av firma av enskild näringsidkare, 30 kr vid sådan anmälan av handelsbolag och 25 kr vid annat slag av anmälan. Beträffande föreningsregistret var avgiften 100 kr vid ansökan om registrering, flyttning av styrelsens säte och ändring av firma samt 40 kr vid andra slag av registreringar. Ändringen 1963 gjordes sedan nettoutgifterna under tre år överstigit nettoinkomsterna med ung. 100 000 kronor per år och innebar en relativt kraftig ökning av avgifterna. Budgetåret närmast efter höjningen — 1963/64 — gav ett överskott på 50 000 kr och för budgetåret därefter balanseerade inkomster och utgifter men det sista budgetåret före utredningen — 1965/66 — uppstod åter ett underskott i storleksordningen 70 000 kr. Ungefär halva antalet länsstyrelser uppvisade överskott, övriga underskott. De största underskotten med sammanlagt 67 000 kr hade två länsstyrelser vilka oavsett författningsbestämmelserna annonserat i två ortstidningar.

Riksrevisionsverkets förslag syftar till att säkra statsverket mot fortsatt underskott, trots stigande annonskostnader. I förenklingssyfte och för att underlätta kontrollen föreslog verket att från och med den 1 juli 1967 enhetlig avgift skulle utgå med 35 kr för handelsregistret och 60 kr för föreningsregistret. Vid utsträckt giltighetstid utöver ett budgetår föreslogs uppjustering med 10 % för varje tillkommande år.

Vid remissbehandlingen av ärendet ställde sig många handelskamrar som i sammanhanget får anses närmast representera sökandena mer eller mindre kritiska till förslaget. Två handelskamrar avstyrkte, den ena med hänsyn till det stora underskottet för en av de länsstyrelser som annonserat i två ortstidningar och den andra kammaren under åberopande av möjligheterna till kostnadsbegränsningar. En handelskammare tillstyrkte en mindre höjning. Några handelskamrar anförde principiell erinran mot att vissa registreringssökande fick bidra till att täcka kostnaderna för registreringar begärda av andra sökande. Dessa olägenheter fann man dock övervägas av de praktiska fördelarna. Ganska genomgående åberopade handelskamrarna sannolikheten för att firmautredningen i sitt väntade betänkande skulle föreslå begränsning av kungörandet av

anmälningar till handelsregistret (något som dock inte skedde). Kungl. Maj:ts beslut innebär att avgifterna för registrering skulle från och med budgetåret 1967/68 utgöra 40 kr vad gäller handelsregistret och 70 kr beträffande föreningsregistret. Någon 10 %-ig årlig ökning föreskrevs inte.

Utredningen

För de målgrupper för kungörelseannonsering som har i allt väsentligt eller till betydande del lokal anknytning är enligt utredningens förslag annonsering i lokal dagspress (ortspress) det generella obligatoriska mediet.

I förslaget talas om ortstidningar och utredningen anser att denna korta, uttrycksfulla beteckning framdeles skall ersätta den flora av språkliga varianter som nu används.

Ortstidning är enligt utredningens uppfattning liktydigt med lokal dagstidning. Att redan begreppet dagstidning är svårt att definiera visar 1967 års pressutredning i sin behandling därav i betänkandet »Dagspressens situation» (SOU 1968: 48), sid. 8—9 och 47—48.

Pressutredningen konstaterar att i vetenskapliga sammanhang en ganska snäv dagstidningsdefinition börjat tillämpas. Denna skulle innebära att en dagstidning är en publikation som för läsaren utgör den primära nyhets- och informationskällan inte bara i fråga om lokala förhållanden utan även om företeelser i landet i övrigt och i utlandet. Detta skulle i sin tur medföra att endast tidningar som utkommer 3—7 dagar i veckan kan betecknas som dagstidningar.

Pressutredningen finner denna definition alltför snäv för sina ändamål. Uppenbarligen måste — anför pressutredningen — till utredningens intresseområde också räknas de nyhetstidningar som har en starkt lokal prägel (och alltså utelämnar riks- och utrikesnyheter) liksom de publikationer som — med mindre tonvikt på lokal nyhetsförmedling — koncentrerar sig på information om den rikspolitiska och utrikespolitiska händelseutvecklingen.

Med utgångspunkt från den definition

statsmakterna i förordningarna om allmän varuskatt resp. mervärdeskatt (SFS 1959: 507 och 1968: 430) givit dagstidningsbegreppet har pressutredningen medräknat även 1—2-dagartidningar av dagspresskaraktär.

Avgörande för gränsdragningen mellan dagstidningar och andra publikationer bör enligt pressutredningen vara att de förstnämnda är inriktade på reguljär dagsaktuell nyhetsförmedling och/eller opinionsbildning och utkommer med minst ett nummer i veckan.

Vid redovisning av resultaten av sina undersökningar om dagspressens roll bland massmedierna konstaterar pressutredningen en tydlig arbetsfördelning mellan dagstidningarna. Här om anför pressutredningen följande.

Storstädernas morgontidningar fyller i större utsträckning än andra dagstidningar en opinionsbildande funktion (med hög läsfrekvens för ledare, bokrecensioner och filmrecensioner) samt en riks- och utrikespolitiskt informativ funktion. Storstädernas kvällstidningar synes fylla andra informationsbehov (idrottsnyheter har exempelvis förhållandevis höga läsvärden) samt en underhållningsfunktion. Landsortstidningarna synes i fråga om information fylla företrädesvis lokala informationsbehov. De har en betydelsefull »instrumentell funktion», dvs. att de ger informationer av direkt nytta för läsarens arbete eller fritid.

Informationsutredningen kan i allt väsentligt ansluta sig till pressutredningens definition av dagstidningsbegreppet. Mediet för regional och lokal kungörelseannonsering skall emellertid enligt informationsutredningens förslag ytterligare bestämmas till *lokal* dagstidning eller, vilket är avsett att vara detsamma, *ortstidning*. Detta begrepp kan ges olika innebörd. Ursprungligen avsågs med ortstidning direkt enligt ordalydelsen tidning som utges på orten. Tidningspressen har emellertid undergått och undergår alltjämt strukturförändring. Denna i förening med ändamålet med kungörelseannonseringen gör att vid bestämning om viss dagstidning bör betraktas som ortstidning för ifrågavarande ort eller område hänsyn numera måste tas även till tidningens spridning inom orten eller området.

Praktiska hänsyn gör emellertid att man härvid inte bör eller kan gå hur långt som helst. Utredningen finner exempelvis att Dagens Nyheter och Svenska Dagbladet bör ur kungörelseannonseringens synpunkt betraktas som ortstidningar inte bara för Stockholms stad utan också för Storstockholmsområdet. Däremot bör så inte ske för kommuner utanför detta område, även om spridningen där är relativt stor. Samma princip bör gälla alla riksspridda storstadstidningar med morgon- eller kvällsutgivning, s. k. rikstidningar.

Klart är att det emellanåt kan bereda vissa svårigheter att bestämma hur långt ut från rikstidningarnas utgivningsorter deras karaktär av ortstidning i den betydelse begreppet här används — för tillgodoseende av lokalt informationsbehov — skall sträcka sig. Att man härvid ofta måste bortse från administrativa gränser syns uppenbart. Informationsutredningen finner att det med utgångspunkt från det sagda bör ankomma på producenterna av kungörelseannonsering — länsstyrelser, centrala statsmyndigheter, domstolar m. fl. — att bestämma vilka riksspridda dagstidningar som i olika kungörelsesammanhang skall vara ortstidningar.

För en tillfredsställande kungörelseannonsering kan det *inte anses tillräckligt* att man genom ortspress täcker ett antal hushåll som representerar blott och bart en majoritet av ortens eller områdets invånare. Ambitionen bör vara att kungörelseannonseringen i ortstidningar varieras så att den når ut till en klar majoritet bland skilda grupper av samhällsmedlemmar.

Detta kan få till resultat att i en ort eller ett område där annonsering i två eller fler dagstidningar skulle ge en spridning av kungörelsen på sist angivet sätt annonsering av sådan omfattning bör förekomma. Även för sådant fall att en tidning har en spridning som täcker mer än 50 % av antalet hushåll inom området och ytterligare en eller fler tidningar har relativt betydande spridning och denna uppenbarligen avser andra hushåll än dem som

täcks av förstnämnda tidning bör annonsering i alla tidningarna ske.

Vad gäller tillkännagivandet av lediga tjänster är — såsom redan framgått av redogörelsen härför i 6 kap. — detta delvis ordnat på annat sätt än vad gäller kungörelseannonsering i allmänhet. Obligatoriska media är anslag i myndighetens lokal, anmälan till den offentliga arbetsförmedlingen och — beträffande mellangrads- och högre tjänster — annonsering i Posttidningen. Dessa media är föreskrivna i första hand i rättssäkerhetens intresse. Härtill kommer annonsering i riksspridd dagspress, fack- och föreningspress o. dyl. enligt en mycket fri bedömning av myndigheten. Avgörande hänsyn tillägges i detta sammanhang myndighetens intresse av att få en så stor krets av kvalificerade sökande att välja bland som möjligt. Denna platsannonsering bör bibehållas och vid behov utbyggas. Eftersom frågan om fullgod personalrekrytering är av avgörande betydelse för en rationell statlig verksamhet bör kostnadshänsyn i princip inte få lägga hinder i vägen för en sådan utbyggnad. Härtill återkommer utredningen i det följande.

Sammanfattningsvis kan sägas att *vid lokal kungörelseannonsering denna ur effektivitetssynpunkt bör utsträckas att avse de ortstidningar* — med den av utredningen angivna innebörden av detta begrepp — *vilkas spridning täcker en klar majoritet av medborgarna i orten eller området inte bara totalt utan även inom skilda samhällsgrupper*. Normalt innebär detta i praktiken att kungörelseannonsering bör ske i samtliga ortstidningar som har en spridning av någon betydenhet.

Emellanåt anser sig domstolar och andra myndigheter redan nu handla enligt denna norm. Detta kan ha olika förklaringar. Antingen är i enstaka fall en enda tidning på angivet sätt klart dominerande inom spridningsområdet. Eller också annonserar myndigheterna — så långt det är författningsmässigt medgivet — i de ortstidningar som ger en ur nyssnämnda synpunkter god-

tagbar spridning. Självfallet söker myndigheten även i dessa fall *beakta de kostnads-mässiga aspekterna*.

Såsom framgår av den tidigare refererade undersökningen beträffande länsstyrelserna i Jönköpings, Blekinge och Kopparbergs län bör viss ökning av annonseringens effektivitet kunna åstadkommas redan inom ramen för nuvarande kostnader. Medlet härför är ett rationellt tidningsval. Undersökningen visar nämligen att vid valet av media i form av ortstidningar tillräcklig hänsyn inte tas till strukturella och andra förändringar på tidningsmarknaden och till den snabba utveckling i övrigt som vårt samhälle undergår och som påverkar medborgarnas tidningsval.

Med hänsyn till det anförda bör myndigheternas planer för införelseannonser i ortstidningar ofta revideras till överensstämmelse med den aktuella situationen. Sådan revidering bör ske åtminstone vartannat år. Det bästa underlaget för planrevisionen är publikationen »Dagspressens detaljspridning» som Tidningsstatistik AB årligen utger.

Även vid ett rationellt tidningsval medför utredningens förslag till systematisering och effektivisering av kungörelseannonseringen *obestriddligen ökade kostnader* i vad förslaget innebär vidgad annonsering i ortstidningar.

Kostnaderna för annonseringen bestrids dels av det allmänna, dels av enskilda. Hos de två största grupperna av producenter av kungörelseannonsering, nämligen länsstyrelserna och underdomstolarna, är huvuddelen av länsstyrelseannonserna bortsett från annonsering för handels- och föreningsregistren betald av staten och de allra flesta domstolsannonserna betalda av enskilda.

Länsstyrelsernas sammanlagda kostnad för annonsering i andra tidningar än Posttidningen uppgick budgetåret 1967/68 till cirka 1,5 mkr. Härav avsåg 800 000 kronor annonser om registreringar i handels- och föreningsregistren. Av återstoden 700 000 kronor torde 300 000 kronor avse personalrekrytering och tjänstetillsättning,

200 000 kronor annan kungörelseannonsering bekostad av staten och 200 000 kronor annan kungörelseannonsering bekostad av enskilda. — Under valår får man härutöver räkna med ytterligare kostnad av 5—600 000 kronor. Efter röstkortens införande och genombrott kan emellertid den hittillsvarande formen av valkungörelser ifrågasättas.

Underdomstolarnas annonsering i andra tidningar än Posttidningen torde 1967 ha kostat cirka 400 000 kronor, varav högst 100 000 kronor avsåg personalrekrytering och tjänstetillsättning och drygt 300 000 kronor av enskilda bekostad kungörelseannonsering.

Vad skulle då en kungörelseannonsering i ortstidningar kosta om den motsvarade den effektivitet hos annonseringen som i det föregående angivits som angelägen? Är vidare den ifrågakommande kostnadsökningen godtagbar och hur bör den fördelas mellan staten, å ena sidan, och enskilda parter och sökande å den andra?

Vid sin granskning av enkätsvaren, sina kontakter i övrigt med representanter för myndigheter och för pressen och den tidigare refererade urvalsundersökningen beträffande tre länsstyrelser har utredningen erfarit, att den aktuella faktiska kungörelseannonseringen i ortstidningar inte skiljer sig alltför mycket från den i det föregående såsom angelägen betecknade. Man får härvid självfallet bortse från annonsering för handels- och föreningsregistren, eftersom sådan annonsering i författning är begränsad till endast en tidning.

Det syns som om sistnämnda begränsning beträffande ett relativt sett mycket omfattande annonseringsområde kan ha påverkat uppfattningen på de håll som intresserat sig för frågan om kungörelseannonsering i den riktningen att samma återhållsamhet skulle karakterisera även annan annonsering i ortspress. Eventuell sådan uppfattning är såsom nyss anförts delvis felaktig. En annan sak är att återhållsamhet iakttagits av kostnadsskäl, i första hand beträffande annonsering som bekostats av en

skilda men även i fråga om den av det allmänna bekostade annonseringen.

I den mera ingående undersökningen beträffande länsstyrelsernas kungörelseannonsering i tre län finns siffermaterial som gör det möjligt att beräkna kostnadsstegringen vid en ökning av annonseringen i ortstidning till en nivå som kan betraktas som tillfredsställande. Som beräkningsgrund har härvid tagits — utan att detta får uppfattas som ett förslag av utredningen — att annonsen införs i alla de ortstidningar i vederbörligt kommunblock som där har en spridning av minst 5 exemplar per 100 hushåll. Ordinarie annonstaxa har tillämpats. Beräkningarna har hänförs till två stora grupper av annonser som länsstyrelserna tar befattning med. Den ena avser införingar i förenings- och handelsregistren och beräkningarna har skett med utgångspunkt från att den hittillsvarande i princip enda annonsen för hela länet ersätts med annonser för de skilda delarna av länet med hänsyn till de orter där föreningarna och bolagen (jämfästa enskilda näringsidkare) bedriver sin verksamhet. Den andra gruppen avser alla övriga officiella annonser som införs genom länsstyrelserna utom platsannonser, som uppenbarligen inte kan kostnadsberäknas i detta sammanhang, och annonser i fråga om beställningstrafik med bil beträffande vilka utredningen i det följande starkt ifrågasätter att de skall försvinna.

Undersökningen av kostnaderna ger det resultatet att kostnaderna för förenings- och handelsregistren ökar med ca 150 % i Jönköpings län och med inte mindre än 330 % i Kopparbergs län. På grund av den ovanligt differentierade tidningsmarknaden i sistnämnda län kan kostnadsökningen för det länet inte vara normerande för hela landet. Utredningen räknar dock med att den genomsnittliga kostnadsökningen är drygt 200 %. Beträffande andra annonser än sådana som avser förenings- och handelsregistren däremot stannar kostnadsökningen vid 40—50 % för båda länen.

Mycket grovt uppskattat torde den ifrågasatta effektivitetshöjningen medföra —

bortsett från platsannonser och handels- och föreningsregistren — en ökning av kostnaderna för annonsering i ortspress i storleksordningen 50 %. Detta skulle innebära ca 100 000 kronor för staten och nära 400 000 kronor för kommuner, enskilda m. fl. Kostnadsökningen för staten kommer att mer än väl motsvaras av den kostnadsminskning utredningens förslag beträffande länskungörelserna innebär. För kommuner, enskilda m. fl. skulle bifall till detta förslag medföra bortfall av kostnader av 80—90 000 kronor. Härtill kommer de kostnadsminskningar av svårbestämbars men ingalunda obetydlig storleksordning som utredningens förslag i nästföljande kapitel innebär.

Detta hindrar emellertid inte att för en enskild person kungörelsekostnaderna i en given situation kan undergå nära nog en tredubbling — från exempelvis 50 till inemot 150 kronor. Även om detta kommer att bli fallet endast i rena undantagsfall kan det ändå föranleda tveksamhet. Utredningen har övervägt om man skulle kunna låta den överskjutande kostnaden utöver för den eller de annonser som nu är föreskrivna eller eljest vedertagna falla på staten. Redan på grund av svårigheten att administrera ett sådant förfarande och därmed kostnaderna härför har utredningen avstått från att framlägga förslag i detta avseende.

Med hänsyn till det fåtal situationer under en persons levnad då kungörelseannonsering kan bli aktuell, möjligheten till befrielse från kostnaden i vissa fall (fri rättegång) och den relativt måttliga kostnad det även efter en ökning gäller, å ena sidan, och angelägenheten av att kungörelseannonseringen ges rimlig effektivitet å den andra finner utredningen inte att kostnads-hänsyn vad gäller enskilda personer påkallar jämkning av utredningens uppfattning i fråga om annonseringen i ortstidningar.

Beträffande annonseringen för personalrekrytering och tjänstetillsättning innebär utredningens förslag inga principiella förändringar.

Utredningen har emellertid erfarit att en tillfredsställande sådan annonsering inte sällan hindras av otillräcklig medelstilldelning. Eftersom frågan om fullgod personalrekrytering är av avgörande betydelse för en rationell statlig verksamhet bör kostnadshänsyn inte få lägga hinder i vägen för den utökning av platsannonseringen som kan vara nödvändig. Utredningen har ingen närmare uppfattning vilka medelstillskott det här gäller för de särskilda myndigheterna. Dessa bör i petitasammanhang göra hemställan i sådant avseende.

Vad slutligen angår annonsering av registreringar i handels- och föreningsregistren föreskriver nuvarande författningsbestämmelser att sådan annonsering skall ske endast i en, på närmare angivet sätt bestämd ortstidning. Godtagande av utredningens förslag skulle innebära att registreringsavgifterna, vilka skall ge täckning också för den av utredningens förslag oberörda annonseringen i Posttidningen och 3/5 av kostnaden för tryckning av det s. k. månadshäftet, skulle behöva ökas med ungefär 150 %. Detta skulle betyda att avgifterna kommer att stiga från 40 till 100 kronor beträffande handelsregistret och från 70 till 175 kronor beträffande föreningsregistret.

En helt annan fråga är om det vid en genomgång både ur materiell och formell synpunkt av ifrågavarande författningar kan finnas nödvändigt att kungörelseannonseringen även framdeles skall avse alla de slag av registreringar för vilka den f. n. är föreskriven. Denna fråga kommer att i ett större sammanhang beröras i 9 kap.

Vad här sagts ger emellertid inte informationsutredningen anledning frånga sin principiella ståndpunkt att *kostnadshänsyn inte bör hindra en kungörelseannonsering i ortstidningar av den omfattning som utredningen funnit ur effektivitetssynpunkt angelägen.*

Även om de åtgärder som anges i ovanstående rubrik kanske inte tillhör de centralaste spörsmålen vid en utredning av institutet kungörelseannonsering, ligger det dock nära till hands att undersöka om kungörelserna är ur kvalitativ synpunkt tillfredsställande. Detta innebär att de är utformade så att de är relativt lätta att uppmärksamma och att förstå av folk i allmänhet, å ena sidan, och att deras bekantgörande, främst genom tidningsannonsering, drar rimliga kostnader å den andra.

Dessa aspekter har, såvitt utredningen känner till, lagts på kungörelseannonseringen vid två tillfällen under senare tid. Det ena är JO:s i 4 kap. ovan summariskt refererade årsberättelse 1944, sid. 131-2. Tidigare statens sakrevisions i samma kapitel delvis återgivna utredning den 25 april 1960 är det andra tillfället.

JO gör i nämnda berättelse under rubriken »Olämplig avfattning av kungörelser» följande uttalande:

Vad angår kungörelser avfattning har jag vid granskning av i Post- och Inrikes Tidningar införda kungörelser funnit, att avfattningen ofta är för vidlyftig. Dessutom är det ganska vanligt, att två eller flera kungörelser utfärdas angående förhållanden, som lämpligen kan offentliggöras genom en kungörelse. Kungörelsekostnaderna nedbringas givetvis högst väsentligt, om exempelvis vid omyndigförklaring av flera personer besluten sammanförs i en enda kungörelse. Ofta har emellertid ut-

färdats en kungörelse beträffande var och en av de omyndigförklarade. En och annan gång har jag iakttagit, att sedan domaren beviljat boskillnad och makarna i samband därmed till häradsrätten ingivit bodelningshandling, två kungörelser samtidigt utfärdats, den ena om boskillnadsdomen och den andra om bodelningshandlingens ingivande, båda kungörelserna undertecknade av domaren, i det senare fallet på häradsrättens vägnar. Ett dylikt tillvägagångssätt är uppenbart förkastligt ur sparsamhetssynpunkt.

Likaledes måste det anses leda till en onödig fördyring av kostnaderna att över tillkännagivanden, varom här är fråga, utsätta ordet »Kungörelse». Detta gäller särskilt beträffande annonsering i Posttidningen. Ej sällan — och detta även då »Kungörelse» utsatts — heter det, att rättens eller domarens beslut »härmed kungöres» eller »varder härmed kungjort», vilket synes mig helt obehövt. Detsamma gäller om den vanliga formuleringen, att rätten eller domaren »genom beslut» eller »genom utslag» viss dag förklarar en person omyndig eller dömt till boskillnad o. s. v.

Vad underskriften angår, synes det olämpligt att, såsom ofta för att icke säga i de flesta fall sker, underteckna så, att först utsätts ort och dag för kungörelsens utfärdande, därefter på nästa rad »På häradsrättens (rådhusrättens) vägnar:» och så på en tredje rad domarens namn. I en del dylika av mig observerade fall har å en fjärde rad utsatts domarens ämbetsställning, t. ex. »Häradshövding». En sådan vidlyftig underskrift upptager vanligen lika många eller flera rader än själva kungörelsen. Det torde vara tillfyllest, om kungörelsen undertecknas antingen med »Häradsrätten» respektive »Rådhusrätten» eller med domarens namn. I varje fall bör tillses, att underskriften i tryck ej kommer att upptaga mer än

en rad. Däremot syns det mig vara att gå väl långt i sparsamhet att, såsom stundom förekommer, icke förse kungörelsen med någon som helst underskrift.

JO slutar med det principuttalande som återgivits på sid. 22 i detta betänkande.

Sakrevisionens angivna utredning var föranledd av 1957 års riksdagsrevisorers förslag för att förbilliga den statliga annonseringen. Sakrevisionen uttalade under rubriken »Anvisningar för annonseringen» följande:

Av stor betydelse för annonsekonomi är — såsom riksdagsrevisorerna också framhållit — att annonserna erhåller en godtagbar utformning såväl innehållsmässigt som annonstekniskt. I dessa hänseenden har vid den uppföljning av annonseringen, vilken ingått som ett led i sakrevisionens utredning, påtagliga brister i vissa fall kunnat konstateras. Uppmärksamhetsvärdet hos annonser har understundom varit ringa, oaktat deras format tillåtit en god utformning i detta hänseende, annonser har varit onödigt utrymmeskrävande, flera annonser i samma tidning av samma slag samt från samma myndighet har icke sammanförts, annonsernas placering har varit onödigt dyrbar etc. Sakrevisionen har därför funnit behov föreliggande av särskilda anvisningar. Dyliga anvisningar har därför utarbetats och i broschyrform utgivits av sakrevisionen och statens upplysningsbyrå.

Anvisningarna ifråga bifogas (här utelämnade). De har begränsats till att avse den annonsverksamhet, som är mest vanlig inom flertalet statliga verk och institutioner, dvs. plats- och kungörelseannonseringen. I anvisningarna har, bland annat, införts exempel på »samlingsannonser», där flera separata annonser av samma slag och avseende samma myndighet sammanförts till en enda annons. Exempel har vidare givits på utformning av separata annonser — såväl plats- som kungörelseannonser — med avsevärt uppmärksamhetsvärde inom ett begränsat annonsutrymme. I anvisningarna har dessutom lämnats vissa allmängiltiga synpunkter på annonsplaneringen. Bl. a. har framhållits betydelsen av — främst ur effektivitetssynpunkt — att de myndigheter, som har en mera omfattande annonsering, så vitt möjligt låter annonsfrågorna handläggas av en och samma befattningshavare; en tankegång som även framförts av riksdagsrevisorerna.

Av allt att döma har anvisningarna i avsevärd grad beaktats av myndigheter m. fl. och sålunda redan medverkat till en sänkning av annonskostnaderna.

I detta sammanhang skall erinras om redovisningen på sid. 21 i betänkandet dels av Kungl. Maj:ts uppdrag den 30 juni 1960 åt statens sakrevision, numera riksrevisionsverket, att vidta vissa åtgärder beträffande statsverkets annonsering, dels hur detta uppdrag fullgörs.

Vad *informationsutredningen* själv beträffar gjorde utredningen vid den genomgång av Posttidningen, Dagens Nyheter och sju ortstidningar som redovisas i 1 och 3 kap. vissa erfarenheter i fråga om kungörelseannonsernas utformning. Dessa föranledde utredningen att i enkäten sommaren 1968 ställa följande differentierade fråga (Bil. 1, fråga 9):

Bör för att nedbringa kostnaderna och/eller för att underlätta för läsaren att hitta och förstå tidningsannons som är av intresse för denne viss systematisering av annonseringen åstadkommas? Exempel härpå är:

- a) Annonser i samma ämne införs under gemensam rubrik.
- b) Annonserna avfattas enligt fastställda formulär och uppställningar med hänsyn tagen till utprövad läsbarhet och möjlighet att väcka uppmärksamhet.
- c) Annonserna i rikstidningen (Posttidningen) bearbetas på sådant sätt att annonser från olika domstolar (myndigheter) med samma innehåll sammanarbetas till en enda gemensam annons.

När Ni uttalar Er uppfattning i denna fråga, ange vänligen skälen härför.

Frågeställningen väckte tydligen stort intresse hos *enkätinstanserna*.

Allmänt kan sägas att flertalet enkätinstanser är klart positivt inställda till att på olika sätt förbättra möjligheterna att uppmärksamma och att läsa och förstå kungörelseannonserna.

Såsom ett mera principiellt svar på frågan framhåller svenska landstingsförbundet att det måste anses väsentligt viktigare att en annons når den läsekrets den är avsedd för än att den genom en mindre kostsam utformning, kanske på undanskymd plats, går en stor del av läsekretsen förbi. Förbundet påpekar vidare att frågans formulering förutsätter att läsaren i syfte att hitta en viss annons också söker efter denna. Det

aktiva handlandet är alltså mera lagt på läsaren än på annonsören, exempelvis vid platsannonsering. Lika vanligt är säkert att annonsören söker nå en viss grupp utan att denna på förhand är medveten om att annonsen är införd i viss tidning. Man måste noga skilja mellan dessa båda annonsgrupper och förstå att de inte följer samma riktlinjer i fråga om utseende och placering. Kraven på annonsens förmåga att väcka uppmärksamhet måste enligt förbundets mening utan tvekan sättas högre inom den senare annonsgruppen.

En redovisning av svaren, separat för delfrågorna a)–c) följer nu.

Förslaget under a) i utredningens fråga får genomgående ett positivt mottagande.

En länsstyrelse finner väsentligt att kungörelser alltid placeras på bestämd plats i tidningen. Beträffande större kommuner anförs liknande synpunkter av svenska kommunförbundet. För mindre kommuner med relativt liten annonsfrekvens kan det enligt förbundets uppfattning framstå som effektivare om annonserna införs antingen under särskild rubrik avseende ämnet ifråga eller samlas för flera kommuner under den gemensamma rubriken »Kommunala meddelanden» eller liknande.

Flera instanser påpekar — i likhet med JO i sin berättelse 1944 — att rubriken »Kungörelse» är onödig men framhåller samtidigt vikten av att det ämnesområde som annonsen gäller framgår av rubriken. En stor underrätt gör följande uttalande i ämnet:

Rubriken torde mer än som nu sker kunna användas som blickfång och för information. Nu skrivs »Kungörelse» som rubrik på annonser av skiftande innehåll. I tidningen (i varje fall Dagens Nyheter) förs de sålunda rubricerade kungörelserna dessutom in under tidningens egen huvudrubrik »Kungörelser». Förslagsvis bör de separata annonserna få rubriker som anger innehållet eller eljest befriar läsaren från att ge sig i kast med själva kungörelsetexten för att få veta om den är av intresse för honom.

Underrätten illustrerar förslagen med ett antal exempel.

En annan större underrätt uttalar att gemensam rubrik som »Äktenskapsförord», »Konkurser» o. dyl. bör underlätta för läsarna att hitta visst slag av kungörelser och i någon mån verka förbilligande på annonseringen.

Landets största underrätt framhåller att varje myndighet bör kunna samordna sin annonsering bättre, så att text som är gemensam i flera samtidigt kungörelser förekommer endast en gång. Kungörelser om lantmäteriförrättningar och om vattendomstols sammanträden är exempel.

Även *förslaget under b)* tillstyrks av det stora flertalet instanser. En statlig central myndighet anser dock inte att formulär skall fastställas och påbjudas för obligatorisk användning. Det skulle nämligen störa den nödvändiga flexibiliteten.

En länsstyrelse meddelar att kungörelseannonserna oftast följer en för varje ärendegrupp sedan länge tillämpad »mall». Om dessa mallar uppfyller moderna anspråk på läsbarhet och möjlighet att väcka reklamässig uppmärksamhet kan — fortsätter länsstyrelsen — måhända i vissa fall ifrågasättas. Några överväganden på denna punkt har inte gjorts av länsstyrelsen. — En annan länsstyrelse uttalar att förbättringar bör kunna åstadkommas i syfte att ge kungörelseannonserna ett enkelt och klart språk och en lämplig typografisk utformning. Därvid finner länsstyrelsen mest rationellt om det på centralt håll kunde utarbetas typexempel för de vanligaste kungörelsefallen. — Signifikativt för ett antal remissinstansers uppfattning är uttalandet av ett landsting att annonsen måste avfattas på ett språk som förstås av den tidningsläsande allmänheten.

En stor underrätt anser det vara ett självklart önskemål att kungörelserna får en »mer njutbar och lättfattlig utformning». Man bör sålunda om möjligt frigöra sig från bundenheten av tung lagtext, som delvis bara trycks av i kungörelserna.

En annan underrätt finner att nuvarande avfattning av kungörelseannonserna ofta är bristfällig såtillvida att varken den dom-

stol som utfärdad kungörelsen eller målets (ärendets) art framhävs på ett iögonenfallande sätt.

En hovrätt som biträder förslaget utvecklar sina skäl härför sålunda:

Genom en systematisering av annonsernas innehåll och genom användande av lämplig typografi torde mycket kunna göras för att underlätta för läsaren att ta del av olika kungörelser. Redan en kortfattad genomgång av olika slag av kungörelser i Posttidningen visar behovet av sådana åtgärder. Hur annonserna närmare bör utformas och i vilken utsträckning olika annonser med likartat innehåll bör sammanföras torde lämpligast kunna besvaras av expertis.

Vad angår *förslaget under c)* biträdes detta i sak av så gott som alla remissinstanser som uttalat sig i ämnet. Betänksamhet anförs dock från vissa håll med hänsyn till att garanti måste finnas för att sammanarbetningen till gemensam annons sker på ett helt korrekt sätt. Kompetensen hos det organ som gör sammanarbetningen måste alltså vara betryggande.

En hovrätt som är klart positivt inställd till förslaget gör följande uttalande:

Alternativet c) kan utformas som uppställningar i tabellform för varje ämnesområde med systematisering inom varje tabell efter domstolarnas officiella inbördes ordning. Fördelen med detta alternativ, som kan innebära avsevärda kostnadsbesparingar, är inte minst att annonseringen blir avsevärt mycket mer lättläst. Risken att läsaren förbiser en annons bland många likartade är betydligt större än att han förbiser en uppgift i en systematiserad uppställning. Risken för uppgifternas oriktiga återgivning är inte större än enligt nuvarande system.

Liknande uppfattning i fråga om fördelar — både ur överskådlighets- och kostnadssynpunkt — av att uppställa kungörelseannonser i tabellform anförs av en länsstyrelse och ett antal underrätter.

Den från flera håll uttalade uppfattningen om det ofrånkomliga i att sammanarbetningen sker på ett helt tillfredsställande sätt kan exemplifieras med Stockholms rådhusrätts uttalande i ämnet. Rådhusrätten finner att förslaget måste före-

gå av en noggrann undersökning av hur detta skall gå till i praktiken, så att inte fel uppstår när materialet redigeras. En central expedition med personal som handlar under tjänsteansvar finner rådhusrätten vara en tänkbar lösning.

Utredningen

I det föregående har framhållits att utredningen inte ansett sig kunna underlåta att göra vissa uttalanden i fråga om kungörelseannonsernas utformning. Eftersom denna fråga inte kan betraktas såsom central med hänsyn till utredningsuppdraget begränsar utredningen sin behandling därav till vissa förslag om fortsatt aktivitet på området.

För att kungörelseannonseringen skall på ett fullgott sätt fylla sin uppgift är det självfallet inte tillräckligt med ett optimalt val av de media och mediakombinationer som skall framföra beskedet till dem som har ett berättigat intresse av att få del av det. När bekantgörandet sker i tidningsannonserns form — och det är ju det allra vanligaste — fordras ytterligare att annonsen genom sin placering och utformning *uppmärksammas av intressenterna* och är för dem så *lättillgänglig* som möjligt.

Ur synpunkten att annonsen skall uppmärksammas av dem som berörs av den är givetvis *annonsens plats och sammanhanget för övrigt* i vilket den införs av största betydelse. Utredningen bortser härvid från det spaltutrymme som annonsen erhåller, eftersom de vanliga s. k. legala annonserna knappast kan eller bör beredas någon flexibilitet ur den synpunkten. Det torde emellertid i allmänhet förhålla sig så att ett flertal separata annonser i samma ämne inte har samma förmåga att tilldra sig uppmärksamhet som en enda sammanfattande annons, trots att den sistnämnda upptar betydligt mindre spaltutrymme än de enskilda annonserna tillsammans.

Säkert ligger det mycket i svenska landstingsförbundets påpekande att man ur an-

nonseringssynpunkt måste skilja mellan situationer med större eller mindre uppmärksamhet och spontan aktivitet från läsarnas-konsumenternas sida och att man måste rätta annonseringen därefter. Såsom exempel på en situation med betydande konsumentaktivitet och därmed mindre behov att göra annonsen s. a. s. uppsökande nämner förbundet platsannonserna. Detta kan vara riktigt till en del. Till en annan del är det inte riktigt.

Det senare gäller de numera helt normala situationer där den offentliga arbetsgivaren såsom ett led i en aktiv personalpolitik annonserar efter kvalificerad arbetskraft på vilken tillgången är knapp. Här gäller det att nå inte bara arbetslösa och ombytessökande utan även sådana för tjänsten lämpliga som inte aktuellt avser att byta anställning och därför inte är observanta beträffande annonseringen. Här kan det utrymme som bereds annonsen, dess utstyrelse och placering vara av väsentlig betydelse. Generellt kan sägas att den offentliga platsannonseringen bör följa samma regler som en välplanerad och i övrigt rationell sådan annonsering i allmänhet.

Vad gäller legal annonsering i övrigt borde denna ur placerings-, rubricerings- och liknande synpunkt inte bereda några större problem när det gäller införing i Posttidningen som f. n. väsentligen är ett organ för officiell annonsering. Härtill återkommer utredningen.

Beträffande kungörelseannonsering i ortstidningarna däremot är variationerna och därmed svårigheterna att systematisera större. Vid utredningens genomgång av ett antal ortstidningar har framkommit att kungörelseannonserna ofta varvats med privata annonser under sådana av tidningen satta, odifferentierade rubriker som »Kungörelser», »Meddelanden», »Sammanträden» eller »Tillkännagivanden». Om särskilda »ortsidor» finns i tidningen har kungörelseannonser hänförliga till orten införts på dessa sidor. Sålunda har små legala annonser inte sällan kommit helt i skymundan av braskande annonser om fläskkorv, eldningsolja, skönhetsmedel och bingo.

Svenska kommunförbundet har för kommunsektorn funnit det vara till fördel om kommunernas annonser — när det gäller större kommuner — införs under en samlingsrubrik med kommunnamnet, eventuellt kommunens vapen som vinjett och helst på fast plats i tidningen. För mindre kommuner kunde det vara effektivare att antingen ge varje annons en ämnesbeskrivande rubrik eller samla flera kommuners annonser under exempelvis samlingsrubriken »Kommunala meddelanden».

Kommunförbundets uppfattning skulle med fördel kunna tjäna som vägledning i många statliga sammanhang. Väsentligt är under alla förhållanden att de statliga myndigheterna *inte behandlar dessa frågor slentrianmässigt*. Redan annonsens placering i tidningen och rubriksättningen är av stor betydelse för att annonseringens syfte skall ha någon utsikt att bli uppfyllt. Dessa frågor kräver därför återkommande uppmärksamhet från annonsörens sida.

I fråga om lämplig placering av legala annonser kan något generellt uttalande inte göras. Frågan måste bedömas med hänsyn till den lokala situationen. Utredningen är förvissad om att de särskilda tidningarna är öppna för konstruktiva resonemang i detta avseende.

Vad gäller rubriksättningen utdömde JO redan för 25 år sedan ordet »Kungörelse» såsom rubrik. Ändock användes alltjämt denna meningslösa rubrik i betydligt mer än hälften av alla kungörelseannonser, bortsett från platsannonserna. Denna rubrik bör omgående ersättas med en rubrik som i största korthet anger det ämne som behandlas i annonsen. Härigenom skulle rubriken verkligen tjäna det dubbla syftet att vara blickfång och ge information. Detta betyder för läsaren att han snabbt kan få en allmän uppfattning om annonsen har intresse för honom eller inte.

Häriifrån är steget inte långt till *själva annonstextens utformning*. Det förhåller sig säkerligen oftast så att annonserna alltjämt

uppsätts efter »mallar» som utformades vid ifrågavarande lagstiftnings tillkomst och i nära anslutning till en tung och för folk i allmänhet ganska svårläst lagtext.

Idealet för kungörelseannonserna är självfallet att den skall vara å ena sidan klar och entydig och å andra lätt att läsa och begripa. Nuvarande annonsering fyller alls inte den senare delen av denna koncentrerade kravspekifikation. Därom är alla överens. För att annonseringen bättre skall fylla sitt syftemål måste en förändring åstadkommas i denna del.

De statliga centrala myndigheterna bör själva, eventuellt med hjälp av annonsteknisk expertis, kunna åstadkomma en mera lättfattlig utformning av sina annonser.

För de regionala och lokala myndigheterna och domstolarna däremot syns både ur effektivitetssynpunkt och av samhälls-ekonomiska hänsyn en systematisering med angivet syfte böra ske av de mera frekventa annonsernas innehåll. Denna systematisering bör lämpligen utföras av statsdepartementens rättsavdelningar i nära samarbete med dels företrädare för de myndigheter (domstolar) som skall producera annonserna, dels annonsteknisk expertis.

Vad gäller det i utredningsenkäten framförda förslaget att *till en gemensam annons sammanföra* annonser med samma innehåll men från olika myndigheter (domstolar) har detta i praktiken intresse endast för den riksomfattande publiceringen i Posttidningen. Förslaget fick ett i sak mycket positivt mottagande av enkätinstanserna. Utredningen anser att det bör successivt genomföras.

Ytterligt angeläget är härvid att garantier skapas för att inga fel begås vid redigeringen av den gemensamma annonsen. Utredningen finner därför välbetänkt att — åtminstone till en början — sådant sammanförande sker endast beträffande annonser som till sitt innehåll blivit standardiserade i enlighet med utredningens förslag härtill. Vidare bör redigeringen ske av en härför lämplig tjänsteman i justitiedepartementet. Denna tjänsteman bör för

detta ändamål ha sin arbetsplats på Posttidningens redaktion. Vid behov har tjänstemannen lätt tillgång till kvalificerad expertis i sitt eget departement.

I detta sammanhang vill utredningen uttala att samtidig kungörelseannonsering i skilda ärenden (mål) men med samma innehåll som verkställs av en och samma myndighet (domstol) självfallet bör ske genom en enda annons. Enligt både enkätinstansers och utredningens erfarenhet sker detta inte alltid trots JO:s påpekande härom 1944. Ett exempel härpå som dock inte får i alltför hög grad generaliseras är resultatet i den delen av den särskilda undersökningen beträffande Jönköpings, Blekinge och Kopparbergs län. I ett av dessa län infördes mot enhetspris i samma tidningsnummer fyra likadana annonser om beställningstrafik med bil och i samma tidning 3 dagar senare ytterligare tre sådana annonser. Om dessa sammanförts till en enda annons och denna debiterats normalpris hade den sammanförda annonsen betingat betydligt lägre kostnad än de sju särskilda annonserna trots att enhetspriset på dessa var avsevärt reducerat. Utredningen föreslår att Kungl. Maj:t utfärdar cirkulär i ämnet till statsmyndigheterna.

Åtgärder i enlighet med förslagen i detta kapitel kommer att medföra både en effektivisering av kungörelseannonseringen och en inte obetydlig minskning av kostnaderna för annonseringen i de särskilda tidningarna. Det sistnämnda är inte minst betydelsefullt därför att utredningens förslag i 6 och 7 kap. innebär annonsering i ett större antal ortstidningar än för närvarande.

För att konkretisera utredningsförslagen i detta kapitel har utredningen efter vederbörligt medgivande uppdragit åt annonsteknisk expertis att utarbeta exempel på kungörelseannonser o. dyl. i vissa typiska situationer. Expertrapporten fogas som *bilaga 6* till betänkandet.

I enkäten gjordes tre frågor som avser förändringar i ena eller andra riktningen beträffande kungörelseannonseringen. Frågorna fick nr 11, 12 och 14 (se Bilaga 1) och har följande lydelse:

11. Bör kungörelseannonsering i någon form införas i vissa situationer där sådan nu inte är föreskriven, exempelvis vid fastställelse av vissa kommunala taxor?

Vid jakande svar var vänlig ange situationerna, de media för kungörelseannonsering som Ni anser böra användas samt skälen till Er uppfattning.

12. Hur ställer Ni Er till den i PM 2 väckta frågan att skilda företagsformer (aktiebolag, handelsbolag, ekonomiska föreningar) bör när det gäller kungörelseannonsering behandlas på inbördes samma sätt?

Om Ni biträder denna uppfattning bör då annonseringen ske både i Posttidningen och i lokal dagspress (ortspress)?

14. Känner Ni till någon situation där kungörelseannonsering är föreskriven men enligt Er uppfattning inte är nödvändig? Vid jakande svar angiv vänligen situationen och skälet till Er uppfattning.

Tyvärre hade frågan nr 11 om *eventuellt behov av ytterligare kungörelseannonsering* fått en utformning som visade sig ganska kraftigt ledande. Svaren kom sålunda att i stor omfattning handla om bekantgörande av skilda slag av taxor. Ett flertal länsstyrelser och landsting anser sålunda att beslut om nya eller ändrade taxor bör annonseras. Viss oenighet föreligger dock vilka slag av taxor detta skall gälla och vad annonsering-

en skall avse. I sistnämnda del finner en länsstyrelse tillräckligt med bekantgörande att viss taxa fastställts och att man kan ta del av det närmare innehållet på exempelvis kommunalkontoret. Ett landsting uttalar att i synnerhet taxeändringar bör annonseras. Därigenom kan bakgrunden till ändringen anges och därmed onödig irritation bland invånarna undvikas.

En hovrätt framhåller lämpligheten av att kungörelseannonsering sker om tullavgifter och införselbestämmelser för varor som av allmänheten ofta införs till riket samt om fridlysnings- och fredningsbestämmelser av intresse för en stor del av allmänheten, exempelvis beträffande blommor, djur och markområden.

Svenska tidningsutgivareföreningen gör på denna punkt ett mera allmänt uttalande att det på en rad områden föreligger behov av att genom skilda annonsmedia (dags-, vecko- och facktidningar etc.) öka informationen till medborgarna.

Även några detaljfrågor berörs i enkätsvaren. Sålunda anser två underrätter att beslut om omyndigförklaring bör kungöras inte bara i Posttidningen utan även i ortstidningar. En tredje underrätt finner anmärkningsvärt att lösöreköp enligt 1845 års förordning med nuvarande bestämmelser inte blir föremål för något kungörande i tidning utan offentliggörs enbart genom uppläsning i kyrka och anslag hos domstolen.

Frågan nr 14 om möjligheterna att *be-
gränsa den författningsbestämda kungörel-
seannonseringen* väckte tydligen större in-
teresse hos enkätinstanserna. Följande upp-
räkning som dock inte är uttömmande i
svarsmaterialet ger en uppfattning om sva-
rens spridning.

1. Kungörelse i kyrka bör antingen bort-
falla eller ersättas med annat medium (en un-
derrätt).

2. Annonser i Posttidningen enligt 33 kap.
12 § RB (kungörelsedelgivning) är utan prak-
tisk betydelse eftersom annonser i ortspres-
s är tillräckliga (en hovrätt, två underrätter).

3. 209 § utsökningslagen (förtida anslag om
beslut om utmätning m. m.) bör upphävas (tre
länsstyrelser).

4. Annonsering 3 gånger i Posttidningen vid
kallelse på okända borgenärer bör minskas till
1 gång (två hovrätter). Detsamma bör gälla
vid vinstutdelning i vissa fall och vid fusion
enligt aktiebolagslagen.

5. Svenska bankföreningen anser att en del
kungörelser enligt aktiebolagslagen kan slo-
pas.

6. Patent- och registreringsverket anser att
»månadshäftet» beträffande registreringar bör
slopas.

7. En hovrätt går in på presumptionsbestäm-
melserna i 204 § aktiebolagslagen.

8. Förändringar i handels- och förenings-
registren bör inte annonseras eftersom allmän-
heten ändock måste vända sig till länsstyrel-
sen för upplysning (en länsstyrelse).

9. Kungörelse om ägodelningsrätts samman-
träden är i regel onödig (en underrätt).

10. Systematisk genomgång av konkursla-
gen bör kunna medföra väsentlig begränsning
av kungörelseannonseringen enligt denna lag
(en hovrätt).

11. Arvskungörelserna förefaller meningslösa
(en underrätt).

12. Beträffande arvskungörelser ifrågasätter
en annan underrätt om annonsering bör ske
när arvets värde endast obetydligt överstiger
annonskostnaden. Det uppslaget lämnas att
dessa annonser sammanförs till vissa dagar på
året.

13. En hovrätt ifrågasätter om annons beträf-
fande vanvård av grav verkligen behöver infö-
ras i Posttidningen och om det inte kan räcka
med annons i ortstidning. Samma fråga ställs
beträffande bestämmelserna i namnlagen i re-
lationen Posttidningen/Släktnamnstidningen
(en underrätt).

14. Kungörelseannonsering enligt vattenla-
gen bör kunna begränsas (en underrätt).

15. Länsstyrelser, landsting och statliga cen-

trala myndigheter framför ett flertal idéer be-
träffande platsannonsering.

Till frågan nr 12 — om *skilda företags-
former* bör ur synpunkten av registrering
och därmed kungörelseannonsering *behand-
las på samma sätt* — blev enkätinstansernas
inställning mycket delad. Av länsstyrelserna
är 1/3 positiva, 1/3 negativa och 1/3 ut-
talar ingen åsikt. De negativt inställda åbe-
ropar att firmautredningen så sent som 1967
tagit avstånd från centralisering och att
detta skett på materiella skäl.

Utredningen

Den författningsbestämda kungörelsean-
nonseringen har såsom framhållits i 3 kap.
utformats vid skilda tidpunkter. Detta har
som regel skett i anslutning till att de ma-
teriella författningsföreskrifterna tillkom-
mit. Av dessa och andra i 3 kap. redovi-
sade skäl är institutet kungörelseannonse-
ring oenhetligt. Det är differentierat på ett
sätt som inte är betingat av de materiella
reglerna i de särskilda författningarna, av
de aktuella målgrupperna och av de vid
varje tidpunkt tillgängliga media som är
lämpliga för kungörelseannonsering.

Något system för utformning av regler
om kungörelseannonsering har inte funnits
och finns alltjämt inte. Det är därför inte
att förvåna att på frågan om förändringar
bör vidtas ett ganska stort antal enkätin-
stanser pekar på angelägenheten av att
så sker men att dessa påpekanden begrän-
sas till ganska allmänt hållna uppslag.

Uppslagen går i olika riktningar.

Klart är att den snabba utveckling som
numera sker inom näringslivet och sam-
hällslivet i övrigt ger anledning till ny eller
förändrad lagstiftning. Resultaten av de
nya eller ändrade lagbestämmelsernas till-
lämpning kan sedan i sin tur behöva del-
ges berörda personer genom kungörelsean-
nonsering. Detta behov av vidgad använd-
ning av institutet kungörelseannonsering be-
aktas normalt vid författningsskrivningen.

Några mera påtagliga brister vad gäller
institutets frekvens har med hänsyn till det
sist sagda knappast framkommit.

De av utredningskansliet såsom exempel nämnda taxebesluten liksom de härmed av en hovrätt i viss mån likställda besluten om tullavgifter, införseliföreskrifter samt fridlysnings- och fredningsbestämmelser är enligt utredningens uppfattning knappast objekt för kungörelseannonsering. Snarare är deras bekantgörande led i en samhällsinformation. Detsamma gäller klart innehållet i Tidningsutgivareföreningens uttalande.

Om de kvantitativa bristerna alltså förefaller mycket måttliga syns den uppfattningen vara ganska utbredd att onödig eller i varje fall alltför omfattande kungörelseannonsering är föreskriven i författning. Ett flertal uppslag till begränsningar i detta avseende anmäls.

Närmare utredning beträffande dessa situationer och utarbetade förslag till ändringar har emellertid inte presterats. Detta är ganska naturligt med hänsyn till att bestämmelserna om kungörelseannonsering närmast är en funktion av de materiella författningsreglerna. En förutsättning för utarbetade förslag är alltså en säker uppfattning om relationen till de materiella bestämmelserna, om det tidsläge för vilket annonseringsbestämmelserna utformats och om de förändringar i det ena och andra avseendet som inträffat. Detta kan exemplifieras med det förslag till likabehandling av skilda företagsformer som utredningskansliet framförde i enkäten och det mottagande förslaget fick av enkätinstanserna.

De särskilda författningsbestämmelserna om kungörelseannonsering räknas säkerligen i många hundratal, kanske i ett eller annat tusental. Deras tillämpning svänger mellan mycket stor frekvens, exempelvis enligt bestämmelser i bolags- och föreningslagstiftningen och konkurslagen, å ena sidan, och ytterligt få fall, exempelvis enligt föreskrifter om sådana ålderdomliga men alltjämt befintliga institut som lösöreköp och om s. k. ständigt ryttare-, soldat- eller båtsmanstorp å den andra.

För en sanering och systematisering av kungörelseannonseringen i enlighet med utredningens förslag syns två utvägar möj-

liga. Antingen sker en metodisk uppsökning av samtliga författningsbestämmelser och en revision av dessa med tillämpning av utredningens förslag till systematisering. Eller också underkastas även bestämmelserna om kungörelseannonsering en seriös behandling i samband med den genomgripande översyn som skilda författningskomplex av och till blir föremål för. Såsom exempel på sådana författningskomplex som just nu är aktuella kan från justitiedepartementets område nämnas aktiebolags-, expropriations-, gruvrätts-, förmynderskaps- och vattenlagstiftningen.

Både med hänsyn till sin sammansättning och av andra skäl anser informationsutredningen inte lämpligt att utredningen själv verkställer en detaljrevision enligt det förstnämnda alternativet. Oavsett detta vill utredningen förorda att det andra alternativet väljs. Den främsta anledningen härtill är att även det första alternativet kräver omfattande överväganden i fråga om de materiella rättsregler av vilka kungörelseannonseringen i varje särskilt fall är ett utflöde. Vidare kommer erfarenhetsmässigt de författningskomplex som innehåller bestämmelser om kungörelseannonsering med mera frekvent användning att med relativt korta tidsintervall bli föremål för genomgripande översyn.

Även om utredningen inte är beredd att verkställa någon detaljrevision av föreskrifterna om kungörelseannonsering har den dock under utredningens gång träffat på några situationer där förutsättningarna för förändringar syns klara. Påpekandena här om i det följande får emellertid närmast betraktas som *uppslag* som kan behöva ytterligare bearbetas.

Dessa uppslag avser den s. k. släktnamns-tidningen, det s. k. månadshäftet beträffande anmälningar till bolags- och föreningsregistret, kungörelser om beställningstrafik med bil och det upprepade kungörandet i Posttidningen vid kallelse på okända borgenärer.

Vad gäller den av patent- och registreringsverket utgivna släktnamns-tidningen har

utredningen redan i 6 kap. föreslagit att denna tidning bör nedläggas och anfört skälen för sin uppfattning (sid. 34 f).

Även den »Samling av anmälningar till aktiebolagsregistret och andra företagsregister» som utges månadsvis av patent- och registreringsverket har behandlats i 6 kap. (sid. 33 och 34). När utredningen föreslår att utgivningen av denna samling skall upphöra är utredningen medveten om att 205 § aktiebolagslagen med sina föreskrifter om bl. a. viss presumtion samtidigt måste revideras.

Enligt 9 § 1940 års yrkestrafikförordning skall vid ansökan om tillstånd till beställningstrafik länsstyrelsen genom tillkännagivande i »på förhand bestämd tidning» bereda trafikföretag och andra tillfälle att yttra sig. Denna bestämmelse kvarstår från en tid då den yrkesmässiga biltrafiken var strängt reglerad i syfte att tillstånden skulle motsvaras av klart uttalat behov. Betydande inslag av konkurrensbegränsning låg alltså i den tidigare tillståndsgivningen. I samband med den liberalisering av den yrkesmässiga biltrafiken som nu sker etappvis har Kungl. Maj:t den 17 december 1965 och den 10 maj 1968 meddelat tillståndsgivningsmyndigheterna — numera länsstyrelserna — följande föreskrifter för behandlingen av ärenden om sådan beställningstrafik för godsbefordran som efter den 1 juli 1966 allttjämt är underkastad prövning av trafikens behövlighet: En årlig ökning med tjugo procent av den samlade lastförmågan hos fordon, för vilka tillstånd till dylik trafik föreligger efter behovs- och lämplighetsprövning eller enbart lämplighetsprövning, skall vara normerande vid tillståndsgivningen. — Inom de i Kungl. Maj:ts beslut angivna jämförelseområdena har de årliga ansökningarna sammantagna normalt avsett en volym som legat klart under den såsom riktpunkt angivna procentsatsen. De facto har alltså fullständig liberalisering skett på detta område. Det bör därför övervägas om inte den i 9 § förordningen föreskrivna annonseringen bör upphöra.

Vad angår kallelse på okända borgenärer

föreskrivs i 11 § 1862 års förordning i ämnet att offentlig stämning på borgenärerna skall kungöras tre gånger i Posttidningen. Utredningen kan inte finna att upprepningen av kungörandet ökar effekten ur rätts-säkerhetssynpunkt så mycket att den rättfärdigar kostnadsökningen. Inte ens med den ytterligare spridning av Posttidningen som utredningens kommande förslag i denna del kan medföra syns angiven upprepning av annonseringen böra bibehållas. Även i aktiebolagslagen (68 och 174 §§) och i lagen om ekonomiska föreningar (97 §) finns likartade regler om upprepat kungörande i tidning.

Utöver nu gjorda påpekanden vill utredningen framföra ett *ändringsförslag* som utredningen finner så angeläget att det snarast bör genomföras. Detta förslag avser kungörande av införingar i handels- och föreningsregistren enligt 1887 års lag angående handelsregister m. m. och 1951 års lag om ekonomiska föreningar.

Båda slagen av kungörande skall ske i Posttidningen och därutöver i en ortstidning som beskrivs på olika sätt i de båda lagarna.

I 4 § 1887 års lag stadgas: Om anmälan avser rörelse i stad skall kungörelse införas i tidning som utges i den staden eller om flera tidningar där utges i den av dessa där allmänna påbud för staden vanligen meddelas. Utges inte tidning i staden eller avser anmälan rörelse på landet skall kungörelsen införas i den tidning i länets residensstad där allmänna påbud för denna stad vanligen meddelas.

1951 års lag innehåller bestämmelsen, att kungörelsen skall införas i tidning utgiven i den stad där länsstyrelsen har sitt säte eller, om flera tidningar där utges, i den av dessa där allmänna påbud för staden vanligen meddelas (104 §).

Innebörden av dessa båda ålderdomliga bestämmelser — föreskrifterna i 1951 års lag är såsom omnämnts i 3 kap. överflyttade i helt oförändrad form från äldre lagstiftning — är åtminstone i ett avseende klar. Annonsering skall ske i en enda tid-

ning. Den närmare bestämningen av denna tidning vilken bestämning ägnas stor möda i lagtexten är skiljaktig de båda lagarna emellan. Allt kungörande enligt föreningslagen skall ske i den tidning i residensstaden där »allmänna påbud för staden vanligen meddelas». Samma gäller principiellt enligt lagen om handelsregister. Där är dock det undantaget föreskrivet att om anmälan avser rörelse i stad och tidning finns i den staden kungörelsen skall ske i denna tidning och vid val mellan flera tidningar i den i vilken »allmänna påbud för staden vanligen meddelas».

Eftersom residensstaden och tyngdpunkten av ett läns näringsliv inte alltid sammanfaller kan resultatet av angivna författningsbestämmelser bli ganska underliga. En ekonomisk förening som har sin verksamhet förlagd till exempelvis Lidköping skall sålunda vid förändring i sin status figurera i officiell annons endast i tidning i residensstaden Mariestad. Däremot skall kungörande i motsvarande situation beträffande ett handelsbolag (jämställd enskild näringsidkare) i Lidköping bara ske i tidning därstädes.

Utredningen föreslår att en översyn av ifrågavarande lagbestämmelser *snarast* genomföres i syfte att bedöma frågorna om den författningsbestämda registreringen på detta område har lämplig omfattning och om vissa slag av registreringar kan uteslutas från kungörande. Befinnes det angeläget att registreringar i handels- och föreningsregistren bringas till en större allmänhets kännedom bör utredningens systemförslag tillämpas. Formellt innebär detta att de nuvarande bestämmelserna ersätts med stadganden av innebörd att kungörandet skall ske »såväl i allmänna tidningarna som ock i ortstidning». Ortstidningsbegreppet bör då ges den innebörd och kungörelseannonsering i ortstidning den omfattning som utredningen föreslagit i 7 kap.

Den genomgång av det svenska rättssystemet som informationsutredningen gjort vad gäller institutet kungörelseannonsering har resulterat i två väsentliga negativa erfarenheter.

Den ena är att institutet har en utformning som präglas av en *oenhetlighet* som inte är betingad av aktuella målgrupper och media. Det saknar med andra ord den systematik som brukar känneteckna andra svenska rättsinstitut.

Den andra negativa erfarenheten av genomgången är att den ur rättssäkerhetens synpunkt angelägna *effektiviteten* hos kungörelseannonseringen *inte är tillfredsställande*. Denna generella värdering måste givetvis förres med reservationen att situationer finns där ingen berättigad anmärkning kan riktas mot institutet ur effektivitetssynpunkt. Skälen till de sist angivna bristerna hos institutet är dels att de media som anges i de särskilda författningarna inte längre är adekvata, dels att dessa media — främst av kostnadshänsyn — inte i tillräcklig omfattning utnyttjas.

Utredningen har också fått det intrycket att kungörelseannonseringen både vid sin författningsmässiga utformning och vid sin praktiska användning *mera fått tjäna formellt-juridiska syften* — att skapa lätt bestämbara utgångspunkter för besvär- och andra fatalietider och att vara underlag för vissa presumtioner — *än fått fullgöra sin centrala reella uppgift*. Denna är och måste

förbli att för intressenterna bekantgöra konkreta beslut i domstols- och förvaltnings-sammanhang. De formellt-juridiska verkningarna måste ses som appendix till detta centrala ändamål och inte tvärtom.

Utifrån dessa i största korthet angivna erfarenheter och uppfattningar har utredningen *utarbetat det system* för kungörelseannonsering som utredningen presenterat och kommenterat i 6 kap. Central plats i detta system intar tidningsannonseringen: för riksomfattande bekantgörande i Post- och Inrikes Tidningar och för regionalt-lokalt bekantgörande i ortstidningar. Övriga i systemet angivna media, nämligen specialpublikationer, anslag på myndighets/domstols eller kommuns anslagstavla, Radio/TV och »annat lämpligt sätt», är avsedda för speciella situationer. Sistnämnda media är antingen exklusiva, med uteslutning av alla andra eller stödjande till de generellt obligatoriska media.

Av hittillsvarande media för kungörelseannonsering skall enligt förslaget kungörande i kyrka och länskungörelserna inte längre användas.

Särskild uppmärksamhet ägnas mediet annonsering i ortstidning. Anledningen härtill är att detta medium är det ojämförligt mest effektiva när det gäller att tillgodose det konkreta syftet med kungörelseannons-

ringen. Efter en ingående behandling av frågan kommer utredningen i 7 kap. till den slutsatsen att den regionala-lokala kungörelseannonseringen ur effektivitetssynpunkt bör utsträckas att avse de ortstidningar vilkas spridning täcker en klar majoritet av medborgarna i orten eller området inte bara totalt utan även inom skilda samhällsgrupper. Utredningen finner att kostnadshänsyn inte bör lägga hinder i vägen för denna effektivisering av institutet.

Utredningen har alltså framlagt ett principförslag till systematisering och förbättring i övrigt av kungörelseannonseringen. *Frågans vidare behandling* bör enligt utredningens uppfattning ske på följande sätt.

Kungl. Maj:t och riksdagen tar ställning till förslaget. Om förslaget godtas oförändrat eller med viss jämkning sker i enlighet härmed antingen en metodisk genomgång av samtliga författningsbestämmelser om kungörelseannonsering eller också en justering av sådana bestämmelser i samband med de översyner skilda lagkomplex kontinuerligt underkastas. Utredningen förordar det senare alternativet av skäl som anges i 9 kap.

Emellertid föreslår utredningen med en motivering som också redovisas i 9 kap. att föreskrifterna om kungörelseannonsering vad gäller handelsbolag (jämförda enskilda näringsidkare) och ekonomiska föreningar snarast revideras mot bakgrund av utredningens principförslag. För några andra situationer som likaledes är angivna i 9 kap. ger utredningen uppslag till förändringar som ganska omgående bör kunna vidtas.

I 7 kap. görs vissa uppskattningar av vad en utökning enligt principförslaget av den statliga kungörelseannonseringen i ortstidningar — bortsett från förenings- och handelsregister-, plats- och valannonsering — skulle kosta. Dessa uppskattningar vilka endast kan ge en uppfattning om storleksordningen innebär kostnadsökning med ungefär 50 % och kan sammanfattas sålunda:

för *staten* hos länsstyrelser från 200 000 till 300 000 kr.

för *kommuner, bolag och enskilda* hos länsstyrelser (väsentligen enskilda) från 200 000 till 300 000 kr.

hos domstolar från 300 000 till 500 000 kr.
hos centrala förvaltningsmyndigheter från 150 000 till 200 000 kr.

För enskilda personer finns särredovisning endast beträffande länsstyrelsernas annonsering. Kostnaden härför beräknas enligt ovan stiga med nära 100 000 kronor.

För hittills behandlade annonser skulle alltså kostnadsökningen bli cirka (1,3—0,85 mkr) 500 000 kronor.

Annonseringen i ortstidningar av registreringar i handels- och föreningsregistren kostar f.n. cirka 800 000 kronor per år. Utredningen räknar med en kostnadsökning av ungefär 200 % om den föreslagna översynen av lagstiftningen om dessa register skulle ge till resultat att annonseringsfrekvensen blir oförändrad och att utredningens principförslag tillämpas. Detta innebär en ökning av annonskostnaderna i ortspress från 0,8 till 2,4 mkr eller med 1,6 mkr. Dessa kostnader bestrids av sökandena, alltså av bolag och andra näringsidkare.

För platsannonseringen föreslås ingen principiell ändring men förutses ett allmänt behov av både kvantitativ utökning och kvalitativ förbättring. Härför erforderliga penningmedel måste stå till myndigheternas förfogande.

Nämnda kostnadsökningar för annonsering balanseras delvis av vissa kostnadsminskningar. Om enligt utredningens förslag länskungörelserna inte längre kommer att användas för kungörelseannonsering innebär detta sålunda en kostnadsbesparing av ett par hundratusen kronor för staten och inmot 100 000 kronor för kommuner, bolag och enskilda.

Slutligen har utredningen i 8 kap. behandlat frågan om åtgärder i syfte att för kungörelseannonsering öka tidningsannon-

seringens effektivitet och minska dess kostnader. Förslagen som avser annonseringen både i Posttidningen och i ortstidningar berör annonsernas rubriksättning, utformning och placering, sammanförande av annonser i samma ämne m. m. Den slutliga utformningen av dessa förslag bör enligt utredningens uppfattning verkställas av statsdepartementens rättsavdelningar och centrala statsmyndigheter i samverkan med representanter för kungörelseproducenter och annonsteknisk expertis.

Bilaga 1 Frågor i informationsutredningens enkät den 8 maj 1968 om kungörelseannonsering

1. Är de i det föregående angivna målgrupperna fullständigt angivna och rationellt avgränsade från varandra?
2. Vid nekande svar på fråga 1 var vänlig ange förändring i och tillägg till målgrupperingen och skälen härtill.
3. Är de angivna medierna för kungörelseannonsering tillräckliga och lämpliga?
4. Vid nekande svar på fråga 3 var god ange Er uppfattning i mediafrågan och skälen härför.
5. Vilken praxis har Ni under de senaste tre åren haft vid fördelningen av kungörelseannonseringen på skilda lokala dagstidningar (ortstidningar)?
6. Var vänlig ange kostnaden för Er kungörelseannonsering för år 1967, varvid kostnaden bör fördelas dels på Posttidningen, dels på envar namngiven ortstidning i vilken kungörelseannonsering förekommit under året.
7. Anser Ni att kungörelseannonseringen i lokal dagspress (ortspress) bör i princip vara så utlagd på aktuella tidningar att man genom sådan annonsering når en klar majoritet av ortens eller regionens invånare? Om icke, var vänlig ange skälen för Er standpunkt.
8. Var vänlig uppskatta kostnaderna för Er kungörelseannonsering i lokal dagspress (ortspress) under 1967 med tillämpning av de principer Ni angivit under punkt 7.
9. Bör för att nedbringa kostnaderna och/eller för att underlätta för läsaren att hitta och förstå tidningsannons som är av intresse för denne viss systematisering av annonseringen åstadkommas? Exempel härpå är:
 - a) Annonser i samma ämne införs under gemensam rubrik.
 - b) Annonserna avfattas enligt fastställda formulär och uppställningar med hänsyn tagen till utprövad läsbarhet och möjlighet att väcka uppmärksamhet.
 - c) Annonserna i rikstidningen (Posttidningen) bearbetas på sådant sätt att annonser från olika domstolar (myndigheter) med samma innehåll sammanarbetas till en enda gemensam annons.När Ni uttalar Er uppfattning i denna fråga, ange vänligen skälen härför.
10. Bör annonsering i lokal dagspress (ortspress) i vissa fall kompletteras med anslag på kommunens anslagstavla? Hur långt bör man i så fall gå? Ange vänligen skälen till Er uppfattning i dessa båda frågor.
11. Bör kungörelseannonsering i någon form införas i vissa situationer där sådan nu inte är föreskriven, exempelvis vid fastställelse av vissa kommunala taxor?

Vid jakande svar var vänlig ange situationerna, de media för kungörel-

seannonsering som Ni anser böra användas samt skälen till Er uppfattning.

12. Hur ställer Ni Er till den i PM 2¹ väckta frågan att skilda företagsformer (aktiebolag, handelsbolag, ekonomiska föreningar) bör när det gäller kungörelseannonsering behandlas på inbördes samma sätt?

Om Ni biträder denna uppfattning bör då annonseringen ske både i Posttidningen och i lokal dagspress (ortspress)?

13. Har Ni eljest några synpunkter på innehållet i PM 1 och 2¹ eller uttalandena ovan i denna missivskrivelse? Om så är fallet ge vänligen en utförlig motivering för Er uppfattning.
14. Känner Ni till någon situation där kungörelseannonsering är föreskriven men enligt Er uppfattning inte är nödvändig? Vid jakande svar angiv vänligen situationen och skälet till Er uppfattning.

¹ Arbetspapper som upprättats av utredningens sekretariat och bifogats enkäten.

Bilaga 2 Kungörelseannonsering i vissa andra länder

Informationsutredningen har över UD sökt erhålla vissa upplysningar om institutet kungörelseannonsering i ett antal västeuropeiska länder. Då utredningen redan från början förstått att det skulle bli svårt för tillfrågade instanser att lämna differentierad information, begränsade utredningen sin enkät att avse följande två frågor:

1. Huvudsakliga media för kungörelseannonsering i vederbörligt land.
2. Väsentliga kriterier för användning av varje särskilt medium.

Trots den gjorda begränsningen är resultatet av undersökningen magert.

Svar som mer eller mindre fullständigt täcker de gjorda frågorna har kommit från England, Finland, Frankrike, Holland, Norge och Förbundsrepubliken Tyskland. Någon offentlig utredning av institutet syns inte ha förekommit i något av dessa länder. Delvis är svaren knapphändiga och allmänt hållna.

England

Kungörelseformerna syns vara lika många och disparata i engelsk som i svensk rätt.

I vissa fall kan domstolarna välja det sätt för tillkännagivande som kan beräknas få bästa verkan. Denna frihet för domstolarna att själva välja media utnyttjas dock föga progressivt.

Det viktigaste och vanligaste sättet är

annonsering i den officiella tidningen *The London Gazette*. Den innehåller kungörelser inom de flesta rättsområden. Genom annonsering i detta organ anses kungörelseplikten i allmänhet vara fullgjord. På grund av upplagens relativa litenhet är resultatet emellertid fiktivt.

Bland övriga kungörelseformer märks uppläsning eller anslag i kyrka i vissa familjerättsliga ärenden, annonsering i lokala tidningar vid exempelvis expropriation, förfarande med anslag på platsen vid införande av speciella trafikbestämmelser eller — inom näringsrätten — vid tillstånd att exempelvis driva viss verksamhet i den aktuella lokalen eller före rivning av byggnad etc.

Annonsering i speciella publikationer som t.ex. i Sverige beträffande patenträtt tycks inte förekomma. För säkra upplysningar härom skulle emellertid ett flertal ministerier först behöva tillfrågas.

Beträffande fastighetsrätt anses särskild annonsering i de flesta fall inte nödvändig. Vad som införs i fastighetsregistret (*land charges register*) skall redan genom införandet anses vara kungjort.

Finland

De föreskrifter i lagar och förordningar om kungörande som finns i Finland, företer mycket stora likheter med vad som finns i Sverige.

Självfallet skall delgivning av beslut vara personlig så långt detta är möjligt. De media som används antingen som surrogat för personlig delgivning eller för allmängörande är »allmänna tidningarna», även benämnd officiella tidningen, ortstidningar, kommuns och domstols anslagstavla, kungörande i kyrka samt specialpublikationer.

Allmänna tidningarna utnyttjas för kungörelseannonsering ungefär på samma sätt som i Sverige. En tendens är dock att man i finsk lagstiftning föreskriver upprepade införanden i större utsträckning än i svensk. Så till exempel skall kungörelse om omtydligförklaring, skeppsfynd (sjöfynd), rättslig åtgärd för att hindra fordringspreskription samt vissa åtgärder vid konkurs samtliga införas tre gånger i allmänna tidningarna. I ett register till allmänna tidningarna införas i januari varje år samtliga under föregående år i publikationen intagna uppgifter om äktenskapsförord.

Kungörelsernas införande i ortstidning sker i ungefär samma utsträckning i Finland som i Sverige. Exempel på när så sker i Finland men ej i Sverige är när nytt släktnamn beviljats. Exempel på det motsatta är förfarandet vid vilandeförklarad lagfart. I stort sett synes dock detta medium tillämpas på ett mycket likartat sätt i Finland jämfört med i Sverige.

Anslagstavlor, såväl domstols som kommuns används, såsom det framgår av tillgängligt material, i likartad utsträckning i de bägge länderna.

Ett exempel på kungörande i kyrka är kungörande av försäljning av utmätt lös egendom, vilket sker i försäljningsortens kyrka.

Någon motsvarighet till införande av kungörelser i länskungörelser synes ej tillämpas i Finland.

Vad beträffar specialpublikationer är enligt uppgift kungörelsestadgandena i den nya svenska patentlagen identiska med dem i den finska motsvarigheten.

Frankrike

Centralt finns en statlig tidning, le Journal Officiel de la République Française. I dess huvudedition införs lagar och förordningar, statschefens och premiärministerns beslut samt betydelsefulla cirkulär, beslut och meddelanden från ministerierna. Tidningens ledning utger dessutom ett stort antal publikationer i skilda ämnen av allmänt intresse.

Föreskrifter som meddelas av prefekter och märor bekantgörs i officiella eller administrativa tidskrifter eller återges vid behov i ortspress eller tillkännages individuellt. I varje kommun bestämmer mären de platser där lagar och andra offentliga handlingar skall anslås.

De allmänna domstolarnas beslut tillkännages i allmänhet genom delgivning med berörda parter. Högsta domstolens och statsrådets domar publiceras dock systematiskt i särskilda tidskrifter eller samlingar. Övriga domar offentliggörs endast genom eventuell publicering i dagspressen eller i juridiska specialtidskrifter. I vissa fall sker särskilt bekantgörande, nämligen när domstols beslut kan angå tredje man. Följande exempel härpå må anföras. Domar som innebär rättslig reglering för en gäldenär antecknas i Registre du Commerce och kungörs dels i Bulletin Officiel des Annonces Commerciales (varom mera nedan) och i den ortstidning där legala annonser införs. Domstolsavgöranden om rätt till fast egendom kungörs obligatoriskt av Bureau des Hypothèques. Beslut om skilsmässa anslås på domstolens anslagstavla och införes i en av ortens tidningar.

Vad gäller industriell äganderätt är publicering av patent, varumärken, mönster och modeller föreskriven i lag. Den verkställs genom kungörande i Bulletin Officiel de la Propriété Industrielle, vilken utges av l'Institut National de la Propriété Industrielle.

Meddelanden från le Registre du Commerce om vissa försäljningar, insatser och bemyndiganden, om konkurser etc. införes i den tidigare nämnda Bulletin Officiel des Annonces Commerciales som är en bilaga

till Journal Officiel. En annan bilaga är Bulletin des Annonces Légales Obligatoires vari publiceras upplysningar om tillkomst av och förändringar beträffande bolag på handelns område.

Holland

Regeringsbeslut som inte har författningskaraktär men ändå anses vara av intresse för allmänheten, exempelvis om kommunal expropriation och om stiftelseurkund för aktiebolag, publiceras i en central officiell tidning, *Nederlandse Staatscourant*.

Regionala föreskrifter vilka innehåller regler som berör allmänheten publiceras i ortspress som godkänts för sådan publicering. Kommunal föreskrifter som medför straff om de överträds, t.ex. parkeringsföreskrifter, finns tillgängliga i tre månader i stadshuset (kommunalkontoret). Samtidigt bekantgörs dessa genom annons.

Domstolsbeslut som anses vara av intresse för tredje part publiceras i *Nederlandse Staatscourant* eller i lokalpress eller på bådadera sätten. Besluten avser förmynderskap, konkurser, äktenskapskillnad etc.

Det finns också ett stort antal register på starkt varierande områden, vilka hålls tillgängliga för allmänheten.

Exempel härpå är fastighetsregister, i vilket överlåtelse av äganderätt och upplåtelse av andra rättigheter till fast egendom antecknas, äktenskapsregister, företagsregister och fartygsregister.

Norge

I redovisningen för förhållandena i Norge är det mycket svårt att urskilja de åtgärder som närmast motsvarar det svenska institutet kungörelseannonsering. Följande kan dock nämnas.

Centralt utges en statlig kungörelsetidning, *Norsk Lysningsblad*. I denna kan alla slag av kungörelser från offentlig myndighet införas. Enligt vissa författningar är införande av kungörelser i tidningen

obligatoriskt. Utannonseringen av lediga statstjänster skall normalt ske i tidningen.

Media för regionalt och lokalt kungörande är beslutets tillhandahållande eller dess anslående hos myndigheten (domstolen) och/eller annonsering i en eller flera tidningar »som er allminnelig lest i distriktet».

Patent- och varumärkesansökningar utläggs till allmän granskning. Kungörelse härom och om patentmyndighetens beslut i dessa ärenden kungörs i *Norsk Tidend for Det Industrielle Rettsvern*.

Ett stort antal register i skilda ämnen finns givetvis och är helt eller delvis tillgängliga för allmänheten. Exempel härpå är fastighets-, fartygs-, äktenskaps-, firma- och föreningsregistren. Rapporter om anmälningar till vissa av dessa register utges med olika tidsintervaller.

Den norska Radio-TV skall enligt sina grundläggande bestämmelser stå till »disposisjon for statsmyndighetene til sending av meddelelser av interesse for staten». Detta avser också vissa slag av kungörelseannonsering och — enligt den norska radiochefens mening — i en omfattning som knappast har motsvarighet på något annat håll. Större utrymme för »meldingtjenste» finns uppenbarligen i lokalradion än i riksradien.

Den norska förvaltningskommittén uttalar i sitt betänkande den 13 mars 1958 (s. 234) att bestämmelserna om underrättelse till parter och intressenter är mycket bristfälliga i norsk förvaltningsrätt. Enligt kommitténs uppfattning hänger detta delvis ihop med att den norska förvaltningen är ganska formfri. Bristen på positiva bestämmelser syns heller inte ha vållat någon särskild olägenhet. Främsta förklaringen härtill är enligt kommittén att myndigheterna i praxis har rätt att själva bestämma bästa sättet för bekantgörande. För förvaltningsområdet finner dock kommittén viktigt ur rättssäkerhetens synpunkt att enskilda rättssubjekt nöjaktigt känner till sin situation när det gäller beslut som grundar rättigheter och förpliktelser för vederbörande.

Förbundsrepubliken Tyskland

Uppgifter har endast kunnat erhållas om kungörelseannonsering på federal nivå. Enligt lagen den 17 maj 1950 om »Bekanntmachungen» skall för förbundsrepubliken finnas en enda tidning för officiella meddelanden, benämnd Bundesanzeiger. I denna införs förvaltningsbeslut i allmänhet, meddelanden om förkomna värdepapper och vissa upplysningar om aktiebolags verksamhet.

Inom civilprocessen sker den offentliga delgivningen genom anslag på rättens tavla. Innehåller dokumentet en kallelse skall dessutom utdrag därav införas i Bundesanzeiger. Rätten kan bestämma att utdraget skall införas även i andra tidningar och flera gånger.

Bilaga 3 Stickprovsundersökning i fråga om kungörelse- annonsering

För att få en uppfattning om hur kungörelseannonseringen kan fördela sig på skilda rättsområden och vilken frekvens annonseringen kan ha inom dessa områden har en begränsad genomgång skett av det officiella annonsorganet — Post- och Inrikes Tidningar, i lagtext benämnt allmänna tidningarna — och landets största annonsorgan, Dagens Nyheter (DN) samt sju ortstidningar, nämligen Arbetet, Barometern, Göteborgs-Posten (GP), Norrländska Socialdemokraten (NSD), Sundsvalls Tidning (ST), Östersunds-Posten (ÖP) och Östgöta Correspondenten (ÖC). Genomgången har endast avsett veckan 19—25 november 1967, d.v.s. en högst ordinär arbetsvecka. — I syfte att pröva om annonseringen i Posttidningen för nämnda vecka var till innehåll och frekvens normerande för sådan annonsering i allmänhet har motsvarande genomgång skett av Posttidningen för en vanlig arbetsvecka på våren. Därvid har valts veckan 13—18 maj 1968.

De författningsbestämmelser på grund av vilka införande skett av kungörelseannonser i nämnda tidningar under angivna tider har granskats. I samband härmed har summarisk genomgång av berörda författningar skett för att utröna om dessa även kan innehålla andra bestämmelser om kungörelseannonsering.

Resultaten av undersökningen redovisas i *Underbilaga 3:1*. Där anges sålunda innehållet i bestämmelserna angående när och

hur annonsering skall ske och — i vissa fall — rättsverkningarna av sådan annonsering. Vidare anges andra föreskrivna former för bekantgörande som emellanåt skall användas jämte annonsering. Om annonsering skett ifrågavarande vecka (veckor) i Posttidningen och/eller annan undersökt tidning har detta noterats efter den refererade författningsbestämmelsen, för Posttidningen två tal med plustecken emellan. Trots att någon annonsering av allmänna val inte skett under ifrågavarande perioder har bestämmelserna härom refererats.

Det framgår av Underbilaga 3:1 att redan i det begränsade material som framkommit vid genomgången spridningen av kungörelseannonseringen på skilda rättsområden är betydande.

Det har därför befunnits ändamålsenligt att fördela materialet på följande 12 rättsområden:

1. Allmän ordning
2. Familjerätt
3. Fastighetsrätt
4. Immaterialrätt
5. Näringsrätt
6. Obligationsrätt
7. Processrätt
8. Stats- och kommunalrätt
9. Socialrätt
10. Tjänstemannarätt
11. Utsöknings- och konkursrätt
12. Vatten- och vägrätt

Under dessa veckor har kungörelseannonsering skett enligt vissa författningsbestämmelser ingen eller någon enstaka gång, enligt andra bestämmelser ett antal gånger och enligt åter andra bestämmelser ett stort antal gånger.

En granskning av innehållet i Underbilaga 3:1 visar också att ett flertal kombinationer av media för bekantgörande — annonsering, särskilda publikationer, anslag, uppläsning i kyrkan — finns föreskrivna i de olika sammanhangen. Dessa skilda kombinationer har sammanfattats i *Underbilaga 3:2*.

Underbilaga 3: 1

1 Allmän ordning

Enligt lagen 9/6 1967 (nr 420) om *flyttning av fordon* i vissa fall får fordon flyttas om det är uppställt så att fara för trafikolycka föreligger och under vissa andra förutsättningar. Ägaren skall underrättas snarast möjligt. Om fordonet förts till särskild uppställningsplats och ägaren inte kunnat anträffas, skall polismyndigheten utan dröjsmål kungöra flyttningen i tidning inom orten eller på annat lämpligt sätt (6 §). Polismyndigheten skall också vidta de fortsatta undersökningar och åtgärder som kan anses påkallade för att göra under rättelse möjlig. — Enligt 2 § SFS 421/67 skall, om inte omedelbar flyttning måste ske, skriftligt meddelande fästas på fordonet med anmaning till ägaren att senast viss dag flytta det. Är ägaren känd skall avskrift av meddelandet snarast tillställas honom. I 10 § stadgas vidare, att kungörelse får ske genom att samtliga flyttningar under en kalendervecka tillkännages gemensamt i tidning inom orten snarast möjligt under nästa vecka. Kungörelse som införs i tidning skall samtidigt anslås hos polismyndigheten.

DN 1 kung., som avsåg veckan 12—18 nov. 67.

Enligt lagen 22/4 1938 om *hittegods* och tillämpningskung. 2/12 1938 skall 1) fyndet kungöras på lämpligt sätt (1 § andra

st. lagen), vilket innebär anslag på lämpliga platser, annonsering i en eller flera ortstidningar eller på annat ändamålsenligt sätt (6 § första stycket tillämpningskung.) 2) försäljning ske på offentlig auktion (2 § andra st. lagen, 8 § tillämpningskung.)

Ingen kung. enligt 1), NSD 1 kung. enligt 2).

2 Familjerätt

Enligt 8 kap. 11 § giftermålsbalken skall rätten skicka avskrift av ingivet *äktenskapsförord* till statistiska centralbyrån för införande i äktenskapsregistret. Om äktenskapsförordet gäller gåva mellan trolovade eller mellan makar skall kungörelse också införas i allmänna tidningarna och tidning inom orten.

Allm. tidn. 20 + 5 kung., DN 2 kung., Barometern 1 kung., ST 1 kung.

Enligt 15 kap. 21 § giftermålsbalken skall när ansökan om *boskillnad* inkommit och när boskillnad beviljats kungörelse genom rättens eller domarens försorg införas i allmänna tidningarna och tidning inom orten. Underrättelse skall också insändas till äktenskapsregistret.

Allm. tidn. 19 + 17 kung., DN 1 kung., NSD 2 kung.

Enligt 13 kap. 15 § giftermålsbalken skall anmälan om att *bodelningshandling ingivits till rätten* ofördröjligen göras till äktenskapsregistret samt kungörelse införas i

allmänna tidningarna och tidning inom orten.

Allm. tidn. 0 + 3 kung.

Enligt 20 kap. 23 § föräldrabalken skall *omyndigförklaring* och hävande av sådan förklaring ofördröjligen genom rättens försorg kungöras i allmänna tidningarna.

Allm. tidn. 30 + 22 kung.

I 16 kap. 1—3 §§ *ärvdabalken* föreskrives, att i följande situationer arvfall (testamentsförordnande) ofördröjligen skall kungöras i allmänna tidningarna med anmaning att göra rätten till arv (testamente) gällande inom fem år från dag då kungörelsen var införd, nämligen

1. då känd arvtagare är på okänd ort,
2. då det inte kan utrönas om arvinge finns,
3. då testamentstagare är okänd eller vistas på okänd ort.

Allm. tidn. 5 + 14 kung.

3. Fastighetsrätt

Kungörelse om *vilandeförklarad lagfart* införes enligt 10 § andra stycket 1875 års lagfartsförordning en gång i allmänna tidningarna och i tidning inom orten som bestämts av inskrivningsdomaren. När det gäller egendom på landet skall kungörelsen också uppläsas tre gånger i kyrkan för den församling där egendomen är belägen. Om inte klander å fånget instämts inom tre år efter sista kungörandet kan under vissa ytterligare villkor lagfart beviljas. Kungörelsen utfärdas av inskrivningsdomaren men annonseringen och uppläsningen i kyrkan sker genom lagfartsökandens försorg.

Allm. tidn. 3 + 2 kung.

Underrättelse till möjligen befintliga okända sakägare sker enligt 23 § lagen 12/5 1917 om *expropriation* genom att kungörelse om målet snarast möjligt uppläses i kyrkan för den församling där fastigheten är belägen och införes i allmänna tidningarna och tidning inom orten. Anteckning sker också i fastighets- eller inteckningsboken.

Allm. tidn. 1 + 5 kung.

Om vid fördelning av expropriationsersättning innehavare av fordran som skall utgå ur ersättningen är okänd, skall enligt 57 § tredje stycket länsstyrelsen kungöra dagen för fördelningssammanträdet på sätt i 23 § sägs.

Ingen aktuell kung.

Kungörelse på samma sätt föreskrivs också i 57 § fjärde stycket och 59 § andra stycket.

Ingen aktuell kung.

Enligt 3 kap. 1 § 1926 års jorddelningslag skall kungörelse om första sammanträde för *laga skifte* minst 14 dagar i förväg uppläsas i kyrkan och »där särskilda förhållanden därtill föranleda» införas i en eller flera av ortens tidningar. Dessutom skall kända sakägare få särskild kallelse med posten.

Ingen aktuell kung.

Vad nyss sagts betr. laga skifte gäller vid förrättning enligt *ensittarlagen* 18/6 1925 med tillägg att kungörelsen i sådant fall alltid skall införas i ortstidning (6 § andra stycket).

Ingen aktuell kung.

I 6 § tredje stycket *ensittarlagen* stadgas att om marken är samfälld för flera än 10 fastigheter kan i visst fall personlig underrättelse ersättas med kungörelse som införs »förutom i tidning inom orten jämväl i allmänna tidningarna».

Allm. tidn. 1 + 1 kung.

Vid fördelning av löseskilling enligt *ensittarlagen* skall, om fordringshavare är okänd, kallelse införas i allmänna tidningarna och tidning inom orten (14 § andra stycket).

Ingen aktuell kung.

I lagen 29/5 1931 om avstyckat eller avsöndrat områdes *befriande från ansvar för inteckning* i stamfastighet stadgas:

att kallelse för fördelning av nedsatt belopp skall, där fordringshavare är okänd, införas i allmänna tidningarna och tidning inom orten (9 §) — Allm. tidn. 1 + 0 kung.

och att — där område avstyckas från mark som är samfällad för flera än 10 fastigheter och där detta område besväras av inteckning i stamfastigheten — inteckningsansvaret kan upphöra efter kungörelse; sådan kungörelse skall införas i allmänna tidningarna och tidning inom orten och uppläsas i kyrkan och anslås i socken- eller rådstuga eller på annan lämplig plats inom kommunen (17 §). — Allm. tidn. 0 + 2 kung.

Förslag till planer enligt *byggnadslagsstiftningen*, exempelvis stadsplan, skall enligt 17 § byggnadsstadgan 30/12 1959 utställas till granskning och kungörelse här om skall ske i den eller de tidningar i vilka kommunala meddelanden för orten införs. Vissa individuella underrättelser är också föreskrivna. Se även 23, 25, 30 och 34 §§.

DN 2 kung.

Förbud mot nybyggnad utan särskilt tillstånd skall enligt 24 § delges genom kungörelse i den eller de tidningar i vilka kommunala meddelanden för orten intas eller på annat lämpligt sätt (personlig underrättelse om markägarnas antal är begränsat). Se även 54 och 83 §§.

DN 1 kung., Arbetet 3 kung., Barometern 1 kung., GP 4 kung., NSD 2 kung., ÖP 2 kung. ÖC 1 kung.

Enligt 3 § tredje st. lagen 13/6 1921 om *förvaltning av bysamfälligheter* m.m. skall i vissa fall kallelse till sammanträde dels uppläsas i kyrkan, dels införas i en eller flera tidningar i orten.

NSD 1 kung., ST 1 kung.

4. Immaterialrätt

Enligt 1884 års *patentförordning*, som den 1 januari 1968 ersatts av patentlagen 1/12 1967 (nr 837) — de äldre bestämmelserna om kungörande tillämpas dock övergångsvis beträffande ansökningar som gjorts före den 1/1 1968 — skulle kungörelse införas i allmänna tidningarna

dels vid ansökning om patent (7 § första stycket) — allm. tidn. 1 + 1 kung. som avsåg ca 200 resp. 15 ansökningar,

dels vid beslut varigenom patent meddelats (7 § sjätte stycket) — allm. tidn. 1 + 1 kung. som avsåg ca 170 resp. 200 beslut,

dels ock vid slutbehandling av tidigare kungjorda ansökningar utan att patent meddelats (7 § sjunde stycket) — allm. tidn. 1 + 0 kung. vilken förstnämnda avsåg ca 75 ansökningar.

Av större intresse i detta sammanhang är givetvis den nya patentlagstiftningen, vilken som sagt gäller från den 1/1 1968.

Enligt 21 § patentlagen (SFS 837/1967) skall patent- och registreringsverket »utlägga» patentansökningen för att bereda allmänheten tillfälle att inkomma med invändning mot ansökningen. Utläggningen skall kungöras. Invändning skall göras inom tre månader från kungörelsedagen. Se även 33 och 35 §§. Kungörelse om att handlingarna i patentärenden även i andra sammanhang är tillgängliga för allmänheten skall också utfärdas (22 § fjärde stycket). Se även 35, 36 och 60 §§.

När patentansökning bifallits och beslutet vunnit laga kraft, skall detta kungöras. Även lagakraftvunnet beslut om avskrivning av eller avslag på patentansökan skall kungöras (26 §).

Meddelat patent antecknas i patentregistret som förs av patentverket (27 §).

Ansökan om s.k. återupprättande av patent och lagakraftvunnet beslut i anledning av sådan ansökan skall kungöras (51 och 55 §§).

Patents upphörande skall kungöras (55 §).

Patenthavare som inte har hemvist här i riket skall enligt 71 § ha ett här bosatt ombud. Om han inte har sådant ombud och hans fullständiga adress inte är antecknad i patentregistret, må handling delgivas honom genom anslag i patentverkets lokal och kungörelse i allmänna tidningarna.

I tillämpningskungörelsen (SFS 838/1967) till patentlagen stadgas i 7 § att envar kan mot föreskriven avgift erhålla tryckt exemplar av förteckning över inkomna patentansökningar som upprättas veckovis och i 53 § att kungörelser i patentärenden införs i en av patentverket utgiven publikation.

Enligt lagen 18/10 1963 om *gravrätt* m.m. skall vid vanvård där gravrättsinnehavare ej är känd eller vistas på okänd ort föreläggande att sätta gravplatsen i stånd kungöras en gång i allmänna tidningarna och tidning inom orten (10 §).

Gravrätten kan förverkas ett år efter kungörandet.

Allm. tidn. 0 + 1 kung.

Vidare har 6 + 1 kungörelser om att gravbrev förkommit varit införda i allmänna tidningarna och 2 kungörelser i DN. Ovisst är på grund av vilket författningsrum kungörandet skett.

I varje fall inte jämlikt lagen 8/4 1927 om *dödande av förkommen handling* som i 6 § innehåller bestämmelse om offentlig stämning som anslås i rättens kansli och införs i allmänna tidningarna och »där rätten prövar lämpligt» i tidning inom orten. Införandet i allmänna tidningarna sker i första numret varje kvartal.

Allm. tidn. 450 kung. 1/7 68 och 540 kung. 1/10 68 (några av dessa — från de största domstolarna — avsåg ett antal särskilda ärenden). — ST 1 kung., ÖP 1 kung.

Enligt 32 § *namnlagen* 11/10 1963 och i § *namnkungörelsen* samma dag skall ansökning om nytt släktnamn kungöras dels i allmänna tidningarna, dels i en av patentverket utgiven tidning för kungörelser om släktnamn; invändning inom en månad efter kungörandet.

Allm. tidn. 1 + 0 kung., vilken förstnämnda avsåg ca 60 ansökningar.

Enligt 15 och 19 §§ *naturvårdslagen* 11/12 1964 och 10 § *naturvårdskung.* samma dag skall innan visst förordnande meddelas kungörelse i ämnet införas i tidning med spridning inom orten eller tillkännages på annat lämpligt sätt.

GP 1 kung.

5. Näringsrätt

Aktiebolagslagen innehåller ett stort antal föreskrifter om kungörande genom annon-

sering eller på annat sätt. Nedan anges de viktigaste föreskrifterna.

Vid *bolags bildande* skall stiftarna låta införa stiftelsekungörelsen i allmänna tidningarna och tidning inom den ort där bolagets styrelse skall ha sitt säte (15 §). — Allm. tidn. 35 + 27 kung., ÖC 1 kung.

Kallelse till konstituerande stämma skall av stiftarna dels två veckor före stämman kungöras på sätt i 15 § sägs, dels skriftligen tillställas varje aktieägare som i teckningslistan angivit postadress (21 §). — Ingen aktuell kung.

Vid beslut om *aktiekapitalets ökning* skall styrelsen och verkställande direktören dels låta införa kungörelse om ökningsbeslutet på sätt i 15 § sägs, dels ofördröjligen i rekommenderat brev underrätta varje aktieägare om vars postadress upplysning utan väsentlig omgång eller tidsutdräkt kan inhämtas (54 §). — Allm. tidn. 28 + 40 kung., DN 4 kung., NSD 1 kung.

Vissa beslut om *nedsättning av aktiekapitalet* förutsätter rättens tillstånd. Härvid skall kallelse av okända borgenärer ske. Kallelsen skall kungöras i enlighet med bestämmelserna i 1862 års förordning om tioårig preskription och om kallelse å okända borgenärer (67 §; betr. förordningen se nedan). — Allm. tidn. 1 + 0 kung.

Vid ansökan om rättens *tillstånd till vinstutdelning* i vissa fall och vid kallelse i samband härmed av borgenärer, såväl kända som okända, skall kallelsen anslås i rättens kansli tre månader före inställedagen och kungöras i allmänna tidningarna tre gånger (68 §). — Ingen aktuell kung.

Kallelse till *bolagsstämma på annan tid* än som bestämts i bolagsordningen skall senast två veckor före stämman dels kungöras på sätt i 15 § sägs, dels med posten tillställas varje i aktieboken införd aktieägare, om vars postadress uppgift kan utan väsentlig omgång eller tidsutdräkt inhämtas (123 §). — Allm. tidn. 1 + 11 kung.

Vederbörlig domstol skall pröva ansökan av styrelseledamot m.fl. eller anmälan av patentverket (bristande balansräkning)

om aktiebolag skall *träda i likvidation*. Kallelse till domstolsförhandling skall genom rättens försorg kungöras i allmänna tidningarna och tidning inom den ort där bolagets styrelse skall ha sitt säte minst två och högst fyra månader före inställelsedagen (143 och 144 §§). — Allm. tidn. 5 + 0 kung., DN 1 kung., Barometern 1 kung., ÖC 1 kung.

Vid *fusion* och vid kallelse i samband härmed av borgenärer, både kända och okända, skall kallelsen anslås i rättens kansli sex månader före inställelsedagen och kungöras i allmänna tidningarna tre gånger (174 §). — Allm. tidn. 3 + 3 kung.

Slutligen föreskrives (202 §), att anteckning som införes i eller avföres ur aktiebolagsregistret skall genom registreringsmyndighetens (patentverkets) försorg ofördröjligen kungöras i allmänna tidningarna. I anslutning härtill stadgas, att en samling för hela riket av vad sålunda kungjorts skall genom det allmännas försorg befordras till trycket och översändas till varje domstol, länsstyrelse och överexekutor.

Enligt KK 21/11 1924 (nr 504, ändr. 574/1955) skall registreringsmyndigheten (patentverket) snarast före utgången av veckan näst efter anteckning i aktiebolagsregistret insända kungörelse härom till allmänna tidningarna. — Ett mycket stort antal kungörelser (67 + 50 sidor) i veckobilagan till Posttidningen de undersökta veckorna. — Vidare skall patentverket utge samlingarna av vad sålunda kungjorts i ett sammanhang och detta skall ske häftesvis en gång i månaden. Varje häfte förses med alfabetiskt register.

Kostnaderna för bl.a. kungörandet av registreringarna och utgivningen av samlingarna bestrids genom avgifter från sökandebolagen (KK 19/12 1947 om aktiebolagsregistrets förändring m.m.).

I 204 § aktiebolagslagen anges ändamålet med registrering och kungörande. Där sägs *å ena sidan* att vad som införts i aktiebolagsregistret och kungjorts i allmänna tidningarna skall anses ha kommit till tredje mans kännedom där ej av omständigheterna framgår att han varken ägde eller bort

äga vetenskap därom,

och å andra sidan att före kungörandet förhållande som blivit eller bort bli infört i registret inte kan med laga verkan åberopas mot annan än den som visas ha ägt vetenskap därom.

Enligt 225 § aktiebolagslagen bör, där kungörelse skall ske i tidning inom viss ort sådan tidning väljas som genom sin spridning är ägnad att bringa kungörelsen till allmän kännedom.

Anmaning att *utbyta aktier vid äventyr av de nya aktiernas försäljning* på offentlig auktion enligt förordn. 23/10 1914 om vad vid försäljning av värdepapper i vissa fall skall iakttagas grundar sig antagligen på någon best. i aktiebolagslagen. — Allm. tidn. 0 + 1 kung.

Bestämmelser om kungörelseannonsering som är likartade med men enklare än dem i aktiebolagslagen finns i lagen 1/6 1951 om *ekonomiska föreningar*. Där stadgas,

dels i 72 § tredje stycket och 74 § första stycket att när fråga uppkommit att förening skall *träda i likvidation* rätten resp. länsstyrelsen skall införa vissa kungörelser i allmänna tidningarna och tidning inom den ort där föreningens styrelse skall ha sitt säte,

dels i 97 § att vid *fusion* rätten skall kalla både kända och okända borgenärer genom att anslå kallelsen i rättens kansli sex månader före inställelsedagen samt genom att kungöra kallelsen tre gånger i allmänna tidningarna och tidning inom orten,

dels ock i 104 § att *införing i föreningsregistret* skall genom länsstyrelsens försorg kungöras i allmänna tidningarna och i tidning i residensstaden eller om flera tidningar där utges i den av dessa där allmänna påbud för staden vanligen meddelas. I allm. tidn. var införda 3 + 8 separata kung. och ett stort antal (8 + 10 sidor) i veckobilagan. DN 5 kung., vilka avsåg ett mycket stort antal noteringar i föreningsregistret. Arbetet 1 kung., ÖC 1 kung.

Den i redogörelsen för bestämmelserna i aktiebolagslagen angivna KK 504/1924 avser i tillämpliga delar också ekonomiska

föreningar. Sökanden har att erlægga avgift för registrering och dess kungörande enligt KK 30/6 1952 om förande av register för ekonomiska föreningar m.m. Senaste avgiftshöjning år 1967.

Ändamålet med kungörelseannonseringen anges i 105 § på likartat sätt som i 204 § aktiebolagslagen. Bestämmande är dock här kungörande i ortstidning, enligt aktiebolagslagen kungörande i allmänna tidningarna.

I lagen 13/7 1887 angående *handelsregister* m.m. stadgas att länsstyrelsen skall i egenskap av registreringsmyndighet ofördröjligen låta kungöra innehållet i anmälan som intas i registret i allmänna tidningarna samt — om anmälan avser rörelse i stad — i tidning som utges i den staden eller om flera tidningar där utges i den av dessa där allmänna påbud för staden vanligen meddelas. Utges inte tidning i staden eller avser anmälan rörelse på landet skall kungörelsen införas i den tidning i länets residensstad där allmänna påbud för denna stad vanligen meddelas (4 §).

Allm. tidn. 21 +12 sidor i veckobilagan, DN 3 kung., som avsåg ett mycket stort antal anmälningar. 1 kung. i envar av Arbetet, Barometern, ST, ÖP och ÖC.

Den i redogörelsen för bestämmelserna i aktiebolagslagen angivna KK 504/1924 avser i tillämpliga delar också handelsregister. Sökanden har att erlægga avgift för registrering och dess kungörande enligt KK 4/11 1887 om handelsregistrens förande m.m. Senaste avgiftshöjning år 1967.

Ändamålet med kungörelseannonseringen anges i 7 § på samma sätt som i 105 § lagen om ekonomiska föreningar.

Enligt 8 och 11 §§ lagen 30/9 1904 om *samäganderätt* skall av rätten förordnad god man på lämpligt sätt kungöra försäljning av samfällt gods på offentlig auktion.

NSD 1 kung.

Enligt 62 § rusdrycksförsäljningsförordningen 26/5 1954 skall beslut om *årsutskänkning* kungöras i den eller de tid-

ningar inom orten där allmänna påbud för kommunen vanligen meddelas.

GP 2 kung.

Enligt bestämmelser i 1891 års *sjölag* har kungörelseannonser av två olika slag varit införda i allmänna tidningarna (den mycket omfattande sjölagen ej genomgången i övrigt), nämligen

1. Enligt 21 §: Vid överlåtelse av lott i fartyg som är infört i fartygsregistret skall sjöfartsstyrelsen ofördröjligen låta i allmänna tidningarna kungöra överlåtelsen. Sedan sådant kungörande skett skall överlåtelsen anses ha kommit till tredje mans kännedom, där ej av omständigheterna framgår att han varken haft eller bort ha kunskap därom. — Allm. tidn. 1 + 0 kung.
2. Enligt 217 § (ny lydelse SFS 48/1967): När dispasch begäres skall dispaschören snarast möjligt på ändamålsenligt sätt och i den omfattning han anser behövligen anmana dem som har del i haveriet att framställa sina yrkanden m.m. Kungörelse om anmaningen skall införas i allmänna tidningarna, om det ej är uppenbart att okänd haverideläggare inte finns. — Allm. tidn. 1 + 1 kung.

Hamntaxa skall enligt 1 § KK 21/4 1950 (nr 152) fastställas av sjöfartsstyrelsen. Enligt 21 § skall ansökan härom inges till länsstyrelsen. Genom länsstyrelsens försorg skall på sökandens bekostnad tillkännagivande om framställningen införas i allmänna tidningarna och tidning i orten. Härvid skall utsättas viss tid inom vilken erinringar mot framställningen må göras.

Allm. tidn. 1 + 1 kung.

Enligt 3 § lagen 2/4 1918 med vissa bestämmelser om *sjöfynd* skall tullförvaltningen låta införa kungörelse om bärgning i allmänna tidningarna, i de av sjöfartsstyrelsen utgivna »Underrättelser för sjöfarande» och i tidning inom orten. Ägaren till det bärgade godset skall inom viss tid från kungörandet i allmänna tidning-

arna anmäla sig hos tullförvaltningen. Se även 5 §.

Allm. tidn. 1 + 0 kung.

10 § andra stycket *gruvlagen* 3/6 1938 ålägger bergmästaren att inom viss tid sända meddelande om mutsedel och dess innehåll till allmänna tidningarna och tidning i orten för meddelandets införande däri.

Allm. tidn. 3 + 0 kung.

Enligt 61 § skall kallelse till gruvstämma införas i allmänna tidningarna och tidning i orten, därest namn och adress på någon av delägarna saknas.

Allm. tidn. 1 + 0 kung.

Gruvlagen i övrigt är inte genomgången.

I 31 § lagen 5/5 1960 om *fiskevårdsområden* stadgas: Om beslut som länsstyrelse meddelar angår så många att personlig delgivning ej lämpligen kan ske, skall meddelande om beslutet på statsverkets bekostnad införas i en eller flera tidningar inom orten. Se även 18 § andra stycket.

DN 1 kung., NSD 1 kung.

Enligt 9 § 1940 års *yrkestrafikförordning* skall vid ansökan om tillstånd till beställningstrafik länsstyrelsen genom tillkännagivande i på förhand bestämd tidning bereda trafikföretag och andra tillfälle att yttra sig.

DN 2 kung., varav den ena avsåg ett flertal ansökningar, ST 1 kung., ÖP 2 kung., ÖC 1 kung.

Enligt 4 § tredje st. K. M:ts stadga 20/11 1964 om *notarius publicus* skall under rättelse om förordnande införas i allmänna tidningarna, länskungörelserna och tidning i orten.

Allm. tidn. 0 + 1 kung.

6. Obligationsrätt

KF 4/3 1862 om tioårig preskription och om kallelse å okända borgenärer innehåller bestämmelser om kungörelseannonsering i två avseenden.

I 1 § andra och tredje styckena stadgas

sålunda: Om risk för *preskription* föreligger därför att galdenären inte kunnat anträffas, skall borgenären ange fordringen hos domstol eller överexekutor och låta bevis införas i allmänna tidningarna; försummelse att bevaka fordran innebär ju förlust av talan (preskription).

Allm. tidn. 1 + 0 kung.

Vid *kallelse av okända borgenärer* skall enligt 11 § rätten utfärda »offentlig stämning å dessa att sist å viss dag, sedan sex månader förflutit, giva sina fordringar skriftligen eller muntligen an». Stämningen anslås i rättens kansli och kungöres tre gånger i allmänna tidningarna. Utmätningssmannen i orten och alla inländska borgenärer underrättas om stämningen.

Uraktlåter okänd borgenär att ange sin fordran, »have sin talan förlorat mot galdenär som ej visas ha före inställeledagen erhållit vetskap om fordringens tillvaro» (12 §).

Allm. tidn. 26 + 42 kung., av vilka några avser två eller flera kallelser.

Länsstyrelsens förordnande av *särskild förordningsman för protester* enligt växel- och checklagarna skall kungöras i allmänna tidningarna, länskungörelserna och tidning i orten (SFS 680/1964).

Allm. tidn. 1 + 1 kung.

7. Processrätt

33 kap. *rättegångsbalken* har rubriken »Om inlaga i rättegång och om *delgivning*». I 12 § nämnda kap. stadgas: Har den som sökes för delgivning varken inom eller utom riket känt hemvist och kan ej heller upplysning vinnas, var han uppehåller sig, förordne rätten, att handlingen skall anslås å en för allmänheten tillgänglig plats i dess kansli samt meddelande därom införas i allmänna tidningarna och, om det kan antagas därigenom komma till den söktes kännedom, även i annan tidning.

Allm. tidn. 0 + 12 kung.

Samma gäller om den sökta har känt hemvist inom riket och han ej träffas samt upplysning ej heller kan vinnas var han

uppehåller sig. Finner rätten skäl därtill må den i stället förordna, att handlingen i slutet kuvert skall avlämnas i den söktes hemvist eller, om så ej kan ske, fästas å hans husdörr.

Allm. tidn. 1 + 0 kung.

I 16 § första stycket stadgas vidare: Äro delägarna i byalag flera än tio, må delgivning med byalaget ske genom att styrkt avskrift av handlingen överlämnas till en av delägarna att vara tillgänglig för dem alla samt handlingen därefter, med under rättelse vilken av delägarna bekommit avskriften, uppläses i församlingens kyrka och anslås å en för allmänheten tillgänglig plats i rättens kansli.

8. Stats- och kommunalrätt

I lagen 26/11 1920 om val till riksdagen stadgas dels i 41 § att kungörelse varom i 40 § förmäles (anmärkning mot röstlängd m.m.) skall anslås på kommunens anslagstavla och där så kan ske införas i ortstidningar, dels i 56 § 5 att av länsstyrelsen utfärdad kungörelse om val till andra kammaren skall anslås på kommunens anslagstavlur och införas i ortstidningar. Före lagändring 30/3 1962 (nr 71) skulle båda dessa slag av kungörelser uppläsas i kyrkorna i stället för anslås på kommuntavlur.

Kommunala vallagen 6/6 1930 hänvisar i 9 § beträffande röstlängd för kommunalval till motsvarande bestämmelser i lagen om val till riksdagen. I 20 § kommunala vallagen stadgas, att kungörelse om val av landstingsmän, kommunalfullmäktige eller stadsfullmäktige skall anslås på kommunernas anslagstavlur och införas i ortstidningar.

Inga kungörelser enligt vallagarna de undersökta veckorna.

Enligt 14 § 1 mom. kommunallagen 18/12 1953 skall kungörelse om *fullmäktigesammanträde* (tid och ställe för sammanträdet och de ärenden som därvid skall behandlas) anslås på kommunens anslagstavla och, därest fullmäktige så beslutat,

jämväl annorstädes. Kungörelsen skall delgivas envar fullmäktig. Därjämte skall tillkännagivande om tid och ställe för sammanträdet samt, därest fullmäktige så bestämt, om de ärenden som skall behandlas införas i en eller flera ortstidningar.Utförliga bestämmelser ges härom. — Motsvarande bestämmelser gäller för kyrkofullmäktigesammanträde (17 § 1 mom. lagen 2/6 1961 om församlingsstyrelse).

DN 5 kung., Arbetet 16 kung., Barometern 7 kung., GP 15 kung., NSD 2 kung., ST 2 kung., ÖC 4 kung.

I 20 § 1 mom. *landstingslagen* 14/5 1954 ges likartade bestämmelser för kungörelse om landstingsmöte. Enligt 34 § skall protokolljustering m.m. tillkännagivas på landstingskommunens anslagstavla och genom kungörelse i de tidningar i vilka kungörelse om landstingsmöte införas.

Inga aktuella kungörelser.

9. Socialrätt

I lagen 24/3 1938 om *understödsföreningar* förekommer kungörelseannonsering bara i ett fall nämligen vid likvidation och upplösning enligt 46 §. Rätten eller domaren utfärdar kungörelse om gjord ansökan här om med uppgift om provningsdagen och låter införa kungörelsen i allmänna tidningarna och i tidning inom orten. Om kallelse av okända borgenärer vid likvidation se 55 § 1 mom.

Allm. tidn. 1 + 0 kung.

Skäl till denna återhållsamhet med kungörande är antagligen den aktiva tillsyn som enligt lagen skall utövas av försäkringsinspektionen (arbetsmarknadsstyrelsen i fråga om erk. arbetslöshetskassor).

Betydelsefulla data skall införas i understödsföreningsregistret, som förs av tillsynsmyndigheten. Mot den, som inhämtat kännedom om vad registret beträffande visst förhållande innehåller å den tid var om fråga är, kan ändring i samma förhållande icke med laga verkan återopas, med mindre han visas ha ägt vetskap om ändringen (76 §).

10. Tjänstemannarätt

Enligt 10 § första stycket och 11 § *stats-tjänstemannastadgan* 3/12 1965 skall tjänst som tillsätts av Kungl. Maj:t och mellangrads- och högre tjänster som tillsätts av myndighet kungöras *ledig* i allmänna tidningarna eller, efter medgivande av Kungl. Maj:t, annan publikation. Kungörelsen anslås också i myndighetens lokal.

Detta är de mest frekventa annonserna i allm. tidn. De undersökta veckorna var 169 + 196 sådana annonser införda, av vilka många avsåg två eller flera tjänster.

Förslag i tjänstetillsättningsärendet skall enligt 10 § andra stycket endast anslås i myndighetens lokal men 3 + 5 kung. härom har ändock varit införda i allm. tidn.

Myndighets *beslut om tjänstetillsättning* skall enligt 12 och 13 §§ endast anslås men ändock har inte mindre än 21 + 24 kung. härom under de båda veckorna varit införda i allm. tidn.

11. Utsöknings- och konkursrätt

Enligt 101 § *utsökningslagen* skall kungörelse om tid och plats för *auktion på utmätt fast egendom* införas i allmänna tidningarna minst fyra veckor före auktionsdagen och intagas i länskungörelserna. Auktionen skall även kungöras i tidning inom orten minst 14 dagar före auktionsdagen och i övrigt utlysas på lämpligt sätt. För viss ort kan vara förordnat att auktion skall kungöras på särskilt sätt.

Rättsägare skall även så långt möjligt underrättas genom rekommenderade brev (103 § andra stycket). Se även 105 §.

Allm. tidn. 15 + 20 kung., DN 6 kung., Barometern 5 kung., GP 2 kung., NSD 2 kung.

Skall *utmätt lös egendom säljas* kungörs tid och ställe för auktionen i tidning inom orten och på sätt som i övrigt finnes lämpligt. Finns för viss ort förordnat att auktion skall kungöras på särskilt sätt skall det också lända till efterrättelse (90 §). Kungörelse om försäljning av fartyg eller av gods i fartyg eller luftfartyg skall jämväl

införas i allmänna tidningarna (91 § tredje och fjärde styckena). Kända sakägare skall i sistnämnda fall dessutom underrettas per post.

Inga aktuella kung.

Ansökning om *vräkning* enligt 192 § må ej bifallas innan »vederparten lämnats tillfälle att därå svara» (195 §).

Allm. tidn. 1 + 2 kung.

Konkurslagen innehåller ett flertal bestämmelser om kungörelseannonsering. Sälunda stadgas i 19 § att konkursdomaren genast efter beslut om egendomsavträde skall utfärda kungörelse därom, om tid och plats för första borgenärssammanträde och om den eller de ortstidningar — dock högst två — i vilka kungörelser om konkursen skall införas.

Enligt 20 § skall kungörelsen ofördröjligen anslås i rättens kansli samt genast eller nästa postdag avsändas till allmänna tidningarna och ortstidning(ar).

Liknande kungörelseförfarande föreskrivs i 27 § (»beneficium»), 85 § (arvode), 98 § (gäldenärs underhåll i visst fall), 111 § (efterbevakning), 129 § (utdelningsförslag), 130 § (utdelningsklander), 149 § (nedläggning av konkurs), 164 § (ackordsförslag i visst fall), 176 § (borgenärssammanträden) och 186 § (»fattigkonkurs»).

Skilda slag av konkursärenden: allm. tidn. 100 + 90 kung., DN 8 kung., Barometern 3 kung., NSD 1 kung., ST 3 kung., ÖP 1 kung., ÖC 2 kung.

Lagen 13/5 1921 om *ackordsförhandling utan konkurs* innehåller i 8, 18, 24, 41, 42 och 44 §§ bestämmelser om likartade kungörelseförfaranden som enligt konkurslagen.

Allm. tidn. 3 + 1 kung., DN 1 kung.

12. Vatten- och vägrätt

Enligt 11 kap. 32 ff §§ *vattenlagen* skall kungörelse genom vattenrättsdomarens försorg inom 10 dagar införas i en eller flera av ortens tidningar och — om fråga ej allenast är om företag enligt 7 kap. (dikning etc.) eller 8 kap. (avloppsvatten) —

i allmänna tidningarna. I kungörelsen skall angivas i vilken eller vilka tidningar inom orten senare meddelanden till parterna skall införas. Bekantgörande skall också ske genom postförsändelser till sakägare. (Vattenlagen inte fullständigt genomgången.)

Allm. tidn. 5 + 5 kung., DN 3 kung., Arbetet 3 kung., GP 3 kung., NSD 2 kung., ST 4 kung., ÖP 3 kung., ÖC 1 kung.

Enligt 80 § fjärde st. och 93 § första st. lagen 3/9 1939 om enskilda vägar skall olika åtgärder betr. *vägförening* kungöras genom uppläsning i kyrkan, införing i ortstidning och översändning till byggnadsnämnden.

Arbetet 1 kung., ÖP 1 kung.

Enligt lagen 30/6 1943 om allmänna vägar och vägstadgan samma dag har kungörelse om *arbetsplan för vägbyggnad* införts i NSD 1 kung., och i ÖC 2 kung.

Underbilaga 3: 2

*Kombinationer av media för kungörelse-
annonsering*

I. Enbart allm. tidn.

- 1 *Omyndigförklaring*
- 2 *Vissa arvfall* (16 kap. 1—3 §§ ÄB)
- 3 *21 § sjölagen*
- 4 *Avbrytande av fordringspreskription*

II. Allm. tidn. + ortstidn.(ar)

- 1 *Vilandelagfart i stad*
- 2 *Ensittarlagen i vissa fall*
- 3 *Befriande från ansvar för inteckning* (fördeln. av nedsatt belopp i vissa fall)
- 4 *Förverkande av gravrätt*
- 5 *Dödande av förkommen handling* (orts-tidn. om rätten finner lämpligt)
- 6 *15, 21, 54, 123, 143 o. 144 §§ aktiebo-lagslagen*
- 7 *72 o. 74 §§ lag om ekonomiska förening-ar*
- 8 *Hamntaxa*
- 9 *Gruvlagen*
- 10 *Lag om understödsföreningar*
- 11 *Vattenlagen* (ej dikning el. avloppsvat-ten)

III. Allm. tidn. + publikation

- 1 *Gamla patentförordn.*
- 2 *Namnlagen*
- 3 *202 § aktiebolagslagen*

IV. Allm. tidn. + ortstidn. + publ.

- 1 *Äktenskapsförord gm gåva mellan tro-*

lov. el. makar (äktenskapsreg)

- 2 *Boskillnad. o. bodelning* (äktenskaps-reg.)
- 3 *104 § lag om ekonomiska föreningar* (tidn. i residensstaden el. om flera där allm. påbud meddelas)
- 4 *4 § lag om handelsregister* (tidn. i stad där rörelsen idkas el. om flera där allm. påbud meddelas; om ingen tidn. i stad el. på landet, tidn. i residenssta-den)
- 5 *Sjöfynd* (underrättelser för sjöfarande)

V. Allm. tidn. + anslag rättens kansli

- 1 *68 o. 174 §§ aktiebolagslagen* (3 ggr allm. tidn.)
- 2 *Kallelse av okända borgenärer* (3 ggr)

VI. Allm. tidn. + ortstidn. + anslag rättens kansli

- 1 *Fusion av ekonomiska föreningar*
- 2 *33 kap. RB* (inlaga; under vissa vill-kor annan tidn. än allm. tidn.)
- 3 *Konkurslagen*
- 4 *Lagen om ackordsförhandl. utan kon-kurs*

VII. Allm. tidn. + ortstidn. + uppläsning kyrkan

- 1 *Vilandelagfart på landet*
- 2 *Okända sakägare enl. expropriations-lagen*

VIII. *Allm. tidn. + ortstidn. + uppläsning kyrkan + anslag socken- el. rådstuga el. annan lämpl. plats i kommunen*

- 1 Befriande från ansvar för inteckning (mark samfällad för fler än 10 fastigheter)

IX. *Allm. tidn. + länskung. + ortstidn.*

- 1 Särskild förrättningsman för växelprotester
- 2 Förordn. av *notarius publicus*

X. *Allm. tidn. + länskung. + ortstidn. + annat lämpl. sätt*

- 1 Exekutiv auktion på fast egendom

XI. *Allm. tidn. + anslag hos myndighet*

- 1 Ledigförklaring av tjänst enligt tjänstemannastadgan (annan publikation än allm. tidn. efter KM:ts medgivande)
- 2 Utrikes patenthavare utan ombud här i landet

XII. *Ändamålsenligt sätt + allm. tidn. (villkorat)*

- 1 217 § sjölagen

XIII. *Enbart register el. publikation*

- 1 Äktenskapsförord som regel (äktenskapsreg.)
- 2 Patentärenden i allmänhet enligt nya lagen

XIV. *Enbart en el. flera ortstidningar*

- 1 Stadsplan — byggnadsförbud
- 2 Fiskevårdsområden
- 3 Yrkestrafikförordningen
- 4 Årsutskänkning
- 5 Dikning o. avloppsvatten enl. vattenlagen

XV. *Ortstidn. + anslag polismyndighet*

- 1 Flyttning av fordon

XVI. *Ortstidn.(ar) + anslag kommundavla*

- 1 Allmänna val
- 2 Fullmäktigesammanträden
- 3 Justering av landstingsprotokoll

XVII. *Ortstidn. + uppläsning kyrkan*

- 1 Laga skifte (ortstidn. vid särskilda förhåll.)
- 2 Ensittarförrättning i allmänhet
- 3 Sammanträde vid förvaltning av bysamfällighet
- 4 Åtgärder betr. vägförening

XVIII. *Ortstidn. + annat lämpligt sätt*

- 1 Exekutiv auktion på lös egendom (om det gäller fartyg o.dyl. även allm. tidn.)

XIX. *Ortstidn. el. annat lämpligt sätt*

- 1 Hittegods
- 2 Förordn. enl. naturvårdslagen

XX. *Uppläsning kyrkan + anslag rättens kansli*

- 1 Delgivning med byalag (33 kap. RB)

XXI. *Anslag hos myndighet*

- 1 Förslag och beslut om tjänstetillsättning

XXII. *Kungör. på lämpligt sätt*

- 1 Försäljn. enl. lag om samäganderätt

Bilaga 4 Informationsutredningens utlåtande 4 dec. 1968 över förslag till delgivningslag m. m.

Enligt sina direktiv har informationsutredningen visst utredningsuppdrag i fråga om s.k. kungörelseannonsering. Vad som innefattas i detta begrepp är — såvitt utredningen känner till — inte auktoritativt angivet. Enligt utredningens egen begreppsbestämning, vilken i svaren på en omfattande enkät sommaren 1968 inte föranlett invändning från något håll, avses med kungörelseannonsering bekantgörande av domstols eller annan myndighets beslut eller besked inte bara genom annonsering i tidning utan även genom andra lämpliga media. Ändamålet skulle härvid antingen vara att i vissa situationer ersätta personlig delgivning eller också allmängörande med den betydelse justitiedepartementets arbetsgrupp givit detta ord.

I direktiven för informationsutredningen uttalas i samband med frågan om domstolars och myndigheters officiella kungörelseannonser, att utredningen bör undersöka närmare på vilka områden och i vilka situationer annonsering lämpligen bör användas och vilka riktlinjer som skall gälla vid valet mellan annonsering och annan form för tillkännagivande. Med hänsyn härtill och till att någon principiell och systematiserande behandling av institutet kungörelseannonsering tidigare inte skett har utredningen uppfattat sitt uppdrag i denna del så att det avser institutet i hela dess vidd, alltså även dess funktion som substitut för personlig delgivning. Detta så

mycket mer som någon skarp gräns mellan delgivningsfunktionen och funktionen för allmängörande inte kan dragas.

När utredningen erfor att en arbetsgrupp inom justitiedepartementet bearbetade dels frågan om att för kungörelseannonsering ersätta kungörande i kyrka med anslag på kommuns anslagstavla, dels frågan om en delgivningslag för mera generell tillämpning både inom rättsväsende och förvaltning tog utredningens expert Montell under hand kontakt med företrädare för arbetsgruppen. Därvid lämnade Montell besked om informationsutredningens tolkning av sitt uppdrag. Han hemställde också under hand att arbetsgruppens förslag i nämnda båda avseenden skulle för yttrande remitteras till utredningen.

Först genom innehållet i förevarande promemoria erfar utredningen att arbetsgruppens förslag att utbyta kungörande i kyrka mot anslagskungörelse, varvid närmast anslag på kommundavla borde ifrågakomma, lagts till grund för lagrådsremiss redan den 10 maj 1968, remiss till kyrkomötet den 28 juni 1968 och proposition den 18 oktober 1968, nr 151. Informationsutredningens undersökning beträffande kungörelseannonsering har nu fortskridit så långt att utredningen i sin verksamhetsberättelse för 1968 uttalat att betänkande i ämnet bör kunna avges under första kvartalet 1969.

I fråga om detaljer är utredningen ännu

inte beredd att ange definitiva ståndpunkts- taganden. Så mycket kan emellertid utredningen redan på detta stadium uttala att den kommit till den uppfattningen att användningen av kommuns anslagstavla såsom medium för kungörelseannonsering inte bör utsträckas till att avse andra än kommunala ändamål. I det val mellan delgivning genom anslag och delgivning genom annonsering i pressen varom arbetsgruppen talar på sid. 22—23 i remitterade promemorian har gruppen på anförda skäl stannat för att föreslå att uppsättandet av anslag skall bli det konstitutiva elementet i delgivningen i nu avsedda fall. Informationsutredningen har kommit till tvärt motsatt uppfattning.

Skälen härtill är flerfaldiga. I detta sammanhang torde utredningen endast få an- föra vad i utredningens tidigare omnämnda enkät från skilda håll, däribland Svenska kommunförbundet, Svenska landstingsför- bundet och flera hovrätter, anförts om den bristande effektiviteten av anslag på kommuns anslagstavla. De båda förbun- den syns därtill föga positivt inställda till att kommuntavlorna skall belastas med kungörelser som inte har direkt samband med den kommunala verksamheten.

Vad gäller relationen mellan de närmast ifrågasatta delgivningsformernas — anslag på tavla och annonsering i pressen — ef- fektivitet och kostnadsbillighet uttalar ar- betsgruppen att delgivning genom annonse- ring i pressen torde vara en någorlunda effektiv delgivningsmetod, åtminstone un- der vissa förhållanden, men att den stäl- ler sig tämligen dyrbar. Informationsut- redningen kan inte utan vidare vitsorda att denna form av delgivning ur samhälls- ekonomisk synpunkt är mer kostnadskrä- vande än delgivning genom anslag. Den noggranna skötseln av anslagstavlorna in- nebär nämligen relativt betydande kostna- der, vare sig arvode utgår till de s.k. an- slagsförrättarna eller inte och oavsett om kommunernas utgifter för sådant arvode er- sätts helt eller delvis av staten. Vad slutligen angår arbetsgruppens uttalande (sid. 22 nederst) att delgivning ofta bildar utgångs-

punkt för beräkning av fatalitetider, vilket är ovedersägligt, kan utredningen inte fin- na att detta skulle vara ett skäl för att föredra anslag på tavla framför annonse- ring i pressen. Detta kommer utredningen att vidare utveckla i sitt betänkande.

Med hänsyn till det anförda föreslår in- formationsutredningen att dess betänkande om offentlig kungörelseannonsering avvak- tas innan ställning tas till dels arbets- gruppens remitterade förslag i vad det avser delgivning genom anslag, dels det medium som bör ersätta bekantgörande genom kun- görande i kyrka.

Bilaga 5 Undersökning beträffande annonseringens effektivitet och kostnader i tre län.

I anslutning till det genom enkäten insamlade materialet har utredningen varit angelägen få en mer konkret uppfattning om effektiviteten av länsstyrelsernas nuvarande kungörelseannonsering i ortstidningar. Om det härvid skulle visa sig att brister föreligger har utredningen vidare velat undersöka vilka åtgärder i form av bl. a. utökad annonsering som skulle behövas för att det syfte som avses med kungörelseannonseringen skall bli uppfyllt.

Med hänsyn till det omfattande arbete varje länsstyrelse skulle behöva ägna en mer detaljerad genomgång av sitt interna material kompletterades enkäten enbart hos tre länsstyrelser.

Länsstyrelsen i Blekinge län hade redan från början kompletterat sina uppgifter med en lista över de tidningar som användes i olika kommuner vid kungörelseannonsering inom 4 olika kungörelseområden, dock utan angivande av annonskostnad.

Denna förteckning bearbetades och illustrerades med kartor enligt spridningssiffror i TS' detaljspridning (Tidningsstatistik AB) för vart och ett av de fyra ämnesområdena. Härutöver sammanställdes slutligen som jämförelse en spridningskarta över länet vid användande av samtliga ortstidningar med spridning inom respektive kommunblock (*underbilaga 5: 1*).

För att även kunna göra vissa kostnadsbedömningar av olika annonseringsalternativa

tiv kontaktades länsstyrelserna i Jönköpings och Kopparbergs län angående möjligheterna att framställa ett mer detaljerat material med annonsbelopp redovisade för kommuner, tidningar och typ av kungörelseannonser m. m.

Följande fyra frågor ställdes:

1. Hur fördelas kungörelseannonseringen i kronor per tidning?
2. Om en kungörelseannonsering om anmälningar till handels- och föreningsregistren omfattar orter, som är spridda över hela länet, kan den i så fall delas upp geografiskt efter varje enskild tidnings spridningsområde?
3. I vilka läns- och ortstidningar annonserar länsstyrelsen när resp. kungörelse avser en viss kommun? (På bif. tabell över samtliga kommuner inom länet anges för varje kungörelsegrupp vilken eller vilka tidningar som används.)
4. Till vilket annonsbelopp skulle länsstyrelsen själv uppskatta kostnaden om alla kungörelser infördes i samtliga dagstidningar, som har spridning i var och en av de kommuner respektive kungörelseannonsering avses? (TS' kommunredovisning av tidningarnas spridning bifogas.)

Båda länsstyrelserna tillmötesgick utredningen med svar på frågorna inklusive detaljuppgifter enligt de till frågorna 1 och 3 fogade tabellupställningarna.

Kalkyl för Jönköpings och Kopparbergs län

Ämnesområde	Nuvarande annonsbelopp			Beräknat annonsbelopp enl. nya spridningsprinciper		
	P&IT tkr	Ortst tkr	Summa tkr	P&IT tkr	Ortst tkr	Summa tkr
<i>1. Jönköpings län</i>						
Handels- och föreningsregistren	7	17	24	7	54	61
<i>Index</i>	<i>100</i>	<i>100</i>	<i>100</i>	<i>100</i>	<i>318</i>	<i>254</i>
Övrig kungörelseannonsering	8	47	55	8	73	81
<i>Index</i>	<i>100</i>	<i>100</i>	<i>100</i>	<i>100</i>	<i>155</i>	<i>147</i>
Totalsumma	15	64	79	15	127	142
<i>Index</i>	<i>100</i>	<i>100</i>	<i>100</i>	<i>100</i>	<i>198</i>	<i>180</i>
<i>2. Kopparbergs län</i>						
Handels- och föreningsregistren	10	25	35	10	107	117
<i>Index</i>	<i>100</i>	<i>100</i>	<i>100</i>	<i>100</i>	<i>428</i>	<i>334</i>
Övrig kungörelseannonsering	4	39	43	4	53	57
<i>Index</i>	<i>100</i>	<i>100</i>	<i>100</i>	<i>100</i>	<i>136</i>	<i>133</i>
Totalsumma	14	64	78	14	160	174
<i>Index</i>	<i>100</i>	<i>100</i>	<i>100</i>	<i>100</i>	<i>250</i>	<i>223</i>

På utredningens fråga nr 2 om geografisk uppdelning av kungörelseannonser om anmälningar till förenings- och handelsregistren skulle kunna ske efter varje tidnings individuella spridning svarade båda länsstyrelserna ja.

Den fjärde frågan om hur mycket kostnaderna för kungörelseannonseringen beräknades öka om annonseringen skedde i samtliga ortstidningar med spridning i berörda kommuner besvarade länsstyrelsen i

Jönköpings län med 56 %, dvs. ökning från 80 000 kr till 125 000 kr.

Kopparbergs län med 200 %, dvs. ökning från 78 000 kr till 233 000 kr.

De båda länsstyrelsernas kostnadsredovisning avsåg följande sex kungörelsegrupper: överexekutorsärenden, trafikärenden, handels- och föreningsregistren, planfrågor (stadsplan, naturvård), allmänna och enskilda vägar samt övriga ärenden.

Utredningen har bearbetat de båda länsstyrelsernas detaljuppgifter enligt frågorna 1 och 3 och därvid kommit fram till ovanstående mycket preliminära kalkyl beträf-

fande kostnadernas förändringar vid annonsering i de områden och bland de målgrupper kungörelseannonseringen berör.

I de båda fallen har hänsyn icke tagits till kungörelseannonsering om beställnings trafik (se betänkandet, 9 kap. s. 57) men till möjligheterna till geografiska uppdelningar.

Dessa kalkyler skiljer sig från de beräkningar länsstyrelserna själva gjort.

Att kalkylen för Jönköpings län ligger över länsstyrelsens egen uppskattning torde bl. a. bero på att utredningen räknat med ordinarie annonspriser, vilket innebär slopande av den speciella prisreduktion länsstyrelsen tidigare haft hos Jönköpingstidningarna. Vissa av länsstyrelsens kungörelseannonser har nämligen införts i samtliga tre dagliga Jönköpingstidningar till en tidnings pris, dvs. t. ex. kr 1: — i stället för 1: 90 per spaltmillimeter. Anledningen till överenskommelsen har varit att i vissa fall bestämmelserna för kungörelseannonsering medger annonsering endast i en tidning.

Skillnaden i Kopparbergs län mellan ut-

redningens kalkyl och länsstyrelsens uppskattning torde bl. a. bero på den geografiska uppdelningen av kungörelseannonserna efter tidningarnas spridning. Att kostnadsökningen enligt båda beräkningarna blir större i Kopparbergs län än i Jönköpings län beror huvudsakligen på att det förra länet är mer försett med länspridda tidningar än det senare där tidningarnas spridning är mer begränsad till lokala områden.

Det bör dock understrykas att kostnads-kalkylerna är bristfälliga med hänsyn till underlagets beskaffenhet. Det har nämligen inte varit möjligt att i efterhand rekonstruera kungörelseannonseringen i detalj, dvs. innehållet i varje annons, ämnesområde, geografisk bestämning etc. Därför har det inte gått att kalkylera varje annons för sig med hänsyn till vad dess införande kostat enligt gällande principer och vad den skulle kostat om den införts i samtliga tidningar med spridning i det berörda området. Kalkylen baseras på en skattning av kostnaderna per kungörelsegrupp när tidningsvalet sker efter spridningsförhållanden kommunvis.

Ett något noggrannare försök har dock gjorts beträffande förenings- och handelsregistren, vilket redovisas i *underbilaga 5: 2*.

Detta ger till resultat att kostnaderna för registreringsannonseringen skulle öka i Jönköpings län med 145 % och i Kopparbergs län med 326 %. Sistnämnda procentsats motsvarar nära nog exakt den ovan framräknade 328 %. Siffran för Jönköpings län ligger däremot lägre. Med hänsyn till att beräkningen i *underbilagan 5: 2* grundar sig på ett faktiskt om än ganska litet material har utredningen funnit den mest trovärdig och använt den i betänkandet.

Länsstyrelsen i Kopparbergs län meddelade i sitt svar att en gammal specialöverenskommelse fanns avtalad med en av tidningarna i Falun om ett enhetspris av kr 20: — på kungörelseannonser i ärenden om beställningstrafik. Även om kungörelser om beställningstrafik med nuvarande tillstyrkningsförfarande torde vara obehövliga kan

utredningen dock påvisa ett exempel där ett till synes fördelaktigt avtal kan utnyttjas på olika sätt.

I detta fall annonserar länsstyrelsen i Kopparbergs län varje ansökan om beställningstrafik separat medan länsstyrelsen i Stockholms län samlar flera ansökningar i samma annons. I *underbilaga 5: 3* ges en illustration, som visar skillnaden mellan separata kungörelseannonser och samlingsannons för beställningstrafik.

Om de separata annonserna förts samman till en samlingsannons skulle totalkostnaden blivit lägre än det avtalade enhetspriset t. o. m. om länsstyrelsen betalat ordinarie millimeterpris.

Detta exempel ger en antydning om möjligheterna till kostnadsbesparingar vid kungörelseannonsering till förmån för det bredare val av mediakanaler, som generellt rekommenderas i betänkandet.

UNDERBILAGA 5: 1

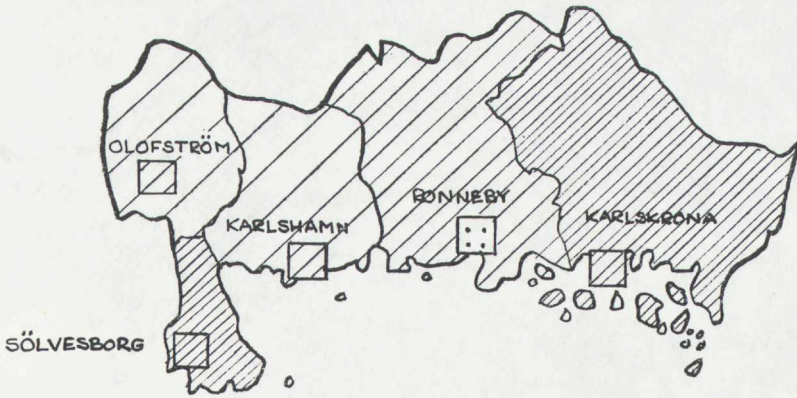
Spridningskartor över länsstyrelsens annonsering i Blekinge län inom fyra olika kungörelsegrupper 1967.

Underlaget består av en plan för införande av länsstyrelsens kungörelser i ortstidningar. I denna anges för varje kommun vilken eller vilka tidningar som skall användas för olika typer av kungörelseannonser. Inga annonskostnader finns redovisade i denna undersökning.

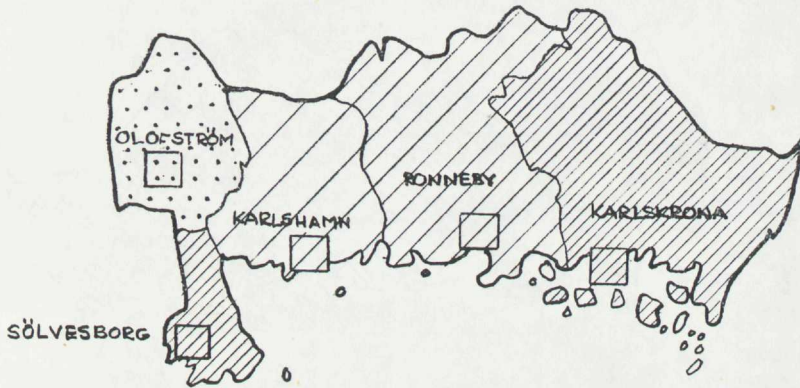
På kartan över Blekinge har markerats spridning av de olika typerna av kungörelseannonsering, dvs. spridning i antal tidningsexemplar per 100 hushåll. Med spridning menas den fysiska distributionen av tidningarna och alltså inte andel, som observerat annonserna. Centralorten har skiljts från det övriga kommunblocket. Centralortens spridningsstruktur skiljer sig ofta markant från omlandets, medan inom omlandet skillnaderna i allmänhet är mindre.

Karta A. Överexekutorsärenden, huvudsakligen exekutiva auktioner. I Ronneby stad annonseras dessa ärenden i Ronneby-Posten med endast 12 ex/100 hh, och i Karls-

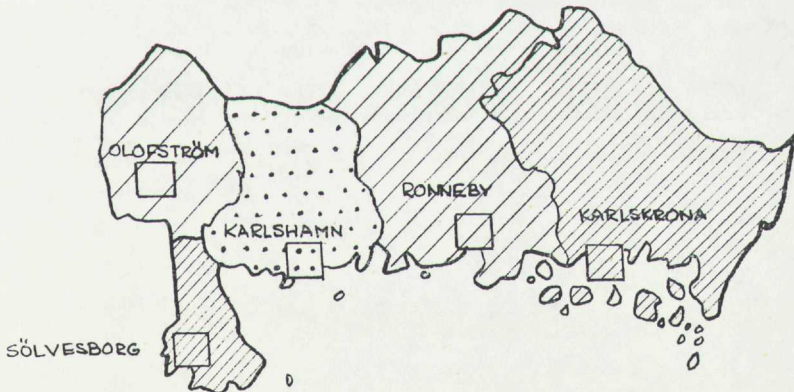
A. Länsstyrelsens kungörelseannonsering angående överexekutorsärenden



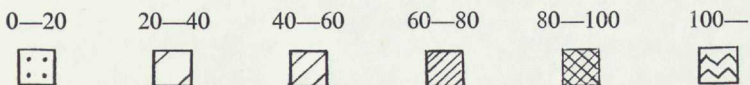
B. Trafikärenden



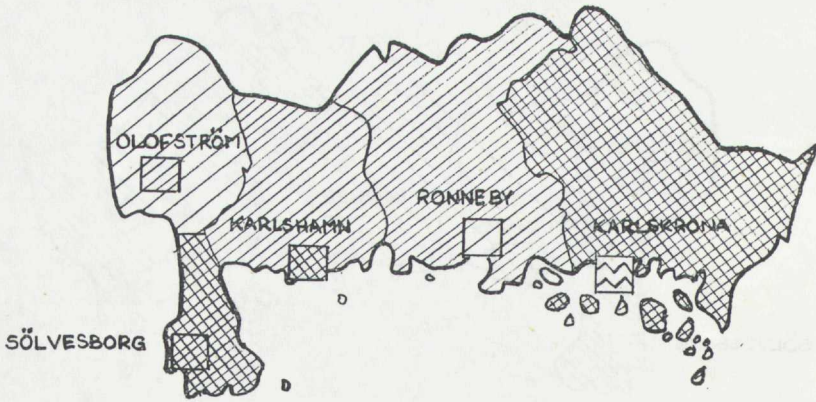
C. Ändringar i förenings m.fl. register



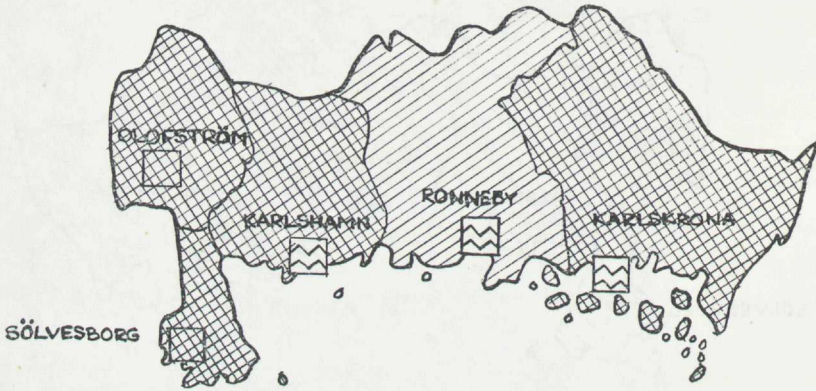
Spridning i exemplar per 100 hushåll



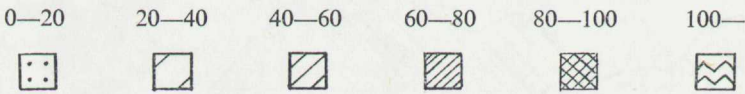
D. Övriga ärenden (två tidningar i samtliga kommuner)



E. Samtliga läns- och ortstidningar inom Blekinge län



Spridning i exemplar per 100 hushåll



hamn i Karlshamns Allehanda med 27 ex/100 hh i Karlshamns omland.

Karta B. Trafikärenden, huvudsakligen ansökningar om beställningstrafik. I Olofströms kommunblock annonseras dessa ärenden i Karlshamns Allehanda, vilken endast har en spridning av 12 ex/100 hh inom kommunblocket.

Karta C. Ändringar i förenings- m. fl. register. Här är man bunden i lagstiftning att annonsera i tidning som utges på orten eller i residensstaden, alltså endast en tidning. Man har valt den tidning i länet som har största upplagan, dvs. Blekinge Läns Tidning.

Karta D. Övriga ärenden annonseras i två tidningar. Sydöstra Sveriges Dagblad används genomgående i hela länet kompletterad med ytterligare en tidning, i allmänhet den tidning som utges i orten vilken omfattas av annonsen. Lägsta täckning är 54 ex/100 hh.

Karta E. Kartan visar den hushållsspridning som skulle erhållas med utnyttjande av samtliga ortstidningar inom länet. (Några smålandstidningar har liten spridning inom Blekinge, men dessa har ej medtagits.)

Vid val av tidning har det hittills i de flesta fall kommit att bli den tidning som har den största spridningen inom området. I några fall har dock tidning som utgivits på orten valts, trots att en annan tidning har större spridning. Ronneby-Posten och Karlshamns Allehanda har valts trots att länstidningarna har större spridning på dessa tidningars utgivningsorter.

Som helhet kan man konstatera att länsstyrelsen använder samtliga inom länet utkommande tidningar i fråga om kungörelseannonsering. Ett urval sker dock från fall till fall. Endast i samband med allmänna val förekommer införande i samtliga tidningar av samma annons.

UNDERBILAGA 5: 2

Försök till uppskattning av kostnader för kungörelseannonsering om anmälningar till

förenings- och handelsregistren i Jönköpings och Kopparbergs län.

För att få en uppfattning om vilka kostnadsökningar som skulle uppstå, om kungörelseannonserna angående anmälningar till *förenings- och handelsregistren* skulle införas i samtliga ortstidningar som har en viss spridning i den kommun som omfattas av annonsen i stället för som nu sker i en tidning inom varje län, har följande beräkningar gjorts.

Beräkningarna har utförts på dels sex annonser från Jönköpings län dels på fem annonser från Kopparbergs län. Urvalet av dessa exempel har inte gjorts med krav på statistisk representativitet.

Följande förfarings sätt har använts. De nuvarande annonserna, som i allmänhet omfattat ett eller ett par tiotal anmälningar, har uppdelats på kommuner. På så sätt har för varje annonstillfälle erhållits dels antalet anmälningar dels det spaltutrymme dessa krävt per kommun. Till detta utrymme har sedan lagts erforderligt utrymme för inledande text och underskrift. Vidare har ett förslag till införingsplan för annonserna utarbetats. Denna upp tar för respektive kommun samtliga de ortstidningar vilka enligt TS-publikationen »Dagspressens detaljspridning 1969», uppnått en spridning av minst 5 exemplar per 100 hushåll. På så sätt har mellan en och sju tidningar använts (medianantalet tidningar per kommun blir i Jönköpings län 3 och i Kopparbergs län 4). Därefter har de priser annonserna betingat framräknats i enlighet med de priser som finns upptagna i »Svensk Annonstaxa 1969».

Den sålunda framräknade skillnaden i annonskostnad jämfört med den tidigare visar ökning med 145 % för de sex annonserna från Jönköpings län (från 2 598 kr till 6 370 kr), och med 326 % för de fem annonserna från Kopparbergs län (från 1 685 kr till 7 182 kr). De anmälningar som enbart avsett upphörda eller ombildade firmor har lämnats utanför beräkningarna.

Att ökningen blivit så mycket större i Kopparbergs län jämfört med Jönköpings

län beror alltså på att ett större antal tidningar kommit till användning i varje särskilt fall i det förra länet. Bland annat utnyttjas i Kopparbergs län enligt beräkningarna en 1-dagarstidning av dagspresskaraktär, vilket ej gjorts i Jönköpings län, trots att det finns en sådan. Detta har sin orsak i att den i Kopparbergs län utkommande 1-dagarstidningens spridning redovisas av Tidningsstatistik AB (TS) medan motsvarande uppgifter saknas beträffande 1-dagarstidningen i Jönköpings län. Dessa TS-siffror är nödvändiga som underlag för att införingsplaner skall kunna göras upp enligt detta system. Vidare förekommer i Jönköpings län ett omfattande system med samannonseringspriser mellan flera tidningar, vilket avsevärt förbilligar annonseringen.

Slutligen redovisas i form av ett konkret exempel (fig. 1) den metod enligt vilken beräkningarna skett. I fig. 2 och 3 redovisas spridningsutfallet i kommunblocken i Kopparbergs län vid nuvarande annonsering i endast en tidning respektive i samtliga ortstidningar med individuell spridning av lägst 5 exemplar per 100 hushåll.

Tillkännagivanden	Spalt mm
I Kopparbergs läns föreningsregister har den 31 december 1968 intagits följande anmälningar: styrelsen för Templet 269 Trygghets Byggnadsförening u. p. a. , som har sitt säte i Avesta, utgöres numera av Hans Gottfrid Karlström, Aina Johansson, Lilly Jonsson, Kent Eriksson och Per Ekblad, ordinarie ledamöter, alla i Avesta. Föreningens firma tecknas, förutom av styrelsen såsom sådan, av Gottfrid Karlström och Aina Johansson gemensamt;	16
länsstyrelsen i Kopparbergs län har den 31 december 1968 tagit ekonomisk plan för HSB:s I Hedemora Bostadsrättsförening Råfsan , vars styrelse har sitt säte i Hedemora;	44
den 21 oktober 1968 antogs stadgar för Vallerås Vattenledningsförening ek.för. Ändamålet med föreningens verksamhet och verksamhetens art är att åt sina medlemmar mot årlig avgift tillhandahålla vatten för hushållsändamål, för att därigenom främja medlemmarnas ekonomiska intressen. Styrelsen har sitt säte i Malungs kommun och föreningens postadress är box 1433, Malung. Räkenskapsår är kalenderår. Styrelsens sammansättning är följande: Pell Ivar Daniel Eriksson, Erik Uno Finnström och Eric Bengtsson, ordinarie ledamöter samt Nissjers Anders Gunnar Persson och Skol Birger Erik Larsson, suppleanter, alla i Malungs kommun. Föreningens firma tecknas av styrelseledamöterna gemensamt;	22
i styrelsen för Föreningen Borns Jaktvårdssällskap u. p. a. , som har sitt säte i Falun , har till ordinarie ledamot i stället för Helmer Gustavsson invalts Karl Arnberg i Falun;	85
i styrelsen för Ludvika jordbrukskassa , som har sitt säte i Ludvika , har till ordinarie ledamot i stället för Gösta Wallbom invalts Lennart Danielsson i Grangärde kommun. Styrelsesuppleanter äro numera Stig Wilhelmsson och Stig Arne Persson, båda i Ludvika. Föreningens firma tecknas, förutom av styrelsen såsom sådan, av Hjalmar Salomonsson, kamrer Anita Wallbom, Grangärde kommun, och fru Karin Larsson, Ludvika, två i förening.	22
LANSSTYRELSEN	55
	5

Som exempel redovisas här beräkningarna för en av de i undersökningen ingående annonserna från Kopparbergs län.

Annonsens nuvarande volym är 249 spalt-mm. I annonsen ingår notiser angående fem anmälningar till föreningsregistret. I detta skick infördes annonsen i endast Falu-Kuriren.

Om nu dessa fem notiser i stället skulle införas i den eller de ortstidningar som har en spridning av minst 5 hushåll per 100 i den kommun notisen avser, adderas till notisens spaltutrymme ett generellt tilllägg av 15 mm för varje införande, varefter antalet mm multipliceras med tidningarnas sammanlagda mm-pris.

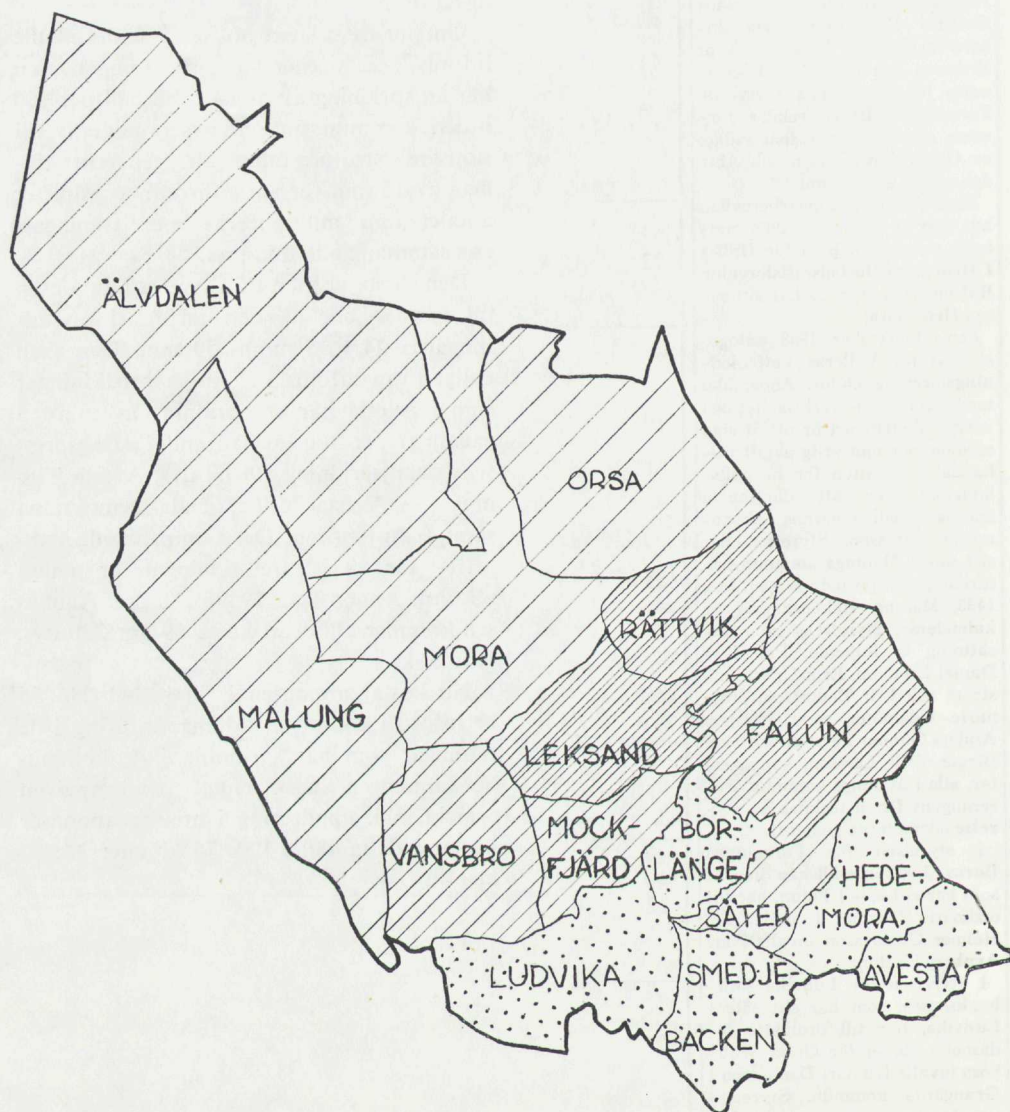
Den första notisen från Avesta i annonsen till vänster blir då den införes i ortstidningarna $44 + 15 \text{ mm} = 59 \text{ mm}$. Den skall enligt ovan införas i samtliga ortstidningar som i Avesta har en spridning av minst 5 exemplar per 100 hushåll enligt »Dagspressens detaljspridning 1969», dvs. Avesta Tidning — Avesta-Posten, Dala-Demokraten samt Falu-Kuriren. Det sammanlagda mm-priset för dessa tre tidningar är enligt »Svensk Annonstaxa 1969» 280 öre. Annonserna kommer alltså att kosta $59 \text{ ggr } 280 \text{ dvs. } 165: 20 \text{ kr}$.

Nu kostar annonsen i sin helhet 236: 55 kr införd i endast en tidning. Införing i de tidningar som har spridning i de kommuner annonsen berör enligt ovan angiven princip inkl. uppdelning i mindre annonser kostar i detta fall $1\ 055: 75 \text{ kr}$ eller 346 % mer än f. n.

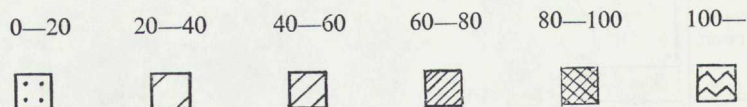
Fig 1

Fig 2

Spridning i antal tidningsexemplar per 100 hushåll och kommunblock i Kopparbergs län vid nuvarande annonsering av förenings- och handelsregistren i endast en tidning.



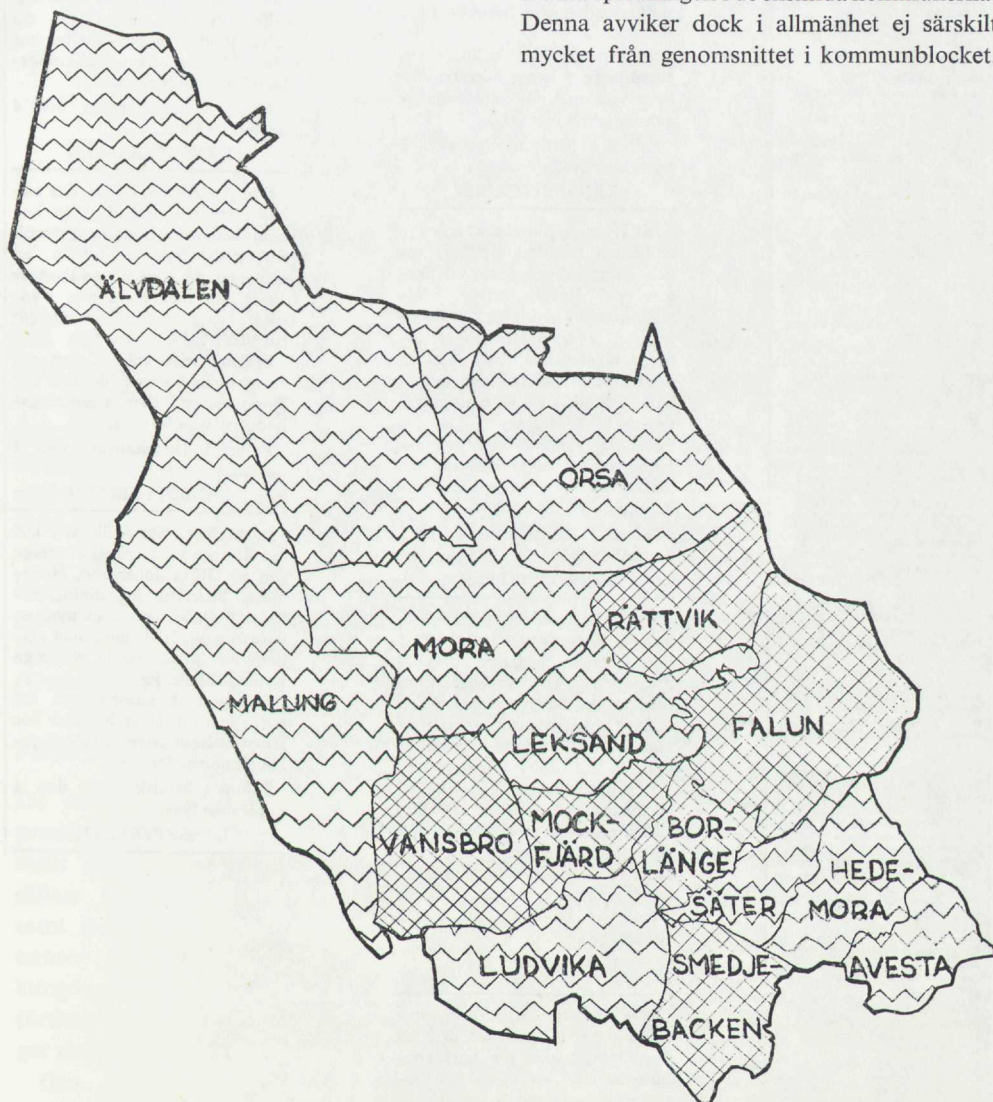
Spridning i exemplar per 100 hushåll



Kopparbergs län

Spridning vid utnyttjande av samtliga ortstidningar vilka har en spridning av minst 5 tidningsexemplar per 100 hushåll.

Det får observeras att eftersom redovisningen här sker på kommunblock, så framgår ej den exakta spridningen i de enskilda kommunerna. Denna avviker dock i allmänhet ej särskilt mycket från genomsnittet i kommunblocket.



Spridning i exemplar per 100 hushåll

0—20 20—40 40—60 60—80 80—100 100—



Skiljaktig teknik för kungörelseannonsering av ansökningar om beställningstrafik med bil.

KUNGÖRELSE

Följande sökande har anhållit om tillstånd till yrkesmässig trafik enligt följande med angivna stationsorter

Beställningstrafik för godsbefordran

Inom Botkyrka kommun
Tumba Akeri & Express AB.
Tumba, en bil 5.000 kg (utökn med en bil)

Inom Djursholm
Ake G Johansson, Täby, en bil 5.320 kg (övert av för Sven-Axel Karlsson där medd tst)

Inom Järfälla kommun
B G Krister Pettersson, Källhäll, en bil 14.000 kg (utökn med en bil)

Inom Märsta kommun
Sture Gustafsson, Märsta, en bil 7.320 kg (lastökn)

Inom Rimbo kommun
Syninge Biltrafik AB, Syninge, tre bilar jämte påhängsvagnar vardera 23.800 kg (övert av tid utlandstst för Ulf Larson, Lidö)

Inom Stockholm
Atlas Express AB, Stockholm, två bilar 5.000 kg (lastökn) och 5.560 kg (nytt tst)

Curt B Axelsson, Huddinge, en bil 5.000 kg (övert av för Lenart Carlsson där medd tst)

Erik I Berg, Stockholm, en bil 6.000 kg (utökn m en bil)

Mats H G Th Berggren, Stockholm, en bil 6.000 kg (övert av för Axel Elfgren där medd tst)

N Folke Maurell, Johanneshov, en bil 6.000 kg (utökn m en bil)

Gustav Olsson, Johanneshov, en bil 6.490 kg (övert av för Hans Hansson där medd tst)

Göran H V Aberg, Vendelsö, en bil 8.200 kg (nytt tst)

Inom Södertälje
Kaj Pedersen Hjorth, Södertälje, bil med påhängsvagn 25.000 kg (övert av för Fredrik Hjorth där medd tst)

Transportbolaget i Södertälje, fyra bilar 6.800, 5.000, 8.000 och 9.000 kg jämte tre släp 5.000, 16.000 och 16.000 kg (lastökn och förlängn)

Inom Turinge kommun
Sture Lindh, Nykvarn, en bil med släpvagn 28.000 kg (utökn med en kombination)

Inom Tyresö kommun
Nils-Göran Haugmo, Tyresö, en bil 9.000 kg (nytt tst)

Inom Täby
Bengt E G Flodhman, Roslags-Näsby, en bil 12.000 kg (utökn med en bil)

Carl Arthur Högberg, Täby, en bil 13.000 kg (lastökn)

Inom Värmdö kommun
Anders Leif Johansson, Hemmestavik, en bil 13.500 kg (lastökn)

Inom Östhammar
Greta Jansson, Östhammar, ett traktortåg 19.000 kg (utökn med en kombination)

Inom Österåkers kommun
Folke Albert Valter Andersson, Akersberga, en bil 8.640 kg (övert av för Henry Andersson där medd tst)

LANSSTYRELSEN

Uthyrningsrörelse

Automo Biluthyrning AB, Stockholm, med personbilar (förlängt tst)

Med anledning härav beredes trafikföretag, sammanslutningar av utövare av yrkesmässig trafik samt andra inom länet, vilka ärendena kan angå tillfälle att inom nio dagar från denna dag yttra sig över ansökningarna.

Stockholm i väg- och trafiksektionen den 5 september 1968.

LANSSTYRELSEN

Mora Lastbilcentral AB, Mora har anhållit om förlängt tillstånd att till och med den 30 juni 1971 bedriva beställningstrafik för godsbefordran med en därstädes stationerad lastbil lastande 7.000 kg.

Erinran mot ansökningen må göras inom 8 dagar härefter hos länsstyrelsen, där ansökningshandlingarna förvaras.

Falun i landskansliet den 1 november 1968.

LANSSTYRELSEN

Alf Nygren, Sundborn, har anhållit om tillstånd att övertaga den av framlidne Manfred Ersson från Hosjö, bedrivna beställningstrafiken för godsbefordran med en i Hosjö stationerad bil lastande högst 7.000 kg samt utbyta lastbilen mot en annan lastbil, vars maximilast uppgår till 9.000 kg.

Erinran mot ansökningen må göras inom 8 dagar härefter hos länsstyrelsen, där ansökningshandlingarna förvaras.

Falun i landskansliet den 1 november 1968.

LANSSTYRELSEN.

Sune Engström, Smedjebacken, har anhållit om tillstånd dels att i av honom bedrivna beställningstrafik för godsbefordran utbyta en släpvagn med en maximilast av 11.000 kg mot en annan släpvagn, vars maximilast uppgår till 16.000 kg, dels ock att insätta ytterligare en bil med en maximilast av högst 9.000 kg.

Erinran mot ansökningen må göras inom 8 dagar härefter hos länsstyrelsen, där ansökningshandlingarna förvaras.

Falun i landskansliet den 1 november 1968.

LANSSTYRELSEN.

Olle Leijon, Dala-Floda, har anhållit om tillstånd att bedriva beställningstrafik för personbefordran med en därstädes stationerad buss för befordran av högst 17 passagerare.

Erinran mot ansökningen må göras inom 8 dagar härefter hos länsstyrelsen, där ansökningshandlingarna förvaras.

Falun i landskansliet den 1 november 1968.

LANSSTYRELSEN.

Jan-Erik Haga, Svärdsjö, har anhållit om tillstånd att bedriva beställningstrafik för godsbefordran med en i Falun stationerad lastbil lastande 8.000 kg.

Erinran mot ansökningen må göras inom 8 dagar härefter hos länsstyrelsen, där ansökningshandlingarna förvaras.

Falun i landskansliet den 4 november 1968.

LANSSTYRELSEN

Stig Andersson, Falun, har anhållit om tillstånd att i av honom bedrivna beställningstrafik för godsbefordran utbyta en släpvagn med en maximilast av 10.000 kg mot en annan släpvagn, vars maximilast uppgår till 30.000 kg.

Erinran mot ansökningen må göras inom 8 dagar härefter hos länsstyrelsen, där ansökningshandlingarna förvaras.

Falun i landskansliet den 4 november 1968.

LANSSTYRELSEN

Östen Mix, Stora Skedvi, har anhållit om tillstånd att övertaga den av Gösta Johansson, Hedemora, bedrivna beställningstrafiken för godsbefordran med en i Nordansjö, Hedemora stad stationerad lastbil jämte släpvagn lastande 35.000 kg.

Erinran mot ansökningen må göras inom 8 dagar härefter hos länsstyrelsen, där ansökningshandlingarna förvaras.

Falun i landskansliet den 4 november 1968.

LANSSTYRELSEN

Bilaga 6. Rapport i fråga om utformning m. m. av kungörelseannonser i dagspressen

På uppdrag av Informationsutredningen har AB Ervaco granskat den nuvarande kungörelseannonseringen i Posttidningen och dagspressen, speciellt då ortspressen. I syfte att öka annonsernas observationsvärde (förmåga att väcka uppmärksamhet), överskådlighet och läsbarhet har granskningen särskilt avsett placering i annons-spalterna, rubricering, formulering och formgivning.

Vi har bearbetat ett antal annonser som hämtats ur Posttidningen och som normalt införs med samma lydelse i dagspressen. Några exempel bifogas denna rapport. (Underbilagor 6: 1—6.)

Placering och rubricering

De officiella annonserna placeras i dagspressen mycket spridda i tidningen. Speciellt gäller detta ortspressen, där de inte sällan hänföres till de s. k. ortssidorna, samt kvällspressen där de blandas med annonser av helt annan typ. Att hänföra kungörelseannonser till ortssidor har sina fördelar ur uppmärksamhetssynpunkt men ger dem begränsad räckvidd.

Om man jämför officiella annonser med privata legala annonser som lysningar, förlovningar, dödsfall, så förekommer de senare som regel på samlad plats i tidningen. Man borde kunna förfara på samma sätt med officiella annonser.

Vårt förslag är att offentlig annonsering

av denna typ sammanföres till en bestämd plats i tidningen, under rubriken »*Officiellt*».

Ett undantag från denna regel kan vara exekutiva auktioner. Här konkurrerar det allmänna med privata auktionsförrättare, vars annonser har stora format och säljande formuleringar. Det kan därför vara på sin plats att överväga en mera kraftfull annonsering också för exekutiva auktioner. (Underbilaga 6: 5.)

En parallell finns på platsannonsersidan där det allmänna också konkurrerar med det privata näringslivet om den bästa arbetskraften.

En koncentration av offentlig kungörelseannonsering, också sammanträden med fullmäktige m. m., kan föra med sig att läsintresset och kännedomen om hur det offentliga livet arbetar kommer att öka.

På orter och i tidningar, där officiella annonser inte är så vanliga, kan man tänka sig att spara icke tidsbundna annonser till en dag i veckan.

Annonserna bör normalt fördes med rubrik. Syftemålet härmed är att väcka uppmärksamhet och ge vägledning.

Formulering och formgivning

Formgivningen av annonserna är mycket skiftande. Ibland utnyttjas mycket små stilgrader, utan mellanrum mellan rader eller stycken och utan mellanrubriker eller an-

nat som kan underlätta läsningen. Ibland sätts annonserna upp med stora grader och dessutom mellanrum mellan både rader och stycken, vilket inte alltid ökar läsbarheten men däremot kostnaden.

För att få en gemensam behandling av såväl formulerings- som placeringsfrågor föreslås att varje myndighet som annonserar ofta, och som alltså kommer upp i en stor volym, utser en enda person som viss del av sin tid handlägger dessa ärenden, alltså en slags reklamchef.

Myndigheter och officiella institutioner borde också kunna begära ökad service från pressens sida. Man kan jämföra med den service som näringslivet får genom tidningarnas annonsavdelningar. Denna service omfattar både formulering och formgivning.

Beträffande formuleringarna torde det inte möta några större svårigheter att genom samarbete mellan jurister och stilister/journalister finna vägar till enklare och lättförståeligare kungörelseannonser.

Handledning med typografiska regler

Till ledning för såväl beställare som tidningar föreslår vi att en manual utarbetas. Ett utkast härtill bifogas denna rapport. (Underbilaga 6: 7.)

Avsikten med denna manual, »Handledning med typografiska anvisningar för officiella kungörelseannonser», är att få ett lätthanterligt och arbetsbesparande instrument för att ge de officiella kungörelseannonserna en gemensam, karakteristisk utformning, som befrämjar läsbarheten, ökar observationsvärdet och intresset i allmänhet.

Tillsammans med en modernare och enklare verbal utformning av annonserna (underbilagor 6: 1—6) torde denna enhetliga formgivning i hög grad bidra till bättre kommunikation mellan myndigheter och allmänhet.

Handledningen är avsedd att gå ut till samtliga parter, som beställer annonsering av detta slag, samt till tidningarnas annonsavdelningar och officiner. Med hjälp av tydliga anvisningar visar handledningen hur man bygger upp annonserna. Endast en kliché förekommer, allt övrigt kan utföras med tidningens typografiska material. I handledningen finns också exempel på hur man kan sammanföra annonser av liknande innehåll, t. ex. konkurser.

Som en komplettering till handledningen föreslår vi ett lössblad, som tjänstgör som mall vid varje annonsbeställning. Denna mall följer med varje manuskript. Den ger samma typografiska anvisningar som finns i handledningen. Mallen bör tryckas på ett gult papper, så att det är lätt att skilja från manusmaterialet.

Åtgärden motiveras av tidningarnas högt uppdrivna arbetstakt och knappa tidsmarginaler.

Vid utformningen av de gemensamma riktlinjerna och de slutliga typografiska reglerna föreslås ett samarbete mellan myndigheterna och tidningarnas gemensamma organisation, TU. En överenskommelse på denna nivå torde vara nödvändig för att lösa dessa frågor snabbt och effektivt.

Stockholm den 14 mars 1969

AB ERVACO

*Annonser i Posttidningen 113/68 under
»Övriga legala annonser»*

Att sydöstra Hälsinglands domsagas häradsrätt efter ansökan denna dag dömt till boskillnad mellan plåtslagarmästaren

Stig Olof Westlund

och hans hustru

Eva Kristina Westlund,

född Westlund, Vågbrovägen 19, 820 31 Norrala, samt att till häradsrätten ingivits mellan makarna Westlund upprättad bodelningshandling, kungöres härmed.

Söderhamn, tingshuset, den 14.5.1968.

Häradsrätten

*Förslag till rubricering och ändrad
formulering*

Boskillnad och bodelning — Westlund

Efter ansökan den 14.5 1968 har Sydöstra Hälsinglands domsagas häradsrätt samma dag dömt till boskillnad mellan plåtslagarmästaren *Stig Olof Westlund* och hans hustru *Eva Kristina Westlund*, född Westlund, Vågbrovägen 19, 820 31 Norrala.

Bodelningshandling har samtidigt ingivits till häradsrätten.

Alternativ till text

Plåtslagarmästaren Stig Olof Westlund, och hans hustru Eva Kristina Westlund, född Westlund, Vågbrovägen 19, 820 31 Norrala, har den 14.5 1968 ansökt om boskillnad hos Sydöstra Hälsinglands domsagas häradsrätt. Samtidigt har bodelningshandling ingivits.

Häradsrätten har samma dag beviljat boskillnad.

Kommentar

Genom att redan i rubriken införa namn, vinner man den fördelen att alla de som har intresse av transaktionen mellan makarna lättare identifierar dem. För övrigt har meningarna gjorts kortare.

Annons i Posttidningen 111/68
under »Arvskungörelser»

Enligt en denna dag vid Södersysslets
domsagas häradsrätt inregistrerad boupp-
teckning efter änkefru

Betty Blixt,

född Gustavsson, från Björbyn, Svanskogs
församling och kommun, har arv till-
fallit den avlidnas å okänd ort i Ameri-
kas Förenta Stater vistande, son Anders
Bertil Eriksson. Den bortovarande anma-
nas, att vid äventyr av arvsrättens för-
lust inom fem år från den dag denna
kungörelse varit införd i allmänna tid-
ningarna, göra sin rätt till arvet gällan-
de genom att antingen tillträda arvet
eller ock anmäla anspråk därpå hos den
för honom förordnade godemannen, lant-
brukaren Karl Ström, Mo, Movik, 662 00
Åmål, eller hos var dödsbodelägare, som
tillträtt arvet, eller ock, om skifte ej
skett, hos den som sitter i kvarlåtenska-
pen. Anmälan må ock göras hos härads-
rätten eller hos domaren i Södersysslets
domsaga, postadress Box 21, 661 00 Säff-
le.

Säffle den 9 maj 1968.

På häradsrättens vägnar:

Elsa Pettersson

Kommentar

Texten har formulerats enklare och man kan göra den lättare tillgänglig genom att
rensa den från sådana uttryck som »vistande son», »bortovarande», »anmanas» o. s. v.

I övrigt frågas, om alla de olika möjligheterna att få del av arvet behöver upprepas.

Trots att så inte är föreskrivet i lag bör annonsen införas också i svensk-amerikansk
eller amerikansk tidning om man har anledning räkna med att underrättelsen därigenom
kan komma till Anders Bertil Erikssons kännedom.

*Förslag till rubricering och ändrad
formulering*

Arv efter Betty Blixt i Svanskog

Enligt en den 9.5 1968 inregistrerad bo-
uppteckning efter änkefru Betty Blixt, född
Gustavsson, från Björbyn, Svanskog, har
arv tillfallit den avlidnas son Anders Ber-
til Eriksson. Han vistas på okänd ort i
Amerikas Förenta Stater.

För att inte förlora arvsrätten skall An-
ders Bertil Eriksson inom fem år från den
dag denna annons varit införd, göra sin
rätt till arvet gällande.

Detta sker genom att han *antingen* till-
träder arvet *eller* anmäler anspråk på arvet
hos sin godeman, lantbrukare Karl Ström,
Mo, Movik, 622 00 Åmål, eller hos varje
dödsbodelägare som tillträtt arvet, eller,
om skifte inte ägt rum, hos den som har
boet i sin besittning. Anmälan kan också
ske hos häradsrätten eller hos domaren i
domsagan.

Södersysslets domsagas häradsrätt

Box 21, 660 00 Säffle

*Annons i Posttidningen 241/68 under
»Stämningar och bevakningar»*

Till underrättelse för okända sakägare kungöres, att Norra Roslags domsagas expropriationsdomstol den 17 oktober 1968 utfärdat stämning i mål mellan statens vattenfallsverk, kärande, och Gimo Aktiebolag, svarande, angående expropriation för kraftledningsservitut å fastigheterna Österbol 2: 3 och 3: 3 i Faringe socken samt Rungarn 4: 27, Bladåkersby 6: 4, 6: 5, 6: 10, 6: 11, 6: 13, 6: 15, 6: 16 och 6: 17 i Bladåkers socken. Vattenfallsverket har hemställt att domstolen fastställer överenskommelse om expropriationsersättningen samt förordnar att nedsättning av ersättningen ej behöver äga rum.

Expropriationsdomstolen

*Förslag till rubricering och ändrad
formulering*

*Kraftledningsservitut i Faringe
och Bladåker*

Okända sakägare underrättas härmed, att Norra Roslags domsagas expropriationsdomstol den 17.10 1968 utfärdat stämning i mål mellan *statens vattenfallsverk*, kärande, och *Gimo Aktiebolag*, svarande, *angående expropriation* för kraftledningsservitut.

Servitutet avser fastigheterna Österbol 2: 3 och 3: 3 i Faringe socken samt Rungarn 4: 27, Bladåkersby 6: 4, 6: 5, 6: 10, 6: 11, 6: 13, 6: 15, 6: 16 och 6: 17 i Bladåkers socken.

Vattenfallsverket har begärt att domstolen skall dels fastställa en överenskommelse som träffats om storleken av den ersättning som skall utgå för expropriationen, dels besluta att denna ersättning inte skall behöva deponeras hos länsstyrelsen.

Expropriationsdomstolen.

Kommentar

Rubriken har gjorts ortsanknuten. Meningarna har styckats, texten blir lättare att läsa.

Ur Posttidningen 110/68

Kungörelse

Sedan Luleå hamndirektion ansökt om fastställelse av *dels* förslag till förnyad och i vissa avseenden ändrad hamntaxa för Luleå att gälla från och med den 1 januari 1969 tills vidare intill utgången av år 1971, *dels ock* förslag till förnyad taxa å avgifter för fartyg, som begagna farleden förbi Finnklipporna eller genom Tjuvholmssundet samt Sandöleden, att gälla under samma tid, lämnas härigenom vederbörande intressenter tillfälle att *senast den 31 maj 1968* till länsstyrelsen inkomma med erinringar i ärendet.

Handlingarna i ärendet hålles under tiden tillgängliga å länsstyrelsen, planeringssektionen.

Luleå i landskansliet den 9 maj 1968.

Länsstyrelsen

Kommentar

Den ursprungliga annonsens formulering kan sannolikt med behållning endast läsas av lagkloka med vana vid texter av detta slag. Onödiga vändningar är »förnyad och i vissa avseenden ändrad». En uppdelning i avdelningar underlättar överblicken.

Uttrycket »vederbörande intressenter» kan utgå. Det är självklart att endast »intressenterna» hör av sig.

Förslag till rubricering och ändrad formulering

Ändrad hamntaxa i Luleå m. m.

Luleå hamndirektion har begärt fastställelse av 1) förslag till ändrad hamntaxa för Luleå 2) förslag till taxa för fartyg som begagnar farleden förbi Finnklipporna eller genom Tjuvholmssundet samt Sandöleden.

Taxorna skall gälla 1.1 1969—31.12 1971.

Erinringar mot taxeförslagen skall vara länsstyrelsen tillhanda senast den 31.5 1968. Handlingarna finns tillgängliga på länsstyrelsens planeringssektion.

Länsstyrelsen i Luleå

*Annons i Posttidningen 109/68
under »Auktioner»*

Vid exekutiv auktion, som förrättas å kommunalkontoret i Södra Vi tisdagen den 11 juni 1968 med början klockan 11.00, utbjudes till försäljning fastigheten Vi 31: 3 i Södra Vi socken.

Lagfart å fastigheten har senast beviljats för Sven Carlsson och ingår fastigheten i dennes konkursbo.

Fastigheten, som är belägen i Södra Vi samhälle, har en areal av 1.205 kvadratmeter; tomten består en en välkött trädgård med gräsmattor, ett 10-tal fruktträd samt köksträdgård.

Å fastigheten finns ett år 1959 uppfört affärs- och bostadshus, i två våningar, av gasbetong, reveterat, på cementshålsten, under tegeltak. Bottenvåningen, vari tidigare bedrivits specierhandel, rymmer affärslokal, lagerutrymme, kontor och kylrum; övre våningen inrymmer bostadslägenhet om fyra rum och kök med elspis och kylskåp, hall, balkong, badrum och wc; under huset finnes källare, innehållande hobbyrum, tvättstuga, pannrum, wc och garage; oinrett vindsutrymme finnes därjämte; vatten- och avloppsledningarna är anslutna till kommunalt nät; uppvärmning sker medelst centralvärmeanläggning (oljeeldning).

Fastigheten, som för år 1967 taxerats till 78.000 kronor — varav byggnadsvärde 76.200 kronor och markvärde 1.800 kronor — har av vederbörande utmätningsman saluvärderats till 90.000 kronor.

Den, som har fordran, varför fastigheten häftar eller för vilken han eljest äger njuta betalning ur köpeskillingen eller har annan rätt, som bör vid auktionen iakttagas, äger att därvid bevaka sin rätt.

Kalmar i landskansliet den 9 maj 1968.

Länsstyrelsen

Förslag till rubricering och ändrad formulering

Exekutiv auktion i Södra Vi

Exekutiv auktion hålles på kommunalkontoret i Södra Vi tisdagen den 11.6 1968 med början kl 11.00. Härvid utbjudes till försäljning fastigheten Vi 31: 3 i Södra Vi socken.

Sven Carlsson har lagfart på fastigheten. Den ingår i hans konkursbo.

Fastigheten ligger i Södra Vi samhälle och har en areal av 1 205 kvm. Tomten är välkött med ett tiotal fruktträd, köksträdgård och gräsmattor.

På fastigheten finns ett affärs- och bostadshus i två våningar, uppfört 1951. Byggnadsmaterial är reveterad gasbetong. Grund av cementshålsten. Tegeltak.

I bottenvåningen har tidigare bedrivits specierhandel och här finns affärs-, kontors- och lagerutrymmen samt kylrum. Övre våningen är en lägenhet om fyra rum och kök samt hall och balkong. Den har moderna bekvämligheter. I källaren finns hobbyrum, tvättstuga, garage och andra ekonomitrymmen. Vindsutrymmet är oinrett. Kommunalt vatten och avlopp. Oljeeldning.

Fastigheten är för år 1967 taxerad till 78 000 kronor varav 76 200 kronor är byggnadsvärde och 1 800 kronor markvärde. Utmätningsmannen har saluvärderat fastigheten till 90 000 kronor.

Borgenär äger vid auktionen bevaka den rätt han har på grund av fordran, för vilken fastigheten häftar eller för vilken han eljest äger få betalt ur köpeskillingen eller för vilken han har annan rätt, som bör vid auktionen iakttagas.

Länsstyrelsen i Kalmar

Kommentar

Genom att dela upp ingressen i ett par meningar vinner man i överskådlighet. Vissa formuleringar som »dennes», »belägen i» kan ersättas med »hans» och »ligger i». Uppräkningen av fastighetens utrymmen och utrustning är onödigt detaljerad och föreslås förkortad.

Man kan naturligtvis göra dessa annonser mera »säljande». Auktioner i allmänhet utannonseras ofta över stort spaltutrymme och med lockande erbjudanden. Det är tveksamt om ett sådant textanslag passar för exekutiva auktioner.

En mindre fältundersökning **beträffande** formulering och format kan vara på sin plats.

Ur Posttidningen 110/68
under »Konkursärenden»

Kungörelse

Fröken

Ann-Sofi Strömkvist,

Hudiksvall, med firma

Sofinett,

har på grund av en den 9 maj 1968 gjord ansökan samma dag försatts i konkurs vid Norra Hälsinglands domsagas häradsrätt. Första borgenärssammanträdet i konkursen, å vilket bland annat förvaltarval äger rum, har utsatts att hållas inför konkursdomaren i domsagan å tingshuset i Hudiksvall torsdagen den 6 juni 1968 klockan 10.00. Bevakningar i två exemplar bör vara ingivna eller genom bud inlämnade eller med posten inkomna till konkursdomaren senast den 27 juni 1968.

Kungörelser om konkursen skall införas i Hudiksvalls-Tidningen.

Konkursdomarens postadress är: Box 103, 824 01 Hudiksvall.

Hudiksvall den 9 maj 1968.

Konkursdomaren

Förslag till rubricering och ändrad
formulering

KONKURSER

Hudiksvall

Efter ansökan den 9.5 1968 har *Ann-Sofi Strömkvist* med firma *Sofinett* samma dag försatts i konkurs vid Norra Hälsinglands domsagas häradsrätt. Första borgenärssammanträdet med bl. a. val av förvaltare hålls i tingshuset Hudiksvall torsdagen den 6.6 1968 klockan 10.00. Bevakningar i två exemplar bör har kommit konkursdomaren tillhanda senast den 27.6 1968.

Kungörelser om konkursen skall införas i Hudiksvalls-Tidningen.

Konkursdomaren

Box 103, 824 01 Hudiksvall

Kommentar

Formuleringarna i konkursannonserna är ofta invecklade, t ex »på grund av denna dag ingiven ansökan», »har utsatts att hållas», »bevakningar bör vara ingivna eller genom bud inlämnade eller med posten inkomna». I ovanstående exempel har förenklingar föreslagits.

Om en och samma häradsrätt *samma dag* meddelat flera konkursbeslut föreslås en *sammanföring av konkursannonserna under* gemensam rubrik och ingress enligt följande. (Texten är fingerad.):

Sammanföring av konkursannonser

KONKURSER

*Sollentuna och Färentunas domsagas
häradsrätt*

Konkursdomaren har den 9.5 1968 försatt följande personer/bolag i konkurs. Bevakningar i två exemplar bör ha kommit konkursdomaren tillhanda senast 27.6 1968.¹ Konkursdomarens adress är: Box 5551, 123 45 Stockholm. Tel. 08/12 34 56.

Första borgenärssammanträde med bl a o s v

val av förvaltare i konkursen hålls i tingshuset Haga, nedannämnda dagar.

Sollentuna

Carl Skåning med firma Lantbruksprodukter, Bruksgatan 11, Sollentuna, enligt ansökan 9/5. Första borgenärssammanträde torsdagen den 6.6 1968 klockan 10.00.

Norrviken

Tureberg

¹ Observera dock att bevakningstiden kan enligt 19 § tredje stycket konkurslagen utgöra minst 4 och högst 10 veckor.

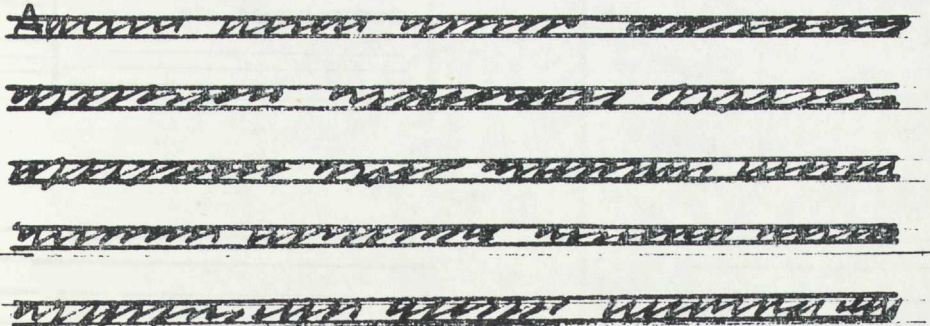
K. 22 MAJ 1969

*Ideutkast till den på sid. 96
omnämnda manualen*

HANDLEDNING

med typografiska anvisningar
för officiella kungörelseannonser

1969



ORIGINAL
FÖR KLICHÉ

TYPOGRAFISK MAL

OFFICIELLT

1 - spalt

KLICHÉ
↓

OFFICIELLT

KONKURSER

HÄRNÖSAND

KRAMFORS

ULLÅNGER

FAMILJERÄTT

ÄKTENSKAPSFÖRORD

BOSKILLNAD

BODELNING

NORMALSPALT

2 - 3 - 4 Spalt

KLICHÉ
↓

8 p. fet linje

OFFICIELLT

10 p. fet
KONKURSER) grotesk
VERS.
HÄRNÖSAND) - 6 p. fet

9 p. ant

KRAMFORS

ULLÄNGER

FAMILJERÄTT

ÄKTENSKAPSFÖRORD

BOSKILLNAD

BODELMING

TRAFIKTILLSTÄND

9 p. kurs

LAST:) - 8 VARS KURS

PERSON:

9 p. VARS - (LÄNGSTVRELSEN

PLANFRÅGOR

HÄRNÖSAND

KRAMFORS

ULLÄNGER

FÖRENINGSS-
REGISTRET

LÄNGSTVRELSEN

HANDELSREGISTRET

LÄNGSTVRELSEN

EX. AUKTIONER

HÄRNÖSAND

KRAMFORS

ULLÄNGER

SAMMANTRÄDEN

TYPOGRAFISK MALL, SMALSPALT

1 spalt

2-3-4 spalt

KLICHÉ

KLICHÉ

6 p. fet linje

OFFICIELLT

KONKURSER
 ÖTEBORG

 HANGÄLV

 SURTE

FAMILJERÄTT
KYNSKAPSFÖRORD

BOKHILLNAD

BODELNING

1 c. i. mott
 1 p. i. a. x
 4 p. mell.
 3 p. mell.

OFFICIELLT

KONKURSER
 ÖTEBORG

 HANGÄLV

 SURTE

FAMILJERÄTT
KYNSKAPSFÖRORD

BOKHILLNAD

BODELNING

TRAFIKTILLSTÄND
 7 p. KVARGIV

 LAST: GVERI. K UPS

 PERSON:

 LÄNSTYRELSEN

PLANFRÅGOR
 ÖTEBORG

 HANGÄLV

 SURTE

**FÖRENINGSG-
 REGISTRET**

HANDELSRE

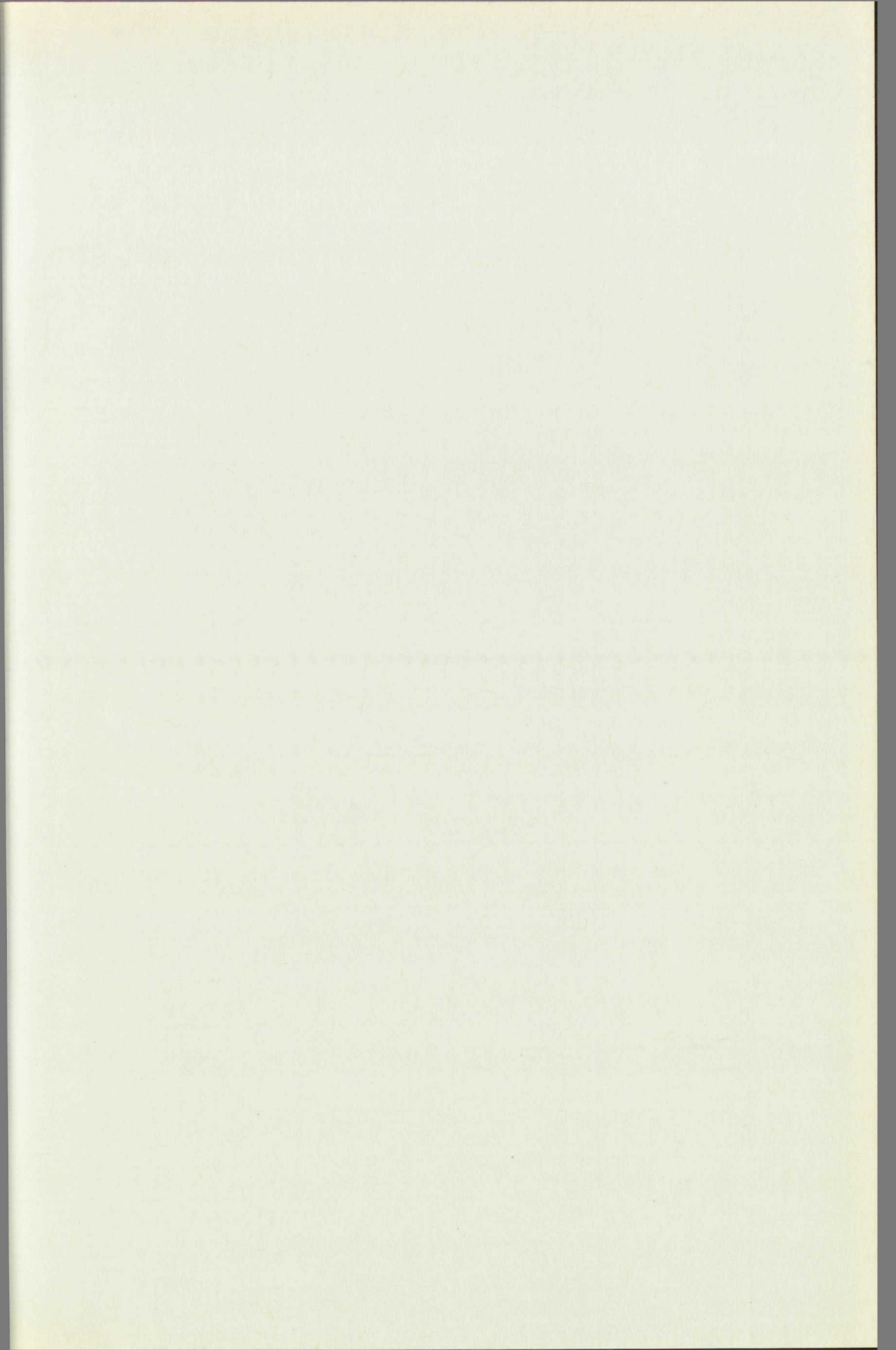
 6 p. VERA (LÄNST)

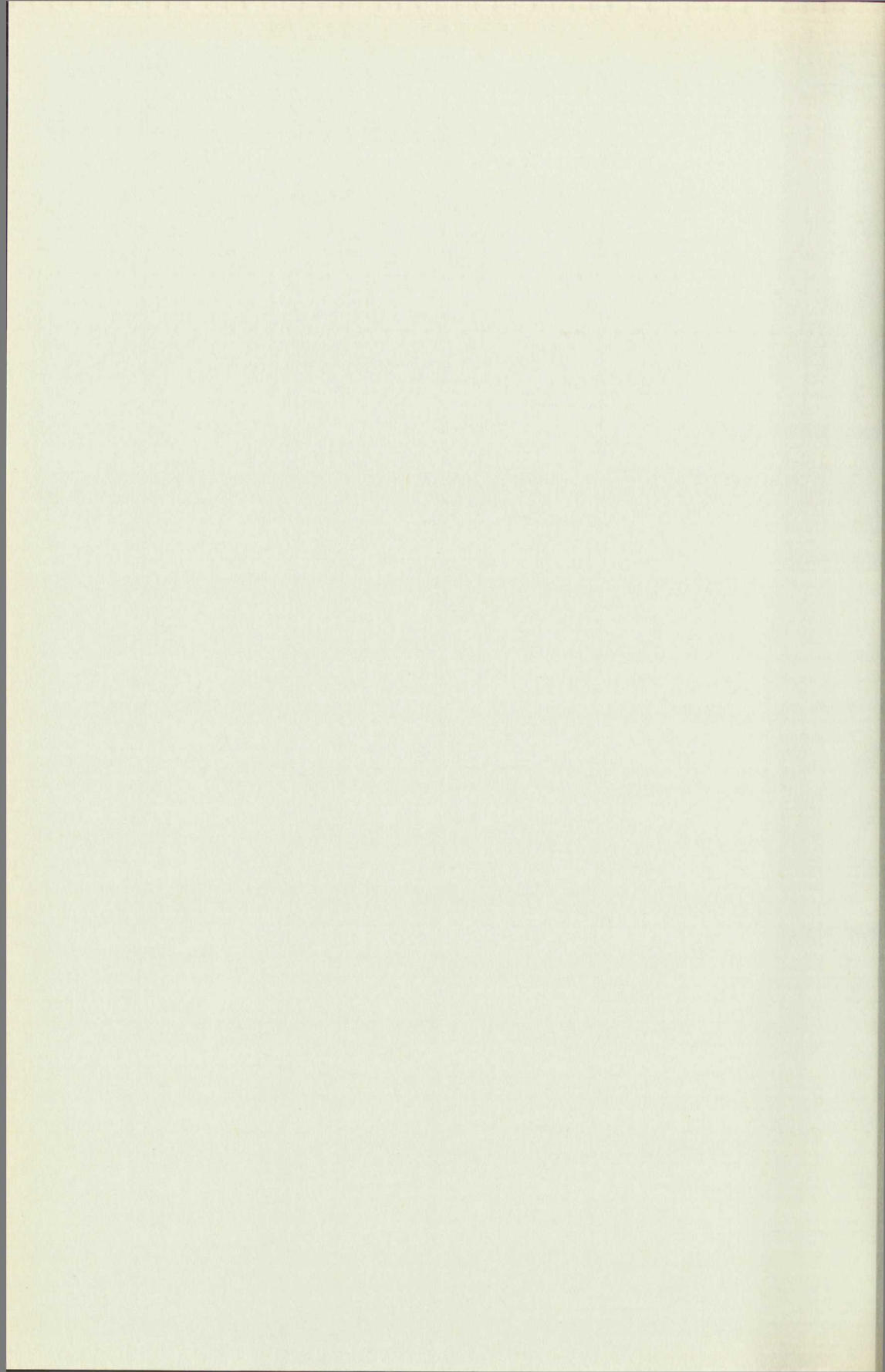
EX. AUKTI
 ÖTEBORG

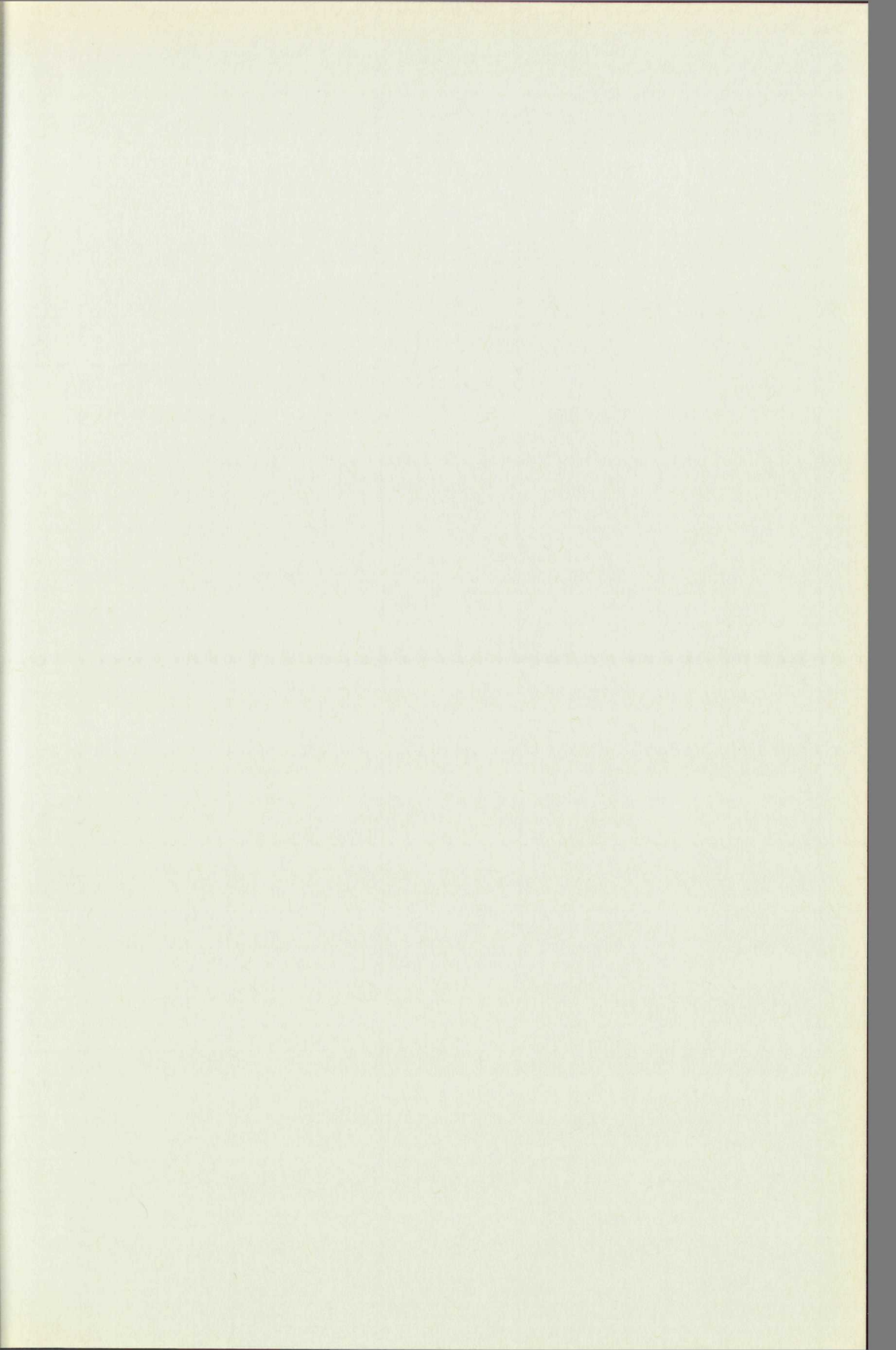
 HANGÄLV

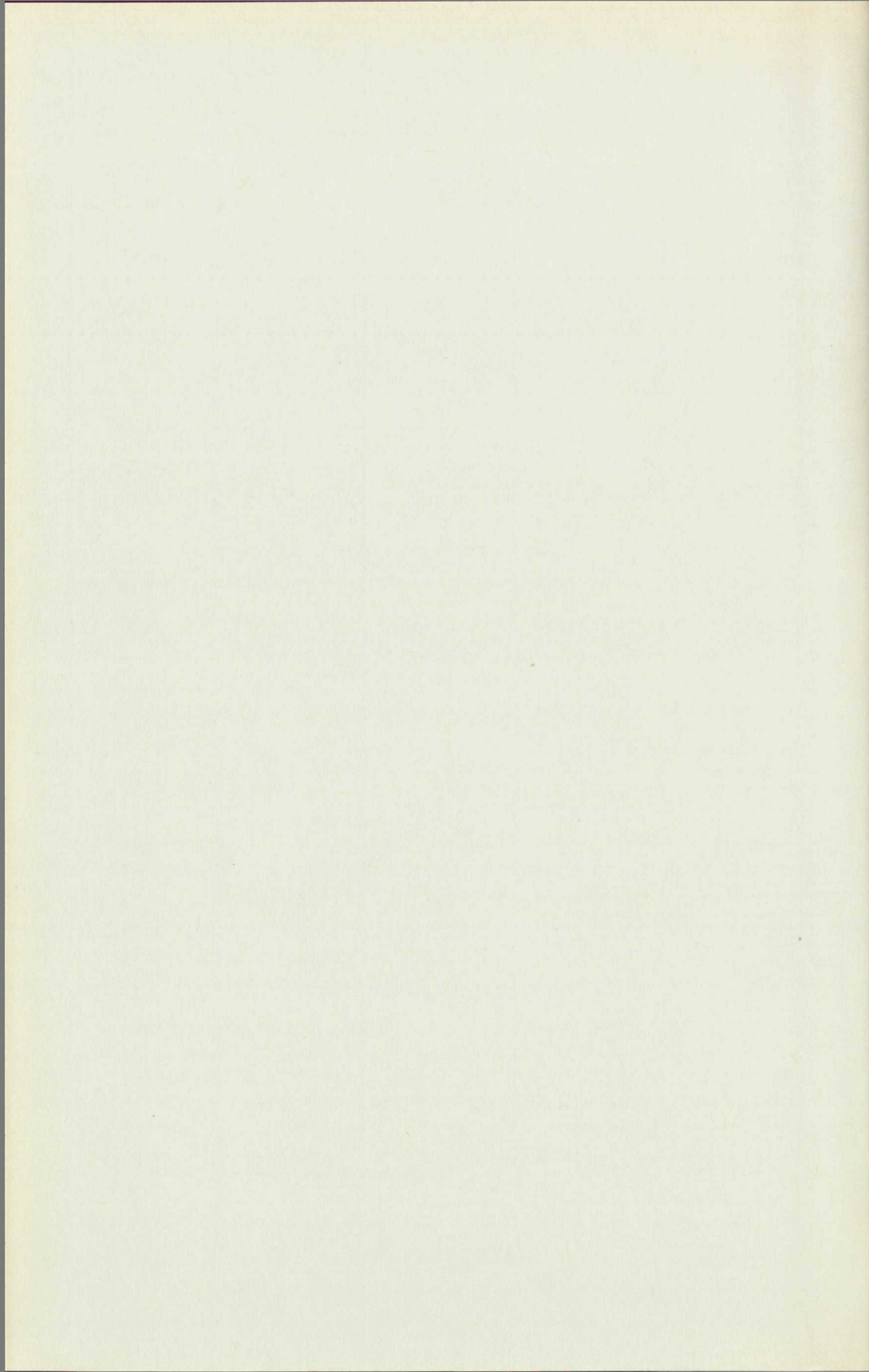
 SURTE

BANKMAN









Nordisk udredningsserie (Nu) 1969

Kronologisk förteckning

1. Utvidgat nordiskt ekonomiskt samarbete.
3. Nordforsks miljövårdsutredning.
4. Förslag till utbyggnad av den samnordiska fortbildningen för journalister.

Statens offentliga utredningar 1969

Systematisk förteckning

Justitiedepartementet

Faktisk brottslighet bland skolbarn. [1]
Bostadsrätt. [4]
Utsökningsrätt IX. [5]
Kungörelseannonsering. [7]

Kommunikationsdepartementet

Ny sjöarbetstidslag. [3]

Utbildningsdepartementet

Om sexuallivet i Sverige. [2]

Civildepartementet

Offentliga tjänstemäns bisysslor. [6]

